

CS

CS

CS

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 8. prosince 2010
SEK(2010) 1489 v konečném znění

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

AKČNÍ PLÁN

Průvodní dokument k

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Strategie Evropské unie pro Podunají

{KOM(2010) 715 v konečném znění}
{SEK(2010) 1490 v konečném znění}
{SEK(2010) 1491 v konečném znění}

Obsah

ÚVOD	3
A) Napojení Podunají	6
1) <i>Zlepšení mobility a multimodality</i>	9
2) <i>Podpora udržitelnější energetiky</i>	18
3) <i>Podpora kultury a cestovního ruchu a mezilidských kontaktů</i>	26
B) Ochrana životního prostředí Podunají	31
4) <i>Obnovení a udržení kvality vod</i>	34
5) <i>Řízení rizik pro životní prostředí</i>	40
6) <i>Ochrana biologické rozmanitosti, krajiny a kvality ovzduší a půdy</i>	47
C) Budování prosperity Podunají	54
7) <i>Rozvoj znalostní společnosti pomocí výzkumu, vzdělávání a informačních technologií</i> 58	
8) <i>Podpora konkurenceschopnosti podniků, včetně vytváření klastrů</i>	64
9) <i>Investice do lidí a dovedností</i>	69
D) Posílení Podunají	75
10) <i>Navýšení institucionální kapacity a spolupráce</i>	78
11) <i>Spolupráce pro větší bezpečnost a boj proti organizovanému zločinu a závažné trestné činnosti</i>	83

Příloha:

Úloha Evropské investiční banky (EIB) ve strategii EU pro Podunají

ÚVOD

„Strategie EU pro Podunají“ je popsána ve dvou dokumentech: 1. sdělení Komise ostatním orgánům EU a 2. průvodním akčním plánem, který toto sdělení doplňuje.

Akční plán je jedním z výstupů přístupu strategie. Jeho cílem je přejít od „slov k činům“ a určit pro tento makroregion konkrétní priority. Jsou-li opatření nebo projekty zahrnuty do akčního plánu, měly by je dotčené země a zúčastněné strany provést. Projekty se považují za ilustrativní a uvádějí příklady typů projektů či přístupů, které se budou obecněji podporovat.

Uspořádání akčního plánu

Uspořádání akčního plánu usiluje o jednoznačné určení priorit a objasnění, kdo odpovídá za jejich provedení a následná opatření. Jeho cílem je rovněž s podporou ostatních partnerů, zejména orgánů EU, přidělit odpovědnosti různým správním úrovním a aktérům v regionu. Struktura zahrnuje následující prvky:

- **Pilíře:** tyto se zabývají hlavními záležitostmi, jako je „napojení Podunají“. Jsou jádrem strategie a jsou nezbytné pro její úspěšné fungování a způsob informování o strategii.
- **Prioritní oblasti:** ty představují hlavní oblasti, v nichž může makroregionální strategie přispět k zlepšení (řešením hlavních problémů nebo využitím hlavních příležitostí). U každé prioritní oblasti je v akčním plánu daná záležitost představena a jsou uvedeny hlavní problémy. *Příklady: podpora konkurenceschopnosti podniků atd.*

Koordinace každé prioritní oblasti bude svěřena koordinátorovi prioritní oblasti. Koordinátoři mají zajistit, aby strategie fungovala, a nesou hlavní odpovědnost za její úspěch. Při provádění strategie jsou v úzkém kontaktu s Komisí, se všemi dotčenými zúčastněnými stranami, zejména ostatními zeměmi, avšak rovněž s regionálními a místními orgány, mezivládními a nevládními subjekty.

- Každou prioritní oblast je nutno uvážit spolu s ostatními oblastmi politiky. Strategie podporuje integrovaný přístup (např. životní prostředí ↔ mobilita ↔ hospodářský rozvoj ↔ rozvoj lidských zdrojů atd.). Zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně má například dopad na politiky v oblasti dopravy, energetiky, cestovního ruchu, výzkumu atd., přičemž tyto politiky mají dopad rovněž na změnu klimatu. Při provádění každé prioritní oblasti je proto důležité zapojení subjektů a institucí zastupujících ostatní oblasti politiky.
- **Opatření:** Opatřením je důležitá záležitost, která vyžaduje zásah ze strany zemí a zúčastněných stran podílejících se na dosažení cíle prioritní oblasti. Může se jednat o nový přístup, lepší koordinaci při tvorbě politik, podporu již zahájeného procesu, iniciativu k vytváření sítí atd. Opatření nemusí nutně vyžadovat financování. Všechna opatření je nutno chápat tak, že jimi nejsou dotčeny stávající pravomoci EU a požadavky *acquis* EU. *Příklady: nový přístup: „přijetí právních předpisů na příslušné úrovni s cílem omezit přítomnost fosfátů v pracích prostředcích“; – lepší koordinace při tvorbě politik: „vypracování společného postoje regionu, pokud jde o změny, jež by bylo možno zavést*

v rámci přezkumu politiky TEN-E“; – cíl, o němž mohou země rozhodnout, že ho dosáhnou vlastním způsobem: „podpora tvořivosti a podnikavosti“; – podpora procesu, který již byl zahájen: „úplné provedení plánu povodí Dunaje“.

- **Projekty:** Projekt je konkrétní, s datem zahájení a ukončení. Obvykle vyžaduje financování, vedoucího projektu a partnery projektu. Akční plán představuje projekty formou příkladů s cílem podněcovat další iniciativy s tím, jak bude strategie pokračovat a jak se budou objevovat nové nápady. Cílem je rovněž ukázat, co je zapotřebí. *Příklady:* „odstranění vraků lodí, zbytků mostů a nevybuchlých smrticích zbraní ze dna Dunaje“; „provedení schválených infrastrukturních projektů“; „větší využívání elektronických podpisů“; *atd.* Tyto projekty mohou být v souladu s příslušnými rámci a postupy financovány z vnitrostátních/regionálních fondů, fondů EU, jako jsou strukturální fondy¹, nástroj předvstupní pomoci (NPP) a evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI), mezinárodními finančními institucemi nebo soukromými investory.

Časový rámec opatření a projektů se liší. Některé lze provést v krátké době (1–2 roky) a některé budou vyžadovat delší čas. Každý projekt by měl zpravidla mít vedoucí organizaci/zemi a příslušnou lhůtu. Není-li toto stanoveno v době přijetí strategie Komisí, koordinátoři prioritních oblastí zajistí, aby o tom rozhodly jednotlivé země.

Při určování opatření a projektů navrhovaných v akčním plánu je nutno vzít v úvahu tyto faktory:

- **Měly by se zabývat stanovenými prioritami a být podporovány.** Potřeba opatření nebo projektu by měla být jednoznačně vyjádřena dotčenými zeměmi, zúčastněnými stranami či útvary Komise. Podpora ze strany těchto partnerů je mimoto zásadní rovněž při provádění a jednotlivé návrhy by s nimi měly být důkladně projednány. Zpravidla by měly podpořit stávající politiky EU, jako je strategie Evropa 2020, územní soudržnost, transevropské (dopravní a energetické) sítě, Energetické společenství a budoucí Dopravní společenství nebo provedení směrnic. Měly by rovněž přidružovat stávající nadnárodní subjekty, jako je Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje (ICPDR), Dunajská komise, Rada pro regionální spolupráci, dunajský proces spolupráce, Rada dunajských měst a regionů, Dunajská komise pro cestovní ruch a případně jiné takovéto organizace.
- **Měly by mít dopad na makroregion (nebo jeho podstatnou část).** Mnoho projektů by proto mělo být nadnárodních. Má-li však určitý vnitrostátní projekt přímý dopad na makroregion (např. výstavba čistírny odpadních vod, která zvyšuje kvalitu vody v řekách, nebo rozšíření přístavu s cílem umožnit regionální dopravní sítě) nebo přispívá-li k politickému cíli strategie (např. obnova města jako součásti sítě s cílem přilákat turisty), je možno jej zahrnout. Většina opatření a projektů s přímým dopadem na makroregion však bude zahrnovat několik zemí, které chtějí spolupracovat. Dopad by měl být vyjádřen ve formě ukazatele dopadů, který lze hodnotit v průběhu času. Je nutno uvážit údaje, jež je nutné shromážďovat za účelem posouzení dopadů (včetně stanovení základní situace).
- **Měly by být realistické.** Měly by být proveditelné (technicky a finančně) a mezi jednotlivými zeměmi, zúčastněnými stranami a Komisí by měla panovat obecná shoda ohledně jejich významu. Zejména je nutno určit realistický zdroj financování. Navržení

---

¹ Strukturální fondy jsou dostupné pro členské státy. Jsou řízeny prostřednictvím operačních programů, které jsou schváleny a řízeny členskými státy, regiony a Komisí.

projektů pro akční plán nepředstavuje žádost o financování a zařazení do plánu není zárukou financování, je však nutno zjistit proveditelnost a nákladovou efektivnost projektu.

- **Měly by být soudržné a vzájemně se podporující.** Opatření a projekty musí být vzájemně slučitelné a vytvářet všestranně výhodná řešení. Dopravní projekty nebo iniciativy v oblasti energetické účinnosti nemohou například ohrožovat dosažení cílů v oblasti ochrany životního prostředí.

Akční plán by měl být po určitou dobu stálý. V průběhu let se však priority mohou vyvíjet, a opatření a projekty mohou být tudíž aktualizovány, přepracovány nebo nahrazeny. Akční plán je proto „průběžný“ a bude pravidelně přezkoumáván.

A) NAPOJENÍ PODUNAJÍ

NAPOJENÍ PODUNAJÍ

Tento pilíř se zaměřuje na otázky týkající se dopravy, energetiky a kultury / cestovního ruchu. Celkovým cílem je zlepšení propojení v Podunají a se zbytkem Evropy, pokud jde o infrastruktury, systémy a obyvatele. Toho lze dosáhnout lepší koordinací infrastrukturních děl, lepším fungováním dopravních a energetických systémů, výměnou zkušeností týkajících se čisté energie a podporou kultury a cestovního ruchu v Podunají.

Tento pilíř se zaměřuje na tři prioritní oblasti: 1. zlepšení mobility a multimodality (se zahrnutím silničních, železničních a leteckých spojení, jakož i vnitrozemských vodních cest); 2. podporu udržitelnější energetiky (zahrnující energetickou infrastrukturu, trhy s energií a čistou energii) a 3. podporu kultury a cestovního ruchu a mezilidských kontaktů.

Tento pilíř významně podporuje strategii Evropa 2020:

1. Jeho cílem je přispět k inteligentnímu růstu. Lepší dopravní a energetické infrastruktury jsou podmínkou inovací (přilákání kvalifikovaných výzkumných pracovníků a zaměstnanců). Inovativní řešení mohou snížit náklady, zvýšit účinnost a podporovat udržitelná řešení. V tomto regionu má silný potenciál rovněž moderní, udržitelný cestovní ruch.
2. Jeho cílem je přispět k udržitelnému růstu. Podporuje snižování spotřeby energie, vyšší využívání energie z obnovitelných zdrojů, modernizaci dopravního odvětví s cílem zajistit jeho větší šetrnost k životnímu prostředí (např. podporou multimodality) a efektivnost a propagaci „zelené“ turistiky. To se uskutečňuje rovněž s vyhlídkou na zlepšení podnikatelského prostředí, a tudíž konkurenceschopnosti podniků.
3. Jeho cílem je přispět k růstu podporujícímu začlenění. Energie může být bezpečnější a cenově dostupnější. Je možno vytvářet nové pracovní příležitosti. Je podporována územní soudržnost, například prostřednictvím lepších spojení, jež lidem a podnikům umožňují modernizovat i vzdálenější regiony. Navazování na kulturu v Podunají využívá rozmanitosti obyvatel regionu.

Prioritní oblasti je nutno uvážit spolu s ostatními oblastmi politiky. Strategie podporuje integrovaný přístup. Ačkoliv zlepšení dopravní infrastruktury má například kladný dopad na prvky, jako je podnikatelské prostředí, přitažlivost měst a regionů nebo kvalita života občanů, má rovněž dopady na krajinu, biologickou rozmanitost nebo znečištění ovzduší. Tyto záležitosti nelze brát v úvahu jednotlivě, nýbrž je nutno je posoudit vzájemně, aby bylo dosaženo nejudržitelnější řešení.

Příklady financování vztahujícího se na region

Výdaje stanovené v rozpočtu strukturálních fondů² na období 2007–2013³

Doprava 24,8 miliardy EUR

Silnice a dálnice	13,5 miliardy EUR
Železnice	8,5 miliardy EUR
Přístavy a vnitrozemské vodní cesty	0,7 miliardy EUR
Multimodální uzly	0,5 miliardy EUR
Letiště	0,2 miliardy EUR
Ostatní (městská doprava, obchvaty atd.)	1,4 miliardy EUR

Energetika 3,0 miliardy EUR

Energetická účinnost	1,5 miliardy EUR
Energie z obnovitelných zdrojů	1,2 miliardy EUR
Ostatní (elektrina, plyn atd.)	0,3 miliardy EUR

Cestovní ruch 6,7 miliardy EUR

Obnova měst a venkova	3,0 miliardy EUR
Přírodní a kulturní dědictví	1,4 miliardy EUR
Služby v oblasti kultury a cestovního ruchu	1,2 miliardy EUR
Kulturní infrastruktura	0,6 miliardy EUR
Ostatní	0,5 miliardy EUR

Jiné zdroje financování

K tomuto pilíři přispějí další programy EU, zejména: transevropské dopravní a energetické sítě (TEN-T a TEN-E), 7. rámcový program pro výzkum, národní programy, programy přeshraniční spolupráce a programy pro více přijímajících zemí v rámci nástroje předvstupní pomoci (NPP), řada programů evropského nástroje sousedství a partnerství (ENPI) (např. regionální programy nebo programy přeshraniční spolupráce), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), Evropský rybářský fond (ERF) a program pro konkurenceschopnost a inovace. Důležité projekty jsou financovány rovněž celostátními, regionálními a místními politikami. Velkému počtu projektů je mimoto již poskytnuto významné financování prostřednictvím úvěrů a/nebo spolufinancování ze strany různých mezinárodních a dvoustranných finančních institucí, jako je Evropská investiční banka (EIB), Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), Světová banka, Rozvojová banka Rady Evropy (CEB) nebo jiní půjčovatelé. Nedávno bylo pro země západního Balkánu vyvinuto dodatečné úsilí s cílem lépe koordinovat a kombinovat nástroje pro granty a úvěry prostřednictvím investičního rámce pro západní Balkán⁴ (WBIF). Podobný nástroj jako WBIF, investiční facilitata sousedství, funguje v Moldavské republice a na Ukrajině.

² Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) včetně přeshraniční spolupráce, Fond soudržnosti a Evropský sociální fond pro členské státy. Nástroj předvstupní pomoci a evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI) nejsou zahrnuty.

³ Využití strukturálních fondů však závisí na konkrétních operačních programech, které byly vypracovány a schváleny na počátku programového období 2007–2013 v úzké spolupráci mezi Evropskou komisí a příslušnými členskými státy / regiony. Ty by měly poskytovat možnosti financování zvláštních opatření/projektů v závislosti na prioritách a opatřeních/akcích stanovených v příslušných operačních programech.

⁴ Investiční rámec pro západní Balkán (WBIF) je nástroj kombinování grantů a úvěrů pro kandidátské země a potenciální kandidátské země.

1) ZLEPŠENÍ MOBILITY A MULTIMODALITY

Představení dané záležitosti

Mobilita přesahuje technické aspekty a infrastrukturu. Zahrnuje organizační záležitosti, uspokojování celkové poptávky po dopravě a zvládnání sezónních/denních dopravních špiček, územní plánování, životní styl, inovace atd. Vnitrozemská vodní doprava, silniční a železniční doprava zajišťují společně důležitá mezinárodní spojení v regionu. Přístavy Černého moře a přístavy severního Jaderského moře stejně jako železniční tratě a letiště představují bezprostřední místa vstupu do povodí ze zahraničí. Náležitá dopravní politika musí vzít v úvahu všechny tyto záležitosti, podporovat multimodalitu a rovněž zohledňovat respektování životního prostředí, hospodářský růst a společenský rozvoj.

Udržitelná mobilita je jednoznačným cílem strategie Evropa 2020, stejně jako společné evropské dopravní politiky. Vzhledem ke skutečnosti, že vnitrozemská plavba má poměrně malý dopad na životní prostředí (vypouští 3,5krát méně emisí CO₂ na tunokilometr než nákladní vozidla), představuje důležitý druh dopravy. Rýn a Dunaj, které jsou propojeny kanálem Mohan-Dunaj, přímo spojují jedenáct zemí od Severního moře po Černé moře v celkové délce 3 500 km. Dunaj proto představuje páteř regionu⁵. Rozvoj vodních cest jako plavebních koridorů se musí uskutečňovat společně s budováním moderních a efektivních intermodálních přístavů za účelem spojení plavby s železniční a silniční dopravou.

Zvláštnosti Podunají

Panuje obecná shoda, že pro region jsou důležité náležité, vzájemně propojené a udržitelné dopravní systémy. Koordinované zlepšování dopravy na základě ucelených a integrovaných koncepcí rozvoje doprovázených rozvojem a využíváním vhodných, ekologicky udržitelných technických řešení může zvýšit přitažlivost Dunaje jako nákladově efektivního koridoru pro účinné zajištění udržitelného regionálního rozvoje a mobility. Víceoborový přístup k projektům týkajícím se infrastruktury vodních cest může zajistit ochranu a obnovení cenného ekosystému Dunaje. To musí být doplněno modernizací železnic. Zde hraje zásadní úlohu zejména vybudování koridorů pro železniční nákladní dopravu jako součástí evropské železniční sítě pro konkurenceschopnou nákladní dopravu⁶. V Podunají existuje několik koridorů pro železniční nákladní dopravu, které mají být vybudovány v příštích 3 až 5 letech.

V této souvislosti je ke zlepšení konkurenceschopnosti železniční dopravy nezbytné zajištění interoperability železničních tratí v této oblasti, například možnost lokomotiv překračovat hranice. Tratě modernizované s podporou z fondů EU by měly být zejména vybaveny ERTMS⁷.

---

⁵ Od Kelheimu v Německu po Sulinu v deltě řeky v Rumunsku činí splavná délka Dunaje celkem 2 414 km a zahrnuje více než 40 přístavů mezinárodního významu. Roční objem dopravy na celém Dunaji činí přibližně 50 milionů tun, což odpovídá 2,5 milionu nákladních vozidel nebo 62 500 ucelených vlaků. S 10 zeměmi, jimiž řeka protéká, a 1 025 km společných hranic je Dunaj rovněž nejmezinárodnější řekou na světě. Spolu s pozemními trasami v regionu představuje životně důležité spojení mezi východem a západem a je rovněž křižovatkou mnoha tras mezi severem a jihem.

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 913/2010 ze dne 22. září 2010 o evropské železniční síti pro konkurenceschopnou nákladní dopravu.

⁷ Evropský systém řízení železničního provozu.

Dunaj, který je propojen pomocí výkonných intermodálních terminálů, koridory pro železniční nákladní dopravu a přípojné železniční tratě mohou zmírnit přetížení silnic a přispět k účinnému dopravnímu systému a ekologicky udržitelnějšímu využívání různých druhů dopravy.

Pokud jde o vnitrozemskou plavbu, potenciál Dunaje se jednoznačně nevyužívá plně. Objemy nákladu přepraveného po Dunaji činí pouze 10 % až 20 % (podle použitých parametrů) objemů přepravených po Rýně. Tento potenciál by bylo možno využít lépe například prostřednictvím větší multimodality, lepší infrastruktury, lepšího řízení logistiky či lepšího vybavení (např. inovativně navržená plavidla, moderní počítačová navigační zařízení). V průběhu celého roku omezuje infrastruktura vodní cesty v některých úsecích síť částečně konkurenceschopnost plavby po Dunaji (zejména v případě delších období s nízkým stavem vody). Je nutno modernizovat přístavy a přizpůsobit je požadavkům multimodální dopravy. V posledních desetiletích nebyly na říční loďstvo vynaloženy dostatečné investice a inovace týkající se říčního loďstva byly malé. Nedostatek pracovníků (zejména kapitánů a lodivodů) je výsledkem nedostatečných vzdělávacích zařízení, migračních tendencí a vysokého podílu pracovníků starších 50 let.

Pokud jde o silnice a železnice, infrastruktura je často neefektivní či jednoduše chybí, zejména pokud jde o přeshraniční spojení (jež vnitrostátní orgány neupřednostňují). Neexistují dostatečné investice do přeshraničních spojení, částečně z toho důvodu, že se státní hranice v povodí Dunaje v nedávné minulosti značně změnily, což narušilo spojení (zrušení silnic, demolice mostů a demontáž železničních tratí). V důsledku toho postrádají sídla s velkým potenciálem s ohledem na vzájemnou spolupráci v rozšířené EU dosud potřebná spojení a rozšířené je omezování rychlosti kvůli zastaralé infrastruktuře.

Je nutné zajistit snadnou dostupnost letišť, jejich bezpečnost a ochranu. V určitých částech Podunají procházejí letiště procesem privatizace a/nebo decentralizace řízení a musí mít důkladný a účinný systém řízení. Potenciál regionálních letišť ozřejmují lety z bodu do bodu a růst objemu leteckého nákladu. K tomuto růstu musí docházet harmonicky a neomezeně.

Problémy do značné míry souvisí s neexistencí koordinovaného plánování, financování a provádění. Stávající mezivládní orgány potřebují podporu, aby mohly zajistit dostatečné konkrétní výsledky. Jelikož mobilita a přístupnost vyžadují nákladné investice, je důležité je plánovat tak, aby tyto investice plně využily svůj potenciál (např. společné investice, plánování na nadnárodní úrovni se společnými náklady a přínosy).

Multimodální uzly musí hrát důležitější úlohu nejen s ohledem na přístupnost, nýbrž rovněž jako optimální místa pro soustředění obchodu a průmyslu. Výše zmíněné koridory pro železniční nákladní dopravu zahrnují rovněž intermodální terminály, které zajišťují účinná rozhraní mezi vnitrozemskými vodními cestami, železnicemi a silnicemi jako logistická centra v Podunají.

Mobilita a přístupnost souvisí rovněž s ostatními oblastmi politiky, jako je životní prostředí a společensko-hospodářský rozvoj. Integrovaný přístup znamená, že celkové přínosy jsou posouzeny realističtěji a zahrnují výhody pro všechny dotčené země a odvětví. Přehodnocení celkových potřeb v oblasti mobility umožňuje rovněž nejnovější technologický pokrok (např. IKT).

Opatření

Vnitrozemská vodní doprava

EU se zavázala dosáhnout cíle spočívajícího v přesunu dopravy na energeticky méně náročné, čistší a bezpečnější druhy dopravy. Vnitrozemská vodní doprava může hrát při dosahování těchto

cílů přední úlohu.

K plnému využití tržního potenciálu vnitrozemské plavby a zajištění její větší přitažlivosti jsou zapotřebí konkrétní opatření. Vzhledem ke skutečnosti, že vnitrozemská plavba představuje většinou mezinárodní dopravu, jsou nezbytná opatření na úrovni jednotlivých členských států i EU.

Opatření a projekty v této kapitole doplňují činnosti, které se již v Podunají uskutečňují, a navazují na ně. Jsou v souladu s cíli stanovenými v evropském akčním programu pro vnitrozemskou vodní dopravu (NAIADES). Časová perspektiva stávajícího programu NAIADDES skončí v roce 2013. Je proto nutno vypracovat navazující program v zájmu zajištění toho, aby bylo možno splnit příslušné dlouhodobé cíle v oblasti dopravy stanovené pro povodí Dunaje.

Zlepšení infrastruktury a ekonomické výkonnosti vnitrozemské plavby

- ***Opatření – „Včasné a ekologicky udržitelné provedení prioritního projektu TEN-T č. 18“.*** Probíhá práce na určení ekologicky udržitelných řešení k zlepšení splavnosti s cílem odstranit stávající překážky plavby. To by mělo vzít v úvahu rovněž pravděpodobné dopady změny klimatu, ochranu fungování ekosystémů a pokyny k plánování obsažené ve „společném prohlášení o rozvoji vnitrozemské plavby a ochraně životního prostředí v povodí Dunaje“⁸ a v „Příručce osvědčených postupů při plánování udržitelných vodních cest“⁹. Projekty TEN-T byly určeny v Německu, Rakousku, na Slovensku, v Maďarsku, Bulharsku a Rumunsku. Cílem je odstranit stávající překážky splavnosti na řece, která by do roku 2015 měla být přizpůsobena celoročně plavidlům typu VIB¹⁰.
- ***Opatření – „Investice do infrastruktury vodních cest na Dunaji a jeho přítocích a rozvoj propojení“.*** S cílem umožnit účinná spojení s vnitrozemím je nutné zlepšit stávající síť vodních cest v povodí Dunaje. To by mělo zahrnovat uvážení infrastruktury s ohledem na chybějící spojení a rovněž způsobu, jak co nejlépe rozvíjet další spojení s Černým mořem a jinými oblastmi.
  - ⇒ ***Příklad projektu – „Odstranění vraků lodí, zbytků mostů a nevybuchlých zbraní ze dna Dunaje“.*** V některých úsecích dolního toku Dunaje tyto vytvářejí překážky a mají dlouhodobé důsledky pro plavbu na Dunaji. Ačkoliv bylo dosaženo náležitých pokroků, v některých úsecích dosud brání dopravě a ohrožují bezpečnost plavby, zejména v obdobích nízkého stavu vody.

---

⁸ „Společné prohlášení o rozvoji vnitrozemské plavby a ochraně životního prostředí v povodí Dunaje“ vypracovala Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje, Dunajská komise a Mezinárodní komise pro povodí Sávy. Tyto pokyny vyžadují tým pro integrované plánování, jehož účastníky jsou hlavní zúčastněné strany, za účelem posouzení potřeb plavby a vodního prostředí v každém jednotlivém případě a přijetí pokud možno všestranně výhodných opatření k zlepšení plavby i ekologického stavu.

⁹ Příručka byla vypracována v rámci iniciativy PLATINA a jejím cílem je představit osvědčené postupy při plánování udržitelných vodních cest. Dokument obsahuje pokyny k plánování projektů týkajících se rozvoje vodních cest, které jsou slučitelné s požadavky ochrany životního prostředí a vedou k dosažení všestranně výhodné shody. Příručka obsahuje obecná doporučení týkající se projektů v oblasti infrastruktury vodních cest a je určena technickým plánovačům i ostatním zúčastněným stranám, které se chtějí podílet na procesu plánování rozvoje vodních cest.

¹⁰ Mezinárodní klasifikace evropských vnitrozemských cest (UNECE/TRANS/120/Rev.4, s. 28/29) v Evropské dohodě o hlavních vnitrozemských vodních cestách mezinárodního významu (AGN) klasifikuje parametry motorových plavidel a tlačných sestav. V tomto textu se kategorie VIB týká výhradně tlačných sestav a plavidel vnitrozemské plavby s ponorem do 2,5 m.

- ⇒ *Příklad projektu – „Vybudování kanálu Dunaj-Bukurešť“.* Hlavní cíle sledované komplexním rozvojem systému kanálu Dunaj-Bukurešť jsou tyto: spojení hlavního města Rumunska s řekou Dunaj prostřednictvím vodní cesty, ochrana 11 lokalit a 30 000 hektarů zemědělské půdy před záplavami; výroba elektrické energie, vytvoření potřebných podmínek pro trávení volného času a cestovní ruch, zajištění příznivých ekologických vlivů a jiných podobných prvků; dodávky vody potřebné pro zavlažování, zajištění pitné vody pro sousední lokality a pro vodní hospodaření. (*Vedoucí země: Rumunsko*)
- **Opatření – „Modernizace dunajského loďstva v zájmu zlepšení vlivu na životní prostředí a ekonomické výkonnosti“.** Vliv plavby po Dunaji na životní prostředí a její ekonomickou výkonnost lze zlepšit prostřednictvím opatření v oblasti inovací, modernizace určeného loďstva a optimalizovaného hospodaření s odpady. Za tímto účelem je nutno vypracovat společný přístup k modernizaci vnitrozemských plavidel. Technologický vývoj s ohledem na inovativní plavidla, motory a optimální spotřebu paliva (např. dodatečná montáž filtrů částic, používání nízkoemisních paliv, využívání pobřežní elektřiny během kotvení v přístavech) a logistické činnosti mohou zajistit větší přitažlivost vnitrozemské plavby tím, že jí zajistí dodatečné výhody.
- ⇒ *Příklad projektu – „Navázání na projekt hospodaření s odpady pro vnitrozemskou plavbu na Dunaji (Waste management for inland Navigation on the DANUBE (WANDA))“.* Cílem projektu WANDA je vytvoření udržitelného přístupu k nakládání s lodním odpadem po celém Dunaji, který je koordinován na nadnárodní úrovni a je šetrný k životnímu prostředí, a to 1. vypracováním vnitrostátních koncepcí pro nakládání s lodním odpadem, 2. provedením pilotních opatření a 3. vypracováním modelu financování pro provozování systému založeného na zásadě „znečišťovatel platí“ (*Vedoucí organizace: Via Donau; lhůta: březen 2012*)

Zlepšení organizačního rámce a lidských zdrojů pro vnitrozemskou vodní plavbu

- **Opatření – „Koordinace vnitrostátních dopravních politik v oblasti plavby v povodí Dunaje“.** Evropský akční program NAIADES (Navigation and inland waterway action and development in Europe – Plavební a vnitrozemská vodní akce a rozvoj v Evropě) stanoví ucelený soubor opatření k plnému využití potenciálu vnitrozemské plavby. Za účelem vytvoření soudržných spojení v Podunají se vnitrostátní správní orgány vyzývají, aby koordinovaně usilovaly o aktivní začleňování vnitrozemské vodní dopravy do svých vnitrostátních dopravních strategií a politik.
- ⇒ *Příklad projektu – „Navázání na platformu pro provedení programu NAIADES (PLATINA)“.* Tento projekt určuje potřebná politická opatření, spojuje nezbytné zúčastněné strany (pracovní skupiny, setkání odborníků) a rozvíjí potřebné znalosti a nástroje. Klíčoví odborníci a zúčastněné strany vypracují technické návrhy pro politická opatření v pěti akčních oblastech programu NAIADES. (*Vedoucí organizace: Via Donau; lhůta: květen 2012*)
- **Opatření – „Podpora Dunajské komise při dokončování procesu přezkumu Bělehradské úmluvy“.** Revize této úmluvy již byla téměř dokončena, nebyla však dosud podepsána a ratifikována. Dokončení tohoto procesu posílí úlohu Dunajské komise a rovněž umožní přistoupení Evropské komise jako člena.
- **Opatření – „Rozvoj přístavů v povodí Dunaje na multimodální logistická centra“.** Cílem je zajištění větších možností spojování toků nákladu pro vnitrozemskou vodní dopravu a snižování záporných externalit dopravy. Země v povodí Dunaje a příslušné zúčastněné strany

by měly vypracovat koncepci koordinovaného a harmonizovaného rozvoje multimodálních přístavů. Jako základ této činnosti by měly být vypracovány nebo revidovány vnitrostátní plány rozvoje přístavů za účelem jejich začlenění do strategií místního a regionálního rozvoje.

- **Opatření – „Zlepšení komplexní správy vodních cest na Dunaji a jeho přítocích“.** Vnitrostátní orgány pro správu vodních cest odpovídají za průběžnou údržbu infrastruktury vodních cest (např. průzkum a bagrování) a často rovněž za provádění protipovodňových a ekologických opatření (např. opatření, která vyžaduje rámcová směrnice EU o vodě). Tyto orgány by měly dále prohlubovat svou spolupráci, a zejména vytvořit společné normy pro správu vodních cest¹¹ v povodí Dunaje.

⇒ *Příklad projektu – „Navázání na projekt sítě orgánů odpovědných za správu dunajské vodní cesty (NEWADA)“.* Cílem tohoto projektu je usnadnit koordinaci činnosti a budoucích plánů a výměnu zkušeností mezi organizacemi, které odpovídají za správu vodních cest na Dunaji. V návaznosti na tento projekt bude druhý krok spočívat v určení vzorových činností a provedení pilotních projektů k zvýšení účinnosti správy vodních cest (Vedoucí organizace: Via Donau; lhůta: březen 2012)

- **Opatření – „Podpora udržitelné nákladní dopravy v Podunají“.** Mezi vnitrozemskou vodní nákladní dopravou na Dunaji a železniční nákladní dopravou je nutno vytvořit intermodální rozhraní k posílení stávajících hospodářských vazeb a na podporu soudržnosti v regionu. Projekt pomůže zvýšit multimodální nákladní dopravu a povede k rovnoměrnějšímu a efektivnějšímu rozdělení dopravy v rámci stávající infrastruktury.

⇒ *Příklad projektu – „Rozvoj kontejnerové dopravy na Dunaji“.* Cílem tohoto nadnárodního projektu je silná spolupráce mezi přístavy a partnery ze soukromého sektoru (např. logistika) s cílem využít potenciál kontejnerové plavby. Je nutná modernizace potřebné infrastruktury k rozvoji nejdůležitějších partnerských přístavů a rovněž vytvoření sítě těchto přístavů. Hlavní činnosti v této oblasti by mohly zahrnovat přípravu studií proveditelnosti, propojení přístavů, vypracování a provedení projektů. Projekt by měl rovněž pomoci zvýšit využívání multimodální dopravy (Vedoucí partner: město Vídeň / přístav ve Vídni; lhůta: stanoví koordinátor prioritní oblasti)

⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření koncepce a internetové platformy pro poskytování úplných informací v reálném čase o plavbě na Dunaji a o napojeních na všechny druhy dopravy“.*

- **Opatření – „Zavedení harmonizovaných říčních informačních služeb (RIS)“.** RIS významně přispějí k zvýšení bezpečnosti, efektivnosti a šetrnosti vnitrozemské plavby k životnímu prostředí. Provozovatelé lodní dopravy, přístavy a poskytovatelé logistických služeb mohou optimalizovat své logistické činnosti, a tudíž snížit celkové náklady na dopravu. Potenciál RIS lze však plně využít teprve tehdy, budou-li zavedeny podél celého Dunaje a na jeho hlavních splavných přítocích a kanálech.

⇒ *Příklad projektu – „Navázání na projekty IRIS Europe – podpora koordinovaného zavádění říčních informačních služeb (RIS) v Evropě“.* Projekt IRIS Europe II usiluje o další zlepšení a doladění hlavních technologií, služeb a aplikací RIS, jako je mezinárodní výměna údajů. Novými tématy je zavedení dohodnutých evropských úrovní služeb.

- **Opatření – „Investice do vzdělávání a tvorby pracovních míst v odvětví dunajské plavby“.** Dunajská plavba v současnosti zažívá nedostatek lodníků, který je způsoben rovněž

---

¹¹ To je v souladu rovněž s „plánem povodí Dunaje z roku 2009“, který stanovil „společný program opatření“, jež mají provést země v Podunají.

omezenými možnostmi vzdělávání a odborné přípravy v podunajských zemích. Stávající vzdělávací instituce používají různé studijní plány. V zájmu snazší dostupnosti pracovních sil a jejich mobility na evropské úrovni je nutné vypracovat společné profily vzdělávání a odborné přípravy. V tomto rámci by měly podunajské země přilákat a vzdělat mladé lidi pro povolání člena posádky lodi pro plavbu na Dunaji. Společnosti působící v oblasti vnitrozemské vodní dopravy (přístavy, společnosti provozující lodní dopravu, zákazníci atd.) a vzdělávací a výzkumné instituce by měly vytvořit vzdělávací platformy a sítě s cílem zvýšit konkurenceschopnost a způsobilost všech účastníků.

⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření sítě spolupráce pro logistiku a vzdělávání lodníků se zaměřením na vnitrozemskou vodní dopravu v dunajském koridoru s podporou inovativních řešení (NELI)“.* Hlavním cílem projektu je zlepšení vzdělávání a odborné přípravy v oblasti vnitrozemské vodní dopravy v Podunají. Ve spolupráci se stávajícími sítěmi jako EDINNA (vzdělávání lodníků v Evropě) usilují partneři projektu NELI o usnadnění výměny a budoucí spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Konkrétními výsledky jsou služby v oblasti e-learningu pro vnitrozemskou plavbu, návržení a vytvoření informačních a vzdělávacích středisek a podpora specifických činností mladých lidí. (Vedoucí organizace: Rumunské středisko pro vzdělávání námořníků; lhůta: březen 2012)

Železniční, silniční a letecká doprava

Ačkoli vnitrozemská vodní doprava v Podunají má značný nevyužitý potenciál, pozornost je třeba věnovat i ostatním druhům dopravy. Zapotřebí je moderní, náležitě propojená silniční infrastruktura, ta však musí být doplněna železniční dopravou, aby se zamezilo přetížení a zajistil účinný, ekologicky udržitelný dopravní systém, zatímco letecká doprava je zásadní pro zajištění toho, aby mohl tento region hrát plně svou úlohu v globalizovaném světě. Navrhovaná opatření a projekty přihlížejí rovněž k celkovým potřebám v oblasti mobility.

Zlepšení přístupu a propojení

➤ *Opatření – „Dokončení prioritních (železničních a silničních) projektů TEN-T, které procházejí Podunajím, překonání potíží a odstranění překážek, včetně environmentálních, hospodářských a politických, zejména v přeshraničních úsecích¹²“.* Provádění projektů by se mělo zaměřit na dokončení stávajících projektů a odstranění překážek. Mělo by určit udržitelné zdroje financování a zlepšit koordinaci, zejména mezi jednotlivými železničními podniky, s cílem rozvíjet a modernizovat železniční systémy. Většina prioritních projektů se již

---

¹² Například:

- prioritní (železniční) projekt č. 22: z Norimberku/Drážďan do Konstance a Atén přes Prahu, Vídeň, Budapešť a Arad přes celý region. Západní část, od Alp do údolí Dunaje, včetně oblasti Vídeň-Bratislava, spojuje prostřednictvím železničního prioritního projektu č. 17 Paříž s Vídní a Bratislavou;
- prioritní (silniční) projekt č. 7: tento projekt vede ve východní části částečně souběžně s Dunajem prostřednictvím dálnice PP-7, která spojuje Budapešť s Konstancou na pobřeží Černého moře a s řeckými městy Soluň, Atény a Igoumenitsa;
- prioritní (železniční) projekt č. 23: tento projekt vede z Gdaňska do Vídně přes Varšavu, Brno a Bratislavu;
- prioritní (silniční) projekt č. 25: tento projekt spojuje Baltské moře s Dunajem přes Gdaňsk-Brno/Bratislavu-Vídeň;
- prioritní (železniční) projekt č. 6: tento projekt vede z Lyonu na ukrajinské hranice a spojuje Iberský poloostrov s východní částí Evropy a dalšími oblastmi přes města Terst-Divača/Koper-Divača-Lublaň-Budapešť.

Výše zmíněné prioritní projekty by měly být za účelem vytvoření dopravní sítě v povodí Dunaje doplněny spojeními se státy, které nejsou členy EU. Přitom budou části koridorů začleněny do sítě prioritních projektů TEN-T v zájmu homogenního rozvoje dopravního systému.

uskutečňuje a hlavní pozornost je nyní třeba věnovat jejich včasnému dokončení. V zájmu dosažení tohoto cíle by toto opatření mohlo zahrnovat „**vytvoření společné platformy pro koordinaci práce na záležitostech týkajících se dopravy v Podunají za účelem rychlejší realizace projektů**“. To se uskuteční v úzké spolupráci s koordinátory evropských TEN-T.

⇒ *Příklad projektu – „**Vybudování dvou nových mostů přes Dunaj**“. V úseku Dunaje mezi Rumunskem a Bulharskem budou vybudovány dva nové mosty. Jeden most bude spojovat města Bechet (RO) a Oriahovo (BG), zatímco druhý bude spojovat města Călărași (RO) a Silistra (BG).*

➤ **Opatření – „**Vybudování koridorů pro železniční nákladní dopravu, které jsou součástí evropské železniční sítě pro konkurenceschopnou nákladní dopravu**”¹³**. Z celkem devíti prvních koridorů mají čtyři¹⁴ přímé napojení na Podunají. Výstavba by se měla zaměřit na zajištění dostatečné kapacity pro železniční nákladní dopravu, která je vysoce kvalitní a spolehlivá, a na zlepšení a harmonizaci norem železniční infrastruktury, které se týkají nákladní dopravy, zejména norem hmotnosti na nápravu, délky vlaků a obrysů, podél celých koridorů. Zvláštní pozornost je nutno věnovat rovněž rozvoji moderních intermodálních terminálů spojujících Podunají s železniční sítí, což je základem pro účinnou spolupráci obou druhů dopravy s nízkým dopadem na životní prostředí.

➤ **Opatření – „**Zlepšení spolupráce mezi zúčastněnými stranami v oblasti letecké dopravy s cílem vypracovat plán pro zavedení kratších leteckých tras**“**. Lepší koordinace mezi „funkčními bloky vzdušného prostoru“ (konkrétně středoevropským funkčním blokem vzdušného prostoru a dunajským funkčním blokem vzdušného prostoru) v Podunají může zajistit potřebný přechod z vnitrostátního uspořádání letového provozu na integrovanější evropský rozměr, přičemž lhůtou pro zavedení je rok 2012.

⇒ *Příklad projektu – „**Zavedení SESAR, technologické části jednotného evropského nebe, v Podunají**“*. *Inteligentní dopravní systémy v odvětví letecké dopravy přispívají k omezení ekologické stopy letišť a snížení zátěže, jako je hluk a znečištění ovzduší, na nejnižší možnou míru. Technologické nástroje mohou přispět k účinnějšímu řízení letů na zemi (řídicí systémy letišť) a ve vzduchu (funkční bloky vzdušného prostoru).*

➤ **Opatření – „**Zajištění udržitelných systémů městské dopravy a mobility**“**. To napomůže konkurenceschopnosti a přitažlivosti městských oblastí v Podunají a současně významně přispěje k ochraně klimatu a zlepšení zdraví v městských oblastech. IKT pomohou snížit náklady na informace a zajistí snadnou dostupnost udržitelných druhů dopravy pro všechny. To zahrnuje další rozvoj e-mobility rozvojem trhů a infrastruktury v hustě obydlených oblastech ve spolupráci s podniky. Veřejné a soukromé dopravní společnosti v městských oblastech budou moci spolupracovat na veřejných zakázkách týkajících se vozidel šetrných k životnímu prostředí a při rozvoji standardizovaných kvalitních internetových platforem pro informování občanů o dopravě a mobilitě. Toto opatření by mělo umožnit využití široké škály projektů EU,

---

¹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 913/2010 ze dne 22. září 2010 o evropské železniční síti pro konkurenceschopnou nákladní dopravu.

¹⁴ Čtyřmi koridory pro železniční nákladní dopravu s přímým napojením na Podunají jsou:

- koridor Orient spojující Prahu přes Vídeň a Bratislavu s Bukurešťí a Konstancou na břehu Černého moře a se Sofií, Soluní a Aténami;
- baltsko-středomořský koridor spojující Gdyni na pobřeží Baltského moře přes jižní Polsko, Slovensko a Českou republiku s Vídní a Bratislavou, který pokračuje do Slovinska, severní Itálie a na jadranské pobřeží;
- centrální severojižní koridor spojující Švédsko přes Hamburk, jižní Německo a Innsbruck s Itálií, který končí v Palermu;
- středomořský koridor spojuje Španělsko a jižní Francii podél středomořského pobřeží se severní Itálií, Slovinskem, Budapeští v Maďarsku a končí na hranici s Ukrajinou v Záhony.

kteří se již zabývají městskou mobilitou, a pomoci provést akční plán pro městskou mobilitu (2009).

⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření spojení řeka-autobus a jiných spojení mezi městskými centry podél Dunaje (projekt Danube Express)“.* Cílem projektu je vytvořit spojení řeka-autobus mezi velkými metropolemi podél Dunaje a jejich satelity. Spojení řeka-autobus by mělo představovat řešení zejména pro potřeby přepravy podél řeky a pro oblasti, v nichž neexistují žádné mosty přes Dunaj. To by zlepšilo mobilitu osob a bylo by to možno využít rovněž pro účely cestovního ruchu. Projekt by měl pomoci zvýšit intermodální přepravu cestujících, což povede k optimálnímu a udržitelnému využívání zdrojů.

➤ **Opatření – „Zlepšení regionální/místní přeshraniční infrastruktury a přístupnosti venkovských oblastí“.** Regionální a místní přeshraniční dopravní spojení je nutno posílit prostřednictvím přeshraniční dopravní infrastruktury (malé mosty, přechody, veřejné dopravní spojení). Další důležitou skutečností je to, že v Podunají je podíl obyvatel žijících ve venkovských oblastech mnohem vyšší než ve zbytku Evropy, což znamená, že nutnost přístupu do těchto oblastí je nanejvýš důležitá.

⇒ *Příklad projektu – „Rozšíření linek veřejné dopravy“.* To je program, který má společnosti provozující veřejnou dopravu (autobusovou a železniční) v zemích v údolí Dunaje podnítit k tomu, aby rozšířily stávající linky, účtovaly místní jízdné a spojovaly sídla na obou stranách hranice.

Multimodální spojení

➤ **Opatření – „Rozvoj dalšího plánování uzlů pro multimodalitu“.** Překrývání nákladní a osobní dopravy vede v mnoha uzlech k přetížení a ztrátě produktivity. Chybí rovněž infrastruktura terminálů, nebo je málo rozvinutá, aby bylo možno kombinovat různé druhy dopravy. V této souvislosti může hrát hlavní úlohu letecká doprava, která umožňuje přístup do vzdálených regionů. Počínajíc VII. koridorem, osou Dunaj, může oddělení jednotlivých druhů dopravy odstraněním překážek na přípojných tratích vést v řadě případů k zvýšení kapacity. To by současně zlepšilo podmínky pro místní rozvoj lokalit a pro přesun objemů dopravy na energeticky účinnější druhy dopravy, které jsou šetrnější k životnímu prostředí, jako je železniční a vodní doprava. Mezi příslušnými zúčastněnými stranami je třeba vytvořit síť s cílem zlepšit kvalitu dopravního systému a logistických řetězců mezi uzly a v rámci těchto uzlů – se zaměřením se na udržitelné druhy dopravy, jako jsou železnice a vodní cesty.

⇒ *Příklad projektu – „Realizace projektu Severojižní osa (South North Axis (SoNorA))“.* Cílem tohoto projektu je zlepšení přístupnosti mezi Jaderským a Baltským mořem zajištěním toho, aby se síť stala skutečností, a to podporou na dobudování dopravní infrastruktury, aktivováním a zlepšením logistických služeb pro multimodální nákladní dopravu, rozvojem mezinárodních akčních plánů pro budoucí realizaci a podporou nových možností regionálního rozvoje, které vyplývají ze zlepšení dopravní sítě.

➤ **Opatření – „Další rozvoj inteligentních dopravních systémů s využitím technologií šetrných k životnímu prostředí, zejména v městských oblastech“.** Kvalita dopravních uzlů velmi závisí na kapacitě dopravního systému. Stávající problémy jako přetížení nebo překážky mohou být odstraněny rovněž zavedením účinného systému řízení dopravy za účelem optimalizace stávajících kapacit. Na větší části Podunají, zejména jeho důležité uzly, jako jsou oblasti hlavních měst a velkých přístavů, by se například mohlo rozšířit zavedení plánovače tras intermodální dopravy v reálném čase.

⇒ *Příklad projektu – „Zavedení evropské digitální dopravní infrastrukturní sítě pro inteligentní dopravní systémy (EDITS)“. Lepší informace o dopravním systému umožňují efektivnější správu stávající dopravní infrastruktury, omezení přetížení a poškozování životního prostředí. To je celkovým cílem projektu EDITS (např. řízení dopravy, plánování a modelování dopravy, dopravní informace) s využitím dopravních geodat, která jsou harmonizovaná na nadnárodní úrovni. Jako příklad osvědčeného postupu může sloužit region Vídeň. Zajištěna bude rovněž podpora plánovačů dopravy za účelem efektivnější správy stávající infrastruktury. Místním/regionálním/celostátním správním orgánům budou poskytnuty technické pokyny. (Vedoucí organizace: sdružení podniků veřejné dopravy v regionu Vídeň)*

2) PODPORA UDRŽITELNĚJŠÍ ENERGETIKY

Představení dané záležitosti

Energetické systémy se skládají z energetických sítí a trhů s energií. Tyto jsou vzájemně propojené, jelikož sítě jsou nezbytné pro účinné fungování trhů. Otevření trhů s elektřinou v EU, které sleduje třetí balíček opatření v oblasti vnitřního trhu, přispěje k hospodářské soutěži i bezpečnosti dodávek a bude usnadněno vytvořením „Evropské sítě provozovatelů přenosových a přepravních soustav“¹⁵ a zřízením „Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů“¹⁶. V odvětví zemního plynu je zejména nutno zlepšit propojení mezi vnitrostátními trhy a země v regionu musí získat přístup k novým vnějším zdrojům. Posílení plynárenské přepravní infrastruktury bude klíčem k tomu, aby se zamezilo možnému přerušení dodávek v budoucnu. Náležitě fungující sítě, propojení a interoperabilita jsou nezbytné pro energetickou bezpečnost, diverzifikaci a účinné hospodaření s energií.

Všechny země v Podunají mají mimoto politiky na podporu využívání energie z obnovitelných zdrojů. Mnoho zemí má velký přírodní potenciál k rozvoji obnovitelných zdrojů energie (zejména sluneční a větrné energie). Tyto země mají rovněž potenciál ke zlepšování, pokud jde o energetickou účinnost obytných budov a dálkové vytápění.

Směrnice o energii z obnovitelných zdrojů (2009/28/ES) stanoví pro všechny členské státy ambiciózní cíle s cílem zajistit, aby do roku 2020 dosáhla EU 20% podílu energie z obnovitelných zdrojů a 10% podílu energie z obnovitelných zdrojů v odvětví dopravy. Členské státy měly směrnici provést do prosince 2010. EU tyto politické cíle podporuje prostřednictvím významného příspěví k investicím do energie z obnovitelných zdrojů¹⁷.

Zvláštnosti Podunají

---

¹⁵ „Evropská síť provozovatelů přepravních a přenosových soustav“ (ENTSO) se předpokládala ve třetím balíčku opatření v oblasti vnitřního trhu a posléze byla vytvořena: ENTSO-e pro elektrárenskou přenosovou soustavu a ENTSO-g pro plynárenskou přepravní soustavu.

¹⁶ Evropská unie nedávno zřídila „Agenturu pro spolupráci energetických regulačních orgánů“ (se sídlem v Lublani ve Slovinsku), která začne fungovat v březnu 2011. Agentura bude koordinovat práci vnitrostátních regulačních orgánů, bude za určitých podmínek přijímat závazná individuální rozhodnutí o přeshraniční infrastruktuře a bude sledovat vývoj na evropských trzích s energií a podávat příslušné zprávy.

¹⁷ Nejdůležitější rozpočet Evropské komise vyhrazený na podporu představují strukturální fondy, Fond soudržnosti a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) (na projekty v oblasti energetické účinnosti a energie z obnovitelných zdrojů je v rámci strukturálních fondů a Fondu soudržnosti na období 2007–2013 přidělena částka ve výši 9 miliard EUR). Další možnosti financování investic v oblasti energetické účinnosti a investic do stávajících budov v rámci udržitelné energetiky se otevřely změnou nařízení o Evropském fondu pro regionální rozvoj (EFRR) v květnu 2009. To by mohlo pro investice do budov v rámci udržitelné energetiky zajistit dalších 5 až 8 miliard EUR. Na základě změny nařízení o EFRR jsou pro všechny členské státy výdaje na zvýšení energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů ve stávajících budovách způsobilé až do výše 4 % celkové přidělené částky z EFRR. Jelikož všechny členské státy musí dodržovat směrnice EU vztahující se na oblast bydlení, zejména směrnici o energetické náročnosti budov a související požadavky na využívání energie z obnovitelných zdrojů v budovách obsažené ve směrnici o energii z obnovitelných zdrojů, bude toto přerozdělení sloužit dvojímu účelu, a to rovněž vytvářením pracovních míst v regionu souvisejících s nízkouhlíkovou ekonomikou.

Ceny energie jsou v regionu vysoké¹⁸. Mnoho energie se dováží, její přeprava je nákladná a trhy jsou roztržité. Energetické infrastruktury nejsou náležitě propojené. Podunají je mimoto obzvláště zranitelné, pokud jde o bezpečnost dodávek, jak se ukázalo v lednu 2009, kdy byly přerušeny dodávky zemního plynu. Výroba a využívání energie jsou rovněž významným zdrojem znečištění.

Hlavní prioritou jsou investice do infrastruktury. Je nezbytná spolupráce při plánování, financování a provádění¹⁹. Existuje řada politik EU podporujících energetiku, zejména program transevropských energetických sítí (TEN-E), Evropský energetický program pro hospodářské oživení²⁰, třetí energetický balíček, směrnice o energii z obnovitelných zdrojů, Fond pro jihovýchodní Evropu „Zelenou energii k růstu“²¹ a strategie Evropa 2020. Vhodné možnosti financování projektů, zejména pro decentralizovanou výrobu energie z místních obnovitelných zdrojů a pro výzkumné sítě, poskytují rovněž strukturální fondy a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova. Pro celou oblast je důležité zvýšení energetické účinnosti a větší využívání energie z obnovitelných zdrojů. Podunají má vysoký potenciál k zvyšování energetické účinnosti, například v obytných budovách a při dálkovém vytápění, jakož i v zařízeních pro kombinovanou výrobu tepla a elektřiny. Existuje rovněž prostor pro širší využití geotermálních zdrojů k vytápění a chlazení a rovněž při výrobě elektřiny. Některé země vytvořily zvláštní know-how týkající se účinnosti a obnovitelných zdrojů, které by bylo nyní možno užitečně prosazovat a šířit v celém regionu, jelikož odborné znalosti často chybí.

Pokud jde o organizaci trhu, spolupráce pomůže zajistit bezpečnost dodávek, účinnější rovnováhu nabídky a poptávky a dosažení úspor z rozsahu u investic. Pokud jde o energetickou účinnost a energii z obnovitelných zdrojů, existuje potenciál k zvyšování bezpečnosti dodávek, a to snížením energetických potřeb a zvyšováním podílu vyrobené energie (včetně výroby energie v malém měřítku na místní úrovni). Co se týká jaderné energie, je nutno dodržovat stanovené vysoké úrovně bezpečnosti, zejména tam, kde je řeka důležitým zdrojem chladicí vody.

Opatření

Energetické systémy

Energetická infrastruktura

Co se týká energetické infrastruktury, cílem je koordinace dlouhodobých energetických politik a rovněž vnitrostátních investičních strategií (elektrárny, rozvodné sítě, potrubí, propojení atd.) případně s přihlédnutím ke strategickému posuzování vlivů na životní prostředí. Strategie by měla přispět k desetiletému plánu rozvoje sítě, jak je navržen v energetickém balíčku.

---

¹⁸ V regionu existují mezi jednotlivými trhy velké rozdíly v úrovni cen. Zejména ve východní části regionu jsou ceny energie oprávněně s ohledem na index kupní síly vysoké.

¹⁹ Je nezbytné posílení sítě TEN-E (zejména v rámci nadcházející revize) a provedení plánu ozdravení energetiky s koordinovaným využitím strukturálních fondů.

²⁰ Evropský energetický program pro hospodářské oživení, který byl přijat v roce 2009, poskytuje na plynárenské projekty částku ve výši 1 440 milionů EUR, z toho je částka ve výši 510 milionů EUR určena na projekty v Podunají. Největší samostatný projekt – plynovod Nabucco podporovaný částkou ve výši 200 milionů EUR – přispěje k vybudování jižního plynového koridoru. Projekt Nabucco může pro země v Podunají a ostatní evropské trhy se zemním plynem zajistit nový zemní plyn, který pochází z oblasti Kaspického moře a Středního východu. Ve střední a jihovýchodní Evropě je podporována řada dalších propojovacích plynovodů s částkou ve výši 310 milionů EUR.

²¹ Fond pro jihovýchodní Evropu „Zelenou energii k růstu“, který byl vytvořen v roce 2009 z podnětu Evropské investiční banky (EIB), se zaměřuje na opatření k úsporám energie a zvyšování energetické účinnosti na Balkáně a poskytuje financování prostřednictvím bankovního sektoru a rovněž přímé úvěry doprovázené technickou pomocí. Do roku 2014 hodlá fond investovat částku ve výši přibližně 400 milionů EUR.

- **Opatření – „Vypracování společného postoje regionu, pokud jde o změny, jež by mohly být zavedeny v rámci přezkumu politiky TEN-E, a podmínky nového nástroje v oblasti energetické bezpečnosti a infrastruktury, zejména s ohledem na nedostatečnou energetickou infrastrukturu“.** Bude v zájmu regionu zajistit, aby nástroj podpořil projekty a koncepce, které mají pro region klíčový význam, jako je severojižní propojovací plynovod, investice do plynárenských sítí, investice do tras pro dodávky přinášející prospěch celému regionu atd.
- **Opatření – „Zajištění toho, aby opatření byla v souladu s obecným přístupem Energetického společenství²², a přezkoumání synergií mezi Energetickým společenstvím a procesy strategie pro Podunají“.** Cílem Energetického společenství je rozšíření vnitřního trhu s energií v EU na jihovýchodní Evropu (smluvní strany: Albánie, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Moldavsko, Černá Hora, Srbsko a Kosovo²³; účastníci: Rakousko, Bulharsko, Kypr, Česká republika, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Itálie, Nizozemsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Spojené království, jakož i Evropská unie).
- **Opatření – „Posílení regionální spolupráce v zájmu vypracování a realizace projektů týkajících se severojižního propojovacího plynovodu“.** Strategickou koncepcí severojižního propojovacího plynovodu je spojení Pobaltí (Polsko) s Jaderským a Egejským mořem a dále s Černým mořem za účasti členských států EU (Bulharsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Rakousko a Česká republika). To v celé oblasti střední a východní Evropy zajistí celkovou flexibilitu za účelem vytvoření pevného, náležitě fungujícího vnitřního trhu a na podporu hospodářské soutěže. Koncepce co nejvíce využije stávající a nové dovozní infrastruktury, jako jsou nová zařízení pro opětovné zplyňování zkapalnělého zemního plynu a projekty v oblasti jižního koridoru.
- **Opatření – „Rozvoj kapacit pro skladování zemního plynu“.** Bezpečné dodávky energie pro Evropu nemohou záviset pouze na výstavbě plynovodů. Nezbytná je proto také dodatečná flexibilita zajištěná skladovacími kapacitami. Je nutné poskytnout podporu na realizaci projektů v oblasti skladování²⁴ s cílem zajistit, aby měly všechny země ve střední a východní Evropě přiměřený přístup k těmto zařízením. Při plánování skladovacích zařízení by se měl uplatňovat především regionální přístup, aby byl zajištěn co nejefektivnější rozvoj nové infrastruktury.

---

²² Cílem Energetického společenství je a) vytvoření stabilního regulačního a tržního rámce, který je s to přilákat nové investice do výroby elektřiny a energetických sítí s cílem zajistit stálé a trvalé dodávky energie, které jsou nezbytné pro hospodářský rozvoj a sociální stabilitu; b) vytvoření integrovaného trhu s energií, který umožňuje přeshraniční obchodování s energií a integraci s trhem EU; c) zvýšení bezpečnosti dodávek; d) zlepšení situace v oblasti ochrany životního prostředí ve vztahu k dodávkám energie v regionu a e) zvýšení hospodářské soutěže na regionální úrovni a využití úspor z rozsahu.

²³ Podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244.

²⁴ Nové projekty v oblasti skladování by neměly být omezeny na projekty zahrnuté v Evropském energetickém programu pro hospodářské oživení. V roce 2010 EU například prostřednictvím investiční facility sousedství poskytla částku ve výši 2,5 milionu EUR na financování jednoho projektu v této oblasti na Ukrajině. Projekt „Přípravné studie pro modernizaci ukrajinských plynových tranzitních koridorů a podzemních zařízení ke skladování zemního plynu“ zahrnuje dvě přípravné studie pro investice v odvětví zemního plynu na Ukrajině, včetně posouzení environmentálních a sociálních dopadů. Projekt zlepšuje energetickou bezpečnost evropských zemí a přispívá k vyšší regionální integraci v oblasti energetiky, včetně přeshraničního spojení s EU. Na základě výsledku studií bude projekt řídit Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD) a spolufinancuje jej Evropská investiční banka (EIB), přičemž celkové náklady se odhadují na 2 miliardy EUR.

⇒ *Příklad projektu – „Včasná realizace již schválených infrastrukturních projektů (zejména projektů v rámci TEN-E a Evropského energetického programu pro hospodářské oživení) v regionu, především důležitých propojení a potrubí²⁵“.*

Trhy s energií

Pokud jde o trhy s energií, cílem je vytvořit integrovaný a náležitě fungující trh s energií. To by mělo zahrnovat lepší koordinaci vnitrostátních energetických strategií, opatření na podporu diverzifikace dodávek a opatření k lepšímu fungování trhu s energií, přiměřený právní rámec, programy financování založené na partnerství veřejného a soukromého sektoru atd.

- **Opatření – „Využití příležitostí ke spolupráci s Energetickým společenstvím“**, jehož cílem je zejména vytvoření integrovaného trhu s energií, který umožňuje přeshraniční obchodování s energií a integraci s trhem EU.
- **Opatření – „Spolupráce při integraci regionální sítě a vytváření nové evropské přepravní soustavy (NETS) na základě studie proveditelnosti“**. Harmonizované fungování vnitrostátních přepravních soustav by mohlo změnit dynamiku trhů se zemním plynem v jihovýchodní a střední Evropě v době, kdy budou dostupné nové zdroje zemního plynu (např. prostřednictvím jižního koridoru). Iniciativa týkající se vytvoření jediné sítě zahrnuje Bulharsko, Maďarsko, Rumunsko, Srbsko, Slovensko, Slovinsko, Chorvatsko a Bosnu a Hercegovinu. V současnosti se zkoumá proveditelnost koncepce, včetně komerčních, regulačních a řídicích záležitostí, které budou s NETS případně spojeny.
- **Opatření – „Navázání pracovních vztahů s fórem zemí střední a východní Evropy pro integraci trhu s elektřinou; to by se mohlo rozšířit na sousední země“**. Integrace trhů s elektřinou a tržních platform, jakož i zabývání se výrobní kapacitou v regionu vyžaduje zvláštní harmonizaci právních předpisů a tržních pravidel, kterou lze nejlépe koordinovat na regionální úrovni. Po vytvoření „fóra zemí střední a východní Evropy pro integraci trhu s elektřinou“ (Rakousko, Česká republika, Německo, Maďarsko, Polsko, Slovensko a Slovinsko) by se mělo toto „sedmistranné fórum“ dále rozvíjet.

⇒ *Příklad projektu – „Spolupráce při zřizování úřadu pro koordinované aukce“*. Projekt týkající se úřadu pro koordinované aukce zavádí zásady stanovené v nařízení č. 1228/2003 v oblasti harmonizace řízení přetížení a optimalizace přeshraničního přidělování kapacit. Předpokládá se, že úřad pro koordinované aukce začne v jihovýchodní Evropě fungovat v roce 2011. Tento úřad bude řídit aukce a toky zatížení pro celý region jihovýchodní Evropy. Pokud jde o fungování, použije se zásada jednoho správního místa.

Energetická účinnost a energie z obnovitelných zdrojů

---

²⁵ Příklady:

- Propojení: propojovací plynovody mezi Bulharskem, Rumunskem a Srbskem; projekty propojení elektrických soustav mezi Rumunskem a Bulharskem, Rumunskem a Moldavskem, Maďarskem a Chorvatskem, Maďarskem a Rumunskem a Rakouskem a Maďarskem (Videň-Győr); elektrická přenosová soustava spojující Slovinsko a Maďarsko – přenos 2 x 400 kV mezi obcemi Cirkovce a Pince; projekt propojovacího vysokonapěťového vedení mezi Rumunskem a Srbskem; jaderný terminál LNG na ostrově Krk (Chorvatsko); studie proveditelnosti terminálů pro zkapalnělý/stlačený zemní plyn v Rumunsku a Bulharsku; „posílení elektrické přenosové soustavy“ mezi Ukrajinou a EU (financované z investiční facility sousedství).
- Plynovody: plynovod Nabucco; plynovod Konstanca-Terst (PEOP) zahrnující možnost souběžného plynovodu, plynovod Bratislava-Schwechat; plynovod spojující Slovinsko a Rakousko; modernizace plynovodu Družba (a rovněž propojovacích plynovodů); plynový okruh Energetického společenství.

- **Opatření – „Širší využívání biomasy (např. dřeva, odpadů), sluneční, geotermální, vodní a větrné energie“**, zejména prostřednictvím výzkumu a výměny zkušeností / osvědčených postupů / šíření informací o souvisejících činnostech, které se uskutečňují na vnitrostátní úrovni. To bude znamenat vytváření sítí a spolupráci mezi vnitrostátními orgány na podporu informovanosti o energii z obnovitelných zdrojů.
  - ⇒ *Příklad projektu – „Podpora udržitelného využívání biomasy navazující na projekt „4Biomass““*. Podunají má s ohledem na biomasu velký potenciál. Na rozdíl od ostatních obnovitelných zdrojů energie je množství biomasy omezené, což znamená nebezpečí neudržitelné výroby. Mimoto vzrůstá konkurence mezi použitím pro potravinářské a jiné než potravinářské účely. Projekt „4Biomass“ se bude zabývat prováděním národních akčních plánů pro biomasu a politik v oblasti bionergie, a to spojováním odborných poznatků o využívání obnovitelných zdrojů energie a o energetické účinnosti. Tento projekt proto významně přispěje k cíli týkajícímu se 20% podílu energie z obnovitelných zdrojů na spotřebě energie v Evropě. (*Vedoucí země: Německo; lhůta: září 2011*)
- **Opatření – „Posílení Karpatské úmluvy za účelem sdílení osvědčených postupů týkajících se využívání biomasy k energetickým účelům“**. Karpatská úmluva obsahuje ustanovení, že smluvní strany provádějí politiky, jejichž cílem je zavedení metod výroby, distribuce a využívání energie, které jsou šetrné k životnímu prostředí a omezují na minimum nepříznivé dopady na biologickou rozmanitost a krajinu, případně včetně širšího využívání energie z obnovitelných zdrojů a opatření k úsporám energie.
  - ⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření sítě pro výměnu zkušeností (a otestování pilotních projektů nebo zopakování stávajících osvědčených postupů) v oblasti renovace a modernizace malých vodních elektráren²⁶“*. Praktické zkušenosti již jednoznačně ukázaly, že renovace a modernizace stávajících elektráren může zvýšit výrobu elektřiny za použití vodní energie a současně splňovat moderní ekologické normy tím, že tyto elektrárny jsou vybaveny odpovídajícími rybími propustmi a zbytkovou vodou. (*Vedoucí organizace: ICPDR a rakouské Spolkové ministerstvo zemědělství a lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství; lhůta: prosinec 2013*)
  - ⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření mechanismu spolupráce mezi regiony Alpské úmluvy a regiony Karpatské úmluvy pro předávání osvědčených postupů, přenos nejlepších dostupných technologií a know-how v oblasti ochrany životního prostředí a v sociální oblasti“*.
- **Opatření – „Provedení národních akčních plánů pro energii z obnovitelných zdrojů a příprava akčního plánu pro energii z obnovitelných zdrojů pro Podunají“**. Tyto akční plány by měly být případně vypracovány na základě strategického posouzení vlivů na životní prostředí²⁷.

²⁶ „Prohlášení ředitelů vodohospodářských orgánů – Rozvoj vodní energie na základě rámcové směrnice o vodě“: http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology/development_directivepdf_EN_1.0_&a=d

²⁷ To, zda národní akční plán pro energii z obnovitelných zdrojů vyžaduje strategické posouzení vlivů na životní prostředí, či nikoliv, závisí na konkrétním obsahu plánu. Ze směrnice o energii z obnovitelných zdrojů vyplývá, že cílem národních akčních plánů pro energii z obnovitelných zdrojů je připravit půdu, pokud jde o způsob, jakým členské státy hodlají dosáhnout svých závazných vnitrostátních cílů. V případech, kdy národní akční plány pro energii z obnovitelných zdrojů „nestanoví rámec pro budoucí schvalování záměrů“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/42/ES, se posouzení vlivů na životní prostředí nevyžaduje. Při provádění těchto národních akčních plánů, případně prostřednictvím konkrétnějších plánů, které stanoví rámec pro budoucí schvalování záměrů, však bude nutné posouzení vlivů na životní prostředí.

- **Opatření – „Přezkoumání možnosti větší výroby energie pocházející z místních obnovitelných zdrojů energie k zvýšení energetické soběstačnosti“.** Energetická soběstačnost nejenže snižuje závislost na dovozu energie, nýbrž vytváří rovněž nová pracovní místa tím, že vyžaduje nové systémy výroby energie, a udržitelným způsobem zvyšuje hodnotu regionálních aktiv, jelikož každý region vytváří dlouhodobé zdroje energie bez závislosti na ostatních.
- **Opatření – „Vypracování komplexního akčního plánu pro udržitelný rozvoj potenciálu k výrobě elektřiny za použití vodní energie pro Dunaj a jeho přítoky (např. řeky Sáva, Tisa a Mura)²⁸“.** Plán připraví půdu pro koordinovaný a udržitelný rozvoj nových elektráren v budoucnu a dodatečné vybavení stávajících elektráren tak, aby se dopad na životní prostředí a dopad na dopravní funkci řek (plavba) snížil na nejnižší možnou míru. Je nutno prozkoumat možnosti využití vodní energie k reagování na výkyvy v poptávce po elektřině – využití přehrad k udržování vysoké hladiny vody při přípravě na vrchol poptávky.
- **Opatření – „Rozvoj a vytvoření mechanismu pro předběžné plánování při přidělování vhodných oblastí pro nové projekty vodních elektráren²⁹“.** Tento mechanismus předběžného plánování a jeho kritéria by měly připravit půdu pro nové vodní elektrárny určením nejvhodnějších lokalit s přihlédnutím k hospodářským přínosům a ochraně vod. Je nutno vzít v úvahu rovněž dopady změny klimatu (např. vyšší nebo nižší hladiny vody). To musí vycházet z dialogu mezi jednotlivými příslušnými orgány, zúčastněnými stranami a nevládními organizacemi. Ve vhodných oblastech by bylo možno zjednodušit postup udělování povolení.
- **Opatření – „Podpora energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů v budovách a systémech vytápění, včetně modernizace zařízení pro dálkové vytápění a pro kombinovanou výrobu tepla a elektřiny, jak požaduje směrnice o energetické náročnosti budov a směrnice o energii z obnovitelných zdrojů“.** To by bylo možno uskutečnit prostřednictvím sítí osvědčených postupů (např. sdílení zkušeností s úspěšným využíváním finančních prostředků EFRR na podporu investic v oblasti bydlení v rámci udržitelné energetiky) a spolupráce s mezinárodními finančními institucemi při usnadňování investic v oblasti bydlení v rámci udržitelné energetiky. V této souvislosti je nutno prosazovat a široce využívat inovativní nástroje financování, jako je Evropský fond pro jihovýchodní Evropu (EFSE)³⁰ a nedávno zřízený Fond pro jihovýchodní Evropu „Zelenou energii k růstu“ (GGF).
  - ⇒ **Příklad projektu – „Návrh a provedení programu v oblasti výzkumu a vývoje (se zapojením malých a středních podniků) pro inovativní, udržitelné izolační materiály a jiná opatření k zlepšování energetické náročnosti budov“.** To by se mělo uskutečnit s co nejlepším využitím stávajícího know-how v regionu na základě spolupráce. Ekologické inovace by mohly podnítit hospodářský rozvoj s kladnými dopady na místní zaměstnanost, širokou škálu výrobních odvětví a služeb a rovněž na životní prostředí.
  - ⇒ **Příklad projektu – „Ověření prostoru pro udržitelný rozvoj vodní energie v části povodí Sávy, která je společná Slovinsku a Chorvatsku“.** Projekt přispěje k dosažení cílů týkajících se energie z obnovitelných zdrojů, jež jsou stanoveny balíčkem opatření EU v oblasti energetiky a změny klimatu, při současném dodržování právních předpisů

²⁸ Plán bude navazovat na výsledky Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje (ICPDR) a jejího plánu povodí Dunaje (v souladu s rámcovou směrnicí o vodě).

²⁹ Tento mechanismus předběžného plánování bude zcela v souladu s prohlášením ředitelů vodohospodářských orgánů z roku 2010 a s prohlášením o Dunaji z roku 2010, které bylo přijato na setkání ministrů ve Vídni: <http://www.icpdr.org/icpdr-files/15216>

³⁰ Včetně jeho částí určených pro sousední region zahrnující Ukrajinu a Moldavskou republiku: Evropský fond sousedství spolufinancovaný EU příspěvkem ve výši 10 milionů EUR z investiční facility sousedství.

týkajících se vody a přírody a s přihlédnutím k jiným vedlejším cílům. (Vedoucí země: Slovinsko a Chorvatsko)

- **Opatření – „Podpora členů/pozorovatelů Energetického společenství při přijímání a provedení směrnice o energii z obnovitelných zdrojů“.** Probíhají jednání za účelem zahrnutí směrnice o energii z obnovitelných zdrojů do „*acquis communautaire*“, jež mají v rámci Energetického společenství provést jeho členové.
- **Opatření – „Usnadnění vytváření sítí a spolupráce mezi vnitrostátními orgány na podporu informovanosti a většího využívání energie z obnovitelných zdrojů“** (biomasa, sluneční, vodní a větrná energie), zejména prostřednictvím výzkumu a výměny zkušeností / osvědčených postupů / šíření informací o souvisejících činnostech, které se uskutečňují na vnitrostátní úrovni.
  - ⇒ *Příklad projektu – „Navázání na projekt „Regionální iniciativa pro rozvoj udržitelné energetiky“ (Sustainable Energy Development Regional Initiative (SEDRI)) na podporu energetické účinnosti“.* Projekt SEDRI je společným projektem Středoevropské iniciativy (CEI) a Rady pro regionální spolupráci. Jeho cílem je zlepšit právní, institucionální a regulační rámec pro rozvoj udržitelného regionálního energetického odvětví; vybudovat v zemích jihovýchodní a východní Evropy udržitelné malé elektrárny; podporovat rámec pro regionální spolupráci v oblasti rozvoje udržitelné energetiky, včetně zvyšování informovanosti, vzdělávání, výzkumu a vědecké spolupráce. (Vedoucí organizace: Středoevropská iniciativa (CEI) a Rada pro regionální spolupráci)
- **Opatření – „Poskytování poradenství místním orgánům, podnikům a občanům v Podunají s ohledem na záležitosti týkající se zmiřování změny klimatu a energetické účinnosti“.** To se může uskutečnit zřízením ústředních kompetenčních a poradenských center (přispívajících ke koncepcím ochrany klimatu, řízení energetiky, přenosu know-how, odborné přípravy a práce v oblasti vztahů s veřejností).
  - ⇒ *Příklad projektu – „Zřízení mechanismu spolupráce měst a obcí v regionu s cílem zavázat se k snižování emisí skleníkových plynů, vyměňovat si osvědčené postupy a otestovat pilotní projekty v oblasti energetické účinnosti a energie z obnovitelných zdrojů“.* Města a obce mají zvláštní energetické potřeby kvůli vysoké energetické potřebě na metr čtvereční. Cílem je snižování znečištění ovzduší na místní úrovni a v konečném důsledku i na celosvětové úrovni. Zlepšením by mohl být například systém dálkového vytápění založený na spalovnách odpadu a vysoce účinných zařízeních pro kombinovanou výrobu tepla a elektřiny, rozvoj technologií dálkového chlazení a rovněž realizace inovativních geotermálních projektů. V tomto ohledu by bylo možno uvážit širší zapojení do stávajícího Paktu primátorů³¹, do budoucího rozvoje sítě Klimatické aliance³² a rozvoje sítě měst pracujících na obnovitelných technologiích. Uvážit by bylo možno taktéž rozvoj zajištění a inovativního využívání zdrojů obnovitelné energie ve venkovských oblastech. (Vedoucí organizace: město Vídeň (bude potvrzeno))
  - ⇒ *Příklad projektu – „Navázání na projekt „Spolupráce venkovských oblastí v oblasti energie z obnovitelných zdrojů“ (Renewable Energy Cooperation of Rural Areas*

³¹ Pakt primátorů udává evropským průkopnickým městům směr při zmiřování změny klimatu prováděním inteligentních místních politik v oblasti udržitelné energetiky, které vytvářejí stálá místní pracovní místa a zvyšují kvalitu života občanů. Tato spolupráce by mohla přispět rovněž ke stanovení „nové městské politiky pro Evropu“.

³² Cílem „Klimatické aliance“ (1500 měst a obcí ze 7 zemí v Podunají) je především snižování emisí skleníkových plynů. K dosažení tohoto cíle jsou vypracovány a prováděny místní strategie v oblasti klimatu, zejména v odvětví energetiky a dopravy.

(RECORA))“. Tato iniciativa sedmi partnerů z pěti zemí (Rakousko, Německo, Česká republika, Maďarsko a Řecko) byla podporována programem EU INTERREG IIC³³. Hlavní pozornost je věnována hospodářskému využití obnovitelných zdrojů energie a přípravě projektů. Byla vytvořena nová pracovní místa, zajištěno alternativní využití existujících zemědělských produktů, byly provedeny a posléze vzájemně vyměněny analýzy složek odpadu (dřevo, tráva, biologický odpad atd.) s ohledem na jejich využitelnost v procesu výroby elektřiny.

---

³³ INTERREG IIC je program financovaný EU, který pomáhá zemím a regionům z různých zemí vytvářet partnerství a spolupracovat na společných projektech (přeshraniční, nadnárodní a meziregionální projekty).

3) PODPORA KULTURY A CESTOVNÍHO RUCHU A MEZILIDSKÝCH KONTAKTŮ

Představení dané záležitosti

Podunají se vyznačuje rozsáhlým odkazem bohatých a rozmanitých dějin, kultur, národností, náboženství, trhů, společností a států.

V souladu s mezinárodními úmluvami v oblasti kultury (se zvláštním odkazem na úmluvy UNESCO) může kultura podporovat hodnoty týkající se začleňování, otevřenosti a akceptování ostatních na základě vzájemného respektu. V tomto regionu je hlavním milníkem v oblasti ochrany kulturního dědictví Lublaňská deklarace. Tato deklarace potvrzuje význam sociálního a hospodářského potenciálu dědictví a jeho hlavní úlohu v dané oblasti a závazek zemí chránit své kulturní dědictví. To může usnadnit usmíření mezi komunitami. Může to rovněž podpořit společensko-hospodářský rozvoj posílením regionální spolupráce a mezikulturního dialogu a současně zajistit udržitelnost a společná opatření.

K růstu v regionu stále více významně přispívá cestovní ruch, který je přinejmenším částečně spojen s kulturou a dědictvím. Důležitým kritériem při rozvíjení cestovního ruchu v oblasti by měla být udržitelnost. Spolupráce zaměřená na projekty by měla působit jako katalyzátor výměny a úzké spolupráce mezi sousedy v regionu, zejména s ohledem na záležitosti, které se týkají kultury a dědictví.

Oblasti rozvoje cestovního ruchu a turistické infrastruktury a zlepšování služeb cestovního ruchu, kulturní dědictví a mezikulturní dialog jsou typicky vzájemně souvisejícími tématy. Mají obzvláštní prospěch z integrovaného přístupu, který zajišťuje strategie.

Zvláštnosti Podunají

Jako nejmezinárodnější povodí na světě se Dunaj vyznačuje četnými turistickými atrakcemi a atrakcemi souvisejícími s dědictvím. K nim patří města světové úrovně podél Dunaje a přitažlivá krajina (např. delta jako památka světového kulturního dědictví UNESCO). Tyto atrakce sahají od rozvinuté turistické destinace v rakouském Wachau po nově vznikající destinace jako Železná vrata, Karpaty a delta. Opatření by měla zajistit dlouhodobou konkurenceschopnost a udržitelnost odvětví cestovního ruchu (posílených prostřednictvím spolupráce) a rovněž regionální přínos vyplývající z nového rozvoje a investic.

Pokud jde o historii a kulturu, lidé v celém Podunají mají společné dědictví. Strategie by měla tyto vazby případně využít jako páky k podpoře další kulturní spolupráce a spolupráce občanské společnosti. V této souvislosti musí hrát důležitou úlohu regionální a místní úroveň.

Provedení této priority může usnadnit rozvoj cestovního ruchu v celém Podunají, a to rovněž prostřednictvím vývoje společných turistických produktů a propagační politiky.

Opatření

Kulturní dědictví

➤ **Opatření – „Navázání na kulturní rozmanitost jako přednost Podunají“.** To lze provést:

- ochranou kulturních hodnot Podunají: spolupráce při ochraně hodnot a dědictví, společný vědecký výzkum, výměna zkušeností, kurzy, konference, akce, stáže, ochrana vojenských památných míst;
- většími mezilidskými kontakty, podporou mezikulturního dialogu, mezináboženského dialogu, jazykových výměn atd.;
- zlepšením podmínek pro výměny mládeže;
- organizováním společných (kulturních) akcí, festivalů, stipendijních programů;
- vytvořením sítě „tvůrčích sil“, která zahrnuje aktéry působící v umělecké oblasti. Tato síť může navazovat na zkušenosti z různých festivalů v Podunají;
- podporou kulturních výměn a výměn uměleckých děl. Kulturní činnosti (např. filmy, dokumentární pořady, zábavné hry/představení týkající se Podunají) mohou významně přispět k zvýšení informovanosti o Podunají;
- podporou současného umění v regionu;
- podporou nových zábavných podniků, včetně současné televize, filmů, hudby a interaktivních her;
- vytvořením databáze, v níž jsou shromažďovány údaje o kulturním bohatství a kulturních činnostech.

⇒ *Příklad projektu – „Posílení regionálního potenciálu Dunaje prostřednictvím kulturní spolupráce“: organizování společných kulturních akcí, programů, festivalů, oživení kulturních historických tradic, spojování kulturních historických událostí s pamětihodnostmi; mezinárodní spolupráce; konference, výměnné programy, společné tábory, tematická spolupráce týkající se původních historických míst v Podunají³⁴.*

⇒ *Příklad projektu – „Zajištění obnovy a údržby míst historického a kulturního významu, zachování a ochrana hmotného i nehmotného kulturního dědictví a zajištění přístupu ke společnému kulturnímu dědictví“.*

⇒ *Příklad projektu – „Zahrnutí projektu IRPP/SAAH do Lublaňského procesu“, který provádí společně Rada Evropy a Evropská komise. Tento projekt zdůrazňuje integrovaný přístup ke správě kulturního dědictví. Představuje pobídku k vytváření mostů mezi různými národnostními společenstvími v celém regionu, přispívá k podpoře usmíření, kulturní rozmanitosti a mezikulturnímu dialogu.*

⇒ *Příklad projektu – „Zřízení Balkánského fondu pro podporu kultury“. To vytváří platformu, která bude obsahovat údaje o multikulturních programech a iniciativách v regionu a umožní výměnu zkušeností a osvědčených postupů.*

➤ *Opatření – „Zvyšování spolupráce a kontaktů mezi lidmi různého původu, podpora tvořivosti a zajištění hybné síly pro kulturní inovace a hospodářský rozvoj na základě dědictví, tradic a cestovního ruchu“.* To může mít prospěch z náležité rovnováhy mezi tradicí a modernizací. Různý mezikulturní přístup pomáhá rovněž zvýšit přitažlivost regionu pro místní obyvatele a turisty. To může zahrnovat: spolupráci při propagaci a reklamě; mezinárodní výstavy a akce; výměnu v oblasti literatury, hudby a umění; spolupráci v oblasti výzkumu a inovací týkajících se témat souvisejících s dědictvím, kulturou a cestovním ruchem a spolupráci v oblasti ochrany historických památek.

³⁴ Např. spolupráce v rámci Mezinárodního sdružení hudebních škol a projektu výtvarného umění DANUBIANA. Cílem tohoto projektu je každý druhý rok představit obzvláště talentované mladé umělce z regionu.

⇒ *Příklad projektu – „Posílení center pro toleranci a usmíření“³⁵“.*

⇒ *Příklad projektu – „Další podpora činností zvláštních demografických skupin, například osob vytvářejících sítě v Podunají“.* Tento projekt usnadňuje společné činnosti starších dospělých osob ze sousedních států podél Dunaje a usiluje o rozvoj vztahů s ostatními skupinami, které se věnují podobným tématům.

Cestovní ruch

➤ **Opatření – „Rozvoj Podunají jako evropského pojmu“.** Strategie pro Podunají by měla využít pozitivní vnímání regionu. Tento potenciál prokazují regionální a místní akce k oslavě Dne Dunaje 29. června. Pro mnoho těchto akcí je zapotřebí celkový rámec a rovněž zaměření se na mobilizaci zdrojů v odvětví cestovního ruchu.

⇒ *Příklad projektu – „Vypracování značky kvality pro cestovní ruch v Podunají“.* V zájmu podpory konkurenceschopnosti a udržitelnosti cestovního ruchu v Podunají (turistické destinace, ubytování, cestovní kanceláře, služby jako výletní plavby, exkurze atd.) je třeba stanovit kritéria pro vysoce kvalitní cestovní ruch. V případě turistických destinací by bylo možno využít nová kritéria udržitelného cestovního ruchu vypracovaná GR pro podniky a průmysl. V oblasti ubytování by bylo možno využít ekoznačku EU („květina“). Zvláštní komunikační nástroje, například internetová platforma pro rezervace, imidžové kampaně atd. by měly zdůrazňovat zejména kvalitní turistické produkty.

➤ **Opatření – „Zajištění toho, aby se Podunají stalo významnou evropskou turistickou destinací“**, a to rozvojem strategie cestovního ruchu, který je šetrný k životnímu prostředí, zaměřené na celý region (včetně měst a komunit, kulturního dědictví, přírody a hospodářství)³⁶. Zajímavé by mohlo být zejména vypracování značky Podunají (v návaznosti na obecnější „pojem“), což by mohlo otevřít mezinárodní trhy cestovního ruchu (např. v USA, Asii). Toto opatření by mohlo zahrnovat rovněž společnou správu turistických destinací prostřednictvím společného marketingu, společných akcí a mezinárodně uznávaného osvědčení kvality (zejména z ekologického hlediska). To může podpořit mezinárodní projekty v oblasti cestovního ruchu, jako jsou cyklistické a turistické stezky od Černého lesa k Černému moři. Používání moderních komunikačních prostředků, jako je internet, může pomoci zajistit, aby se Podunají stalo známějším jako turistická destinace, a připravit je na novou klientelu turistů. Rovněž Karpaty je nutno propagovat jako turistickou destinaci a dále zde rozvíjet turistickou infrastrukturu a služby cestovního ruchu.

⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření nadnárodních turistických balíčků, například pro kombinované výlety podél Dunaje vlakem, na kole a lodí“.*

⇒ *Příklad projektu – „Zlepšení udržitelné mobility prostřednictvím dopravy a propojení železniční, autobusové a lodní dopravy v podunajských zemích“ (projekt „Dunajská doprava“)* dosažením politické shody ohledně přizpůsobení jízdních řádů a přiměřené politiky týkající se jízdného s přihlédnutím k potřebám cyklistů (přeprava jízdních kol) a pěších turistů. Cílem je Podunají, které je přívětivé z hlediska dopravy a přívětivé pro zákazníky, což mu zajistí strategické postavení jako turistické destinace vyznačující se šetrnou mobilitou.

³⁵ Např. Centrum pro mír a toleranci ve Vukovaru jako instituce na podporu míru a tolerance v mnohonárodnostní Evropě. Toto centrum usiluje o rozvoj mírových procesů a o přechod od otevřených konfliktům k sjednocení.

³⁶ Příkladem osvědčeného postupu je spolupráce Pracovní skupiny Dunaj Rakousko (ARGE Donau Österreich, kterou tvoří organizace působící v oblasti cestovního ruchu v Horním a Dolním Rakousku a ve Vídni) při propagaci rakouské oblasti Podunají.

- ⇒ *Příklad projektu – „Sledování cestovního ruchu v nově vznikajících destinacích / citlivých oblastech, zejména v deltě Dunaje“. Vypracování metodik monitorování za účelem shromáždění údajů o statistikách cestovního ruchu, činnostech, motivech atd. a systémech řízení návštěvníků zejména v ekologicky citlivých oblastech, jako je delta Dunaje.*
- ⇒ *Příklad projektu – „Pořádání každoročního Dne dunajské kultury a cestovního ruchu na různých místech v povodí Dunaje, jehož cílem je propagace Dunaje jako přitažlivé turistické destinace a projednání různých témat s odborníky“.*
- *Opatření – „Podpora krátkodobé víkendové turistiky a rekreace, jakož i delších pobytů“.*
- *Opatření – „Další rozvoj plavby a systému přístavů pro výletní lodě a soukromé jachty na řece Dunaj“* zajištěním nepřetržité a bezpečné plavby s určitými normami pro přístavy a další infrastrukturu související s plavbou. Toto opatření by mělo být vzájemně spojeno s opatřeními v rámci pilíře týkajícího se napojení. Mělo by zahrnovat rovněž lepší kotvicí zařízení a lepší pohostinská a rekreační zařízení na pobřeží. Jsou zapotřebí systémy pro hospodaření s odpady, které je šetrné k životnímu prostředí. Spojení Dunaje a Černého moře jako destinace pro výletní lodě založené na synergii by vytvořilo rovněž vazbu s iniciativou EU Černomořská synergie.
- *Opatření – „Další rozvoj a zvyšování aktivní turistiky“.* Vytvoření cestovních řetězců podél Dunaje s přitažlivými stanovišti a nabídkami turistického cestovního programu na několik dnů (vlak, auto, loď, jízdní kolo a pěší turistika).
- *Opatření – „Další zlepšení propojení a spolupráce v oblasti vzdělávání a vědeckých a výzkumných činností týkajících se cestovního ruchu“* (modernizace studijních plánů odborného a vysokoškolského vzdělávání pro povolání v cestovním ruchu; rozvoj spolupráce při výměně lektorů, studentů, žáků a zaměstnanců v rámci programů vzdělávání a odborné přípravy v oblasti cestovního ruchu; vytvoření, organizační zajištění a provádění programu celoživotního učení pro pracovní místa v cestovním ruchu / turistickém průmyslu).
- *Opatření – „Zlepšení plánování a infrastruktury pro cestovní ruch“.* To by mělo zahrnovat ubytovací a pohostinská zařízení, přístavní turistickou infrastrukturu, cesty pro pěší a stezky, informační centra, cyklotrasy v oblasti Dunaje a jejich vzájemné propojení, včetně jejich napojení na síť tras podél řek Sáva a Dráva. Je nutno vyzdvihnout rovněž chráněné oblasti a lokality přírodního a kulturního dědictví a tematické parky, vinařské stezky, rozhledny, sportovní a rekreační areály a zařízení.
  - ⇒ *Příklad projektu – „Zlepšení turistiky na výletních lodích na Dunaji“ (harmonizace a koordinace jízdních řádů autobusů, vlaků a lodí pro turistiku; Dunaj a Černé moře – destinace pro výletní lodě.*
  - ⇒ *Příklad projektu – „Realizace dunajské stezky pro pěší, navrhované Dunajskou komisí pro cestovní ruch“.*
- *Opatření – „Podpora zvyšování kvality turistických produktů“* a dodavatelského řetězce rozvojem regionálních strategií udržitelného cestovního ruchu a stanovením kritérií kvality a rozvojem ekoznaček a certifikačních systémů. To může zahrnovat rovněž rozvoj sdružení v oblasti cestovního ruchu a přípravu turistických kampaní.
- *Opatření – „Podpora udržitelného cestovního ruchu“* například podpora možností cestování vlakem / autobusem / na kole / lodí a spojení s turistickými atrakcemi, což podpoří návštěvy

přírodních a kulturních míst.

⇒ *Příklad projektu – „Podpora zelených stezek a cykloturistiky“.* Cykloturistika představuje formu udržitelného cestovního ruchu a často přispívá k přeshraničnímu rozvoji evropských regionů. Cílem tohoto projektu je využití rostoucího významu cykloturistiky – například po cyklostezce podél Dunaje nebo jiných dálkových cyklostezkách v rámci regionu, jako je plánovaná cyklotrasa podél Železné opony. V regionu již existuje řada úspěšných regionálních a mezinárodních cyklotras, včetně zelené stezky Praha-Vídeň nebo jantarové stezky z Budapešti přes Slovensko do Krakova v Polsku, a rovněž tras na vnitrostátní a nižší než vnitrostátní úrovni, jako jsou vinařské stezky na jižní Moravě a v rakouské oblasti Weinviertel.

➤ **Opatření – „Podpora wellness turistiky v regionu“.**

⇒ *Příklad projektu – „Podpora zdravotnických a wellness zařízení, včetně lázní, jejich zlepšování a propagace“.*

➤ **Opatření – „Shromažďování existujících údajů o kulturních činnostech a vytvoření komplexní databáze podávající přehled o kulturních činnostech v Podunají“.**

➤ **Opatření – „Podpora kulturní výměny a výměny uměleckých děl“.** Kulturní činnosti (např. filmy, dokumentární pořady, zábavné hry/představení týkající se Podunají) mohou významně přispět k zvyšování informovanosti o Podunají.

⇒ *Příklad projektu – „Realizace Dunajské kulturní trasy“:* Ochrana, obnova a využití kulturního dědictví v mnoha podunajských zemích částečně postrádá informovanost, finanční prostředky a správní/právní rámec. Pro rozvoj cestovního ruchu je nezbytná obnova, ochrana, rozvoj a propagace hmotného a nehmotného dědictví. Je nutno podporovat společné kulturní projekty (obnova zámků a hradů a historických budov, výletní lodě, oživení starých řemesel, výroba suvenýrů, obnova tradičních a vytvoření nových projevů a svátků, činnosti na podporu ducha pospolitosti obyvatel v Podunají). Bylo by možno vypracovat novou kulturní mapu oblasti.

⇒ *Příklad projektu – „Zavedení Dunajské kulturní karty“.* Navázání na stávající materiály a případně jejich rozšíření, je-li to nezbytné (ARGE Donauländer).

⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření Dunajské mediální sítě“.* To se týká mediálních center, rozhlasových a televizních stanic, odborníků, vládních orgánů, některých nevládních organizací atd.

⇒ *Příklad projektu – „Další rozvoj Dunajského divadelního festivalu“.*

⇒ *Příklad projektu – „Podpora projektu Danube Limes³⁷ jako světového dědictví UNESCO. Projekt navrhla Dunajská komise (již existující projekt, který je financován v rámci programu ETC-Central Europe)“.*

---

³⁷ Tento program, který se uskutečňuje prostřednictvím spolupráce organizací pro zachování dědictví pocházejících z Maďarska a dalších čtyř zemí (Německo, Rakousko, Slovensko a Polsko) a rovněž dalších partnerů, si stanovil za cíl připravit návrh na jmenování jedné z důležitých a jistě pozoruhodných částí hranice Římské říše světovým dědictvím.

B) OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ PODUNAJÍ

OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ PODUNAJÍ

Životní prostředí je základním prvkem veškerých lidských činností. Jako takové je zohledněno v mnoha odvětvích, na něž se vztahuje tato strategie, a to buď dobrovolně, nebo v případě, není-li tomu tak, prostřednictvím právních požadavků (např. směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí, směrnice o ptácích nebo směrnice o stanovištích atd.). Pro tento ekologicky bohatý a často nestabilní region je však ve strategii pro Podunají nezbytný zvláštní pilíř vyhrazený životnímu prostředí, aby bylo zajištěno, že lze podrobně sledovat pokrok opatření a projektů v oblasti ochrany životního prostředí.

Navrhovaná opatření přímo přispějí ke strategii Evropa 2020. Zabývají se výslovně cíli, které se týkají řešení problémů souvisejících se změnou klimatu, rozvojem udržitelného využívání zdrojů (k nimž patří například voda, příroda a půda) a zajištěním kvality života. Mimoto přispějí k dosažení cíle EU 2020 a k vizi do roku 2050 v oblasti biologické rozmanitosti a k provedení strategie EU týkající se biologické rozmanitosti pro období po roce 2010, jakmile bude přijata.

Tento pilíř se zaměřuje na tři prioritní oblasti: 1. obnovení a udržení kvality vod, 2. řízení rizik pro životní prostředí a 3. ochranu biologické rozmanitosti, krajiny a kvality ovzduší a půdy.

Tyto prioritní oblasti je nutné uvážit spolu s ostatními oblastmi politiky. Strategie podporuje integrovaný přístup. Zatímco zlepšení dopravní infrastruktury má například kladný dopad na podnikatelské prostředí, na přitažlivost měst a regionů nebo na mobilitu občanů, může mít rovněž negativní dopady na krajinu, biologickou rozmanitost, kvalitu ovzduší, půdy a vody. V odvětví energetiky je vhodné zvýšit výrobu energie z obnovitelných zdrojů, toto se však nemůže dít na úkor biologické rozmanitosti. V zájmu nalezení nejudržitelnějšího řešení je nutno na všechny tyto záležitosti pohlížet společně.

Příklady financování vztahujícího se na region

Výdaje stanovené v rozpočtu strukturálních fondů³⁸ na období 2007–2013³⁹

Životní prostředí	19,5 miliardy EUR
Biologická rozmanitost	1,1 miliardy EUR
Čištění odpadních vod	5,7 miliardy EUR
Pitná voda	3 miliardy EUR
Pevný odpad	2,6 miliardy EUR
Rizika	1,9 miliardy EUR
Ostatní	5,2 miliardy EUR

Jiné zdroje financování

K tomuto pilíři přispějí další programy EU, zejména: 7. rámcový program pro výzkum, program LIFE, národní programy, programy přeshraniční spolupráce a programy pro více přijímajících zemí v rámci nástroje předvstupní pomoci (NPP), řada programů evropského nástroje sousedství a partnerství (ENPI) (např. regionální programy nebo programy přeshraniční spolupráce), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), Evropský rybářský fond (EFRR)

³⁸ Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) včetně přeshraniční spolupráce, Fond soudržnosti a Evropský sociální fond pro členské státy. Nástroj předvstupní pomoci a evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI) nejsou zahrnuty.

³⁹ Využití strukturálních fondů však závisí na konkrétních operačních programech, které byly vypracovány a schváleny na počátku programového období 2007–2013 v úzké spolupráci mezi Evropskou komisí a příslušnými členskými státy / regiony. Ty by měly poskytovat možnosti financování zvláštních opatření/projektů v závislosti na prioritách a opatřeních/akcích stanovených v příslušných operačních programech.

a finanční nástroj EU pro civilní ochranu. Důležité projekty jsou financovány rovněž celostátními, regionálními a místními politikami. Velkému počtu projektů je mimoto již poskytnuto významné financování prostřednictvím úvěrů a/nebo spolufinancování ze strany různých mezinárodních a dvoustranných finančních institucí, jako je Evropská investiční banka (EIB), Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), Světová banka, Rozvojová banka Rady Evropy (CEB) nebo jiní půjčovatelé.

Nedávno bylo pro země západního Balkánu vyvinuto dodatečné úsilí s cílem lépe koordinovat a kombinovat nástroje pro granty a úvěry prostřednictvím investičního rámce pro západní Balkán⁴⁰ (WBIF). Podobný nástroj jako WBIF, investiční facilita sousedství, funguje v Moldavské republice a na Ukrajině.

Kandidátským a potenciálním kandidátským zemím je podpora v oblasti ochrany životního prostředí poskytována rovněž prostřednictvím sítě RENA (Regional Environmental Network for Accession), která jim pomáhá při výměně informací a zkušeností souvisejících s přípravou na ekologické aspekty přistoupení, včetně oblasti strategických investic a plánování.

Významné investice se uskutečnily například v odvětví vodního hospodářství. EIB například poskytuje značnou podporu velkému počtu projektů, které přispívají k celkovému zvýšení kvality vody v povodí Dunaje. V Rakousku, Bulharsku, České republice, Maďarsku, Rumunsku, Černé Hoře, Bosně a Hercegovině, Chorvatsku a Srbsku podporuje EIB finančně a technicky probíhající projekty v oblasti čištění vod, kanalizace nebo pitné vody. Ve spolupráci s Evropskou komisí, EBRD a KfW se EIB podílí rovněž na řízení projektů v rámci iniciativy Společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech (JASPERS), která v současnosti podporuje přípravu 36 velkých projektů v odvětví vodního hospodářství v členských státech EU v povodí Dunaje.

---

⁴⁰ Investiční rámec pro západní Balkán (WBIF) je nástroj kombinování grantů a úvěrů pro kandidátské země a potenciální kandidátské země.

4) OBNOVENÍ A UDRŽENÍ KVALITY VOD

Představení dané záležitosti

Dostupnost a kvalita zdrojů sladké vody je velmi důležitá. Potřebujeme pitnou vodu, vodu k zavlažování, vodu pro průmysl, výrobu elektřiny, dopravu a cestovní ruch. Ekosystémy potřebují kvalitní vodu k řádnému fungování a zachování či obnovení biologické rozmanitosti.

Jádrem Podunají je druhá nejdelší řeka v Evropě a nejmezinárodnější povodí na světě. Řeka Dunaj se v Evropě rozprostírá v délce více než 2 800 km a poté, co protekla 10 zeměmi a vlila se do rozlehlé delty, která představuje oblast s největší biologickou rozmanitostí v Evropě, vtéká do Černého moře.

Povodí Dunaje zahrnuje plochu více než 800 000 km², rozprostírá se na území 19 států, přičemž 14⁴¹ z těchto zemí je smluvními stranami Úmluvy o ochraně Dunaje, která byla v roce 1994 podepsána v Sofii. Kromě samotného Dunaje zahrnuje povodí další velké evropské řeky, jako je Sáva, Tisa, Dráva a Prut, a rovněž menší řeky jako Inn, Morava, Váh, Velika Morava a Siret. Povodí Dunaje je ovlivněno rovněž dvěma velkými horskými masivy: Alpami a Karpaty.

Vodní hospodářství je tudíž pro Podunají ústřední záležitostí, zejména proto, že voda neuznává hranice států a hospodaření s vodou vyžaduje důkladnou koordinaci a spolupráci mezi zeměmi a mezi odvětvími. To je hlavní praktický aspekt, který názorně dokládá cíl týkající se územní soudržnosti, jenž je nyní zakotven v Lisabonské smlouvě.

Tato koordinace je již usnadněna prostřednictvím Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje (ICPDR), což je řídicí orgán Úmluvy o ochraně Dunaje, který byl zřízen v roce 1998 a je podporován sekretariátem za účelem provádění této úmluvy a nověji zohlednění přeshraničních aspektů rámcové směrnice EU o vodě. Rovněž hlavní přítoky začaly usilovat o větší spolupráci, a to například zřízením Mezinárodní komise pro povodí Sávy (ISRBC), jejímž cílem je zajistit udržitelné vodní hospodářství a plavbu na řece Sávě. Spolupráci v povodí Tisy koordinuje skupina ICPDR pro Tisu.

Vodní hospodářství v celé EU musí mimoto reagovat na řadu legislativních aktů, které v členských státech vedou ke konkrétním opatřením a investicím. To vše má zvýšit kvalitu vod, což má v Podunají zvláštní význam. Značné zlepšení kvality vody by mělo zaručit zejména provedení rámcové směrnice o vodě, směrnice o čištění městských odpadních vod nebo směrnice o dusičnanech.

Zvláštnosti Podunají

Nedávná rozsáhlá analytická práce, která se v zásadě uskutečnila v rámci ICPDR⁴², poskytla spolehlivý a náležitý obraz o kvalitě vody a o otázkách hospodaření s vodou v povodí Dunaje. To je objasněno v plánu povodí Dunaje, který přijaly všechny smluvní strany v prosinci 2009⁴³.

⁴¹ Podle ustanovení Úmluvy o ochraně Dunaje se za součást povodí Dunaje oficiálně považují země s rozlohou povodí větší než 2 000 km².

⁴² Viz informace ze společných průzkumů Dunaje: <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/jds2.htm> a nadnárodní monitorovací síť: <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/tmn.htm>

⁴³ Viz: http://www.icpdr.org/icpdr-pages/danube_rbm_plan_ready.htm

Z tohoto plánu povodí je zřejmé, že v povodí existují značné problémy. Podnět k dalšímu výzkumu a určení nápravných a preventivních opatření poskytují legislativní akty EU, jako je rámcová směrnice o vodě, směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích, směrnice o povodních atd.

Vyzdvížená opatření se budou zabývat především hlavními záležitostmi souvisejícími s kvalitou vody v povodí Dunaje a jeho hlavních dílčích povodích (přítocích). Záležitosti spojené s vodou je však nutno řešit integrovaným způsobem, což znamená, že stejně kritické jsou záležitosti jako záplavy a nedostatek vody (jimiž se zabývá kapitola věnovaná rizikům pro životní prostředí) nebo hospodaření s pevnými odpady (jimiž se zabývá kapitola věnovaná biologické rozmanitosti a krajině).

Zvláštní význam pro region má kvalita vody, která vtéká do Černého moře. Ačkoliv údaje pro ostatní řeky vlévající se do tohoto moře jsou vzácné, lze přiměřeně předpokládat, že významná část znečišťujících látek pochází z Dunaje, přičemž na něj připadá velká část fosfátů, které se z řeky dostávají do moře. Pozitivní opatření k snížení znečištění Dunaje bude mít proto přímý příznivý dopad na Černé moře a jeho mořské prostředí. Z právního hlediska musí veškeré čistírny městských odpadních vod pro aglomerace v EU s více než 10 000 ekvivalentními obyvateli zajistit pokročilejší (terciární) čištění, jelikož Černé moře je podle směrnice o městských odpadních vodách citlivou oblastí.

Plán povodí Dunaje a výzkum, monitorování a analýzy provedené na jeho základě určily čtyři hlavní problémy související s kvalitou vody (podzemní a povrchové vody, chemický a ekologický stav) v povodí Dunaje:

1. Znečištění organickými látkami: způsobené vypouštěním částečně vyčištěné či nevyčištěné odpadní vody z aglomerací, průmyslu a zemědělství. Znečištění organickými látkami vyvolává nerovnováhy v množství kyslíku v povrchových vodách a má přímý negativní dopad na vodní ekosystém.
2. Znečištění živinami: způsobené vypouštěním fosfátů a dusičnanů ze zemědělství (obdělávání půdy – minerální hnojiva i chov zvířat – statková hnojiva) a nevyčištěných odpadních vod z průmyslu a městských oblastí. Znečištění živinami způsobuje především eutrofizaci, a vyvolává proto rychlejší růst řas a jiných nežádoucích rostlin, které nepříznivě ovlivňují ostatní organismy a v konečném důsledku snižují kvalitu vody. V regionu je nutno provést plně směrnici o dusičnanech.
3. Znečištění nebezpečnými látkami: způsobené především průmyslovými odpadními vodami, odpadní vodou z těžebních činností a znečištěním v důsledku havárií. Znečištění nebezpečnými látkami může způsobit vážné poškození ekosystémů (vodních a suchozemských) a přímo nepříznivě ovlivňovat zdraví lidí.
4. Hydromorfologické změny řek a jezer: na kvalitu vody má značný dopad přerušení kontinuity toku a biotopu, oddělení od sousedních mokřadů / záplavových oblastí a hydrologické změny. Kontinuita toku je rovněž zásadní pro zajištění toho, aby bylo možno zachovat udržitelné populace nejdůležitějších ohrožených druhů, jako je jeseter. Je nutno uvážit například dopad na ekologický stav vody a rovnováhu sedimentů.

Opatření

- ***Opatření – „Úplné provedení plánu povodí Dunaje“.*** V oblasti vodního hospodářství již spolupráce mezi podunajskými zeměmi náležitě pokročila, především prostřednictvím mezivládní práce, která se uskutečňuje pod záštitou ICPDR a ISRBC. Tento akční plán plně

podporuje veškerá opatření, která země přijaly v rámci schválení plánu povodí Dunaje a doprovodného společného programu opatření. Prohlášení o Dunaji, které přijali ministři životního prostředí dne 16. února 2010, nazvané „Povodí Dunaje: společné vody – společná odpovědnost“⁴⁴ je proto nedílnou součástí akčního plánu strategie EU pro Podunají a považuje se za hlavní zdroj informací pro určení schválených opatření v zemích v Podunají, stanovení jejich priorit a pro jejich finanční podporu.

➤ **Opatření – „Významné posílení spolupráce na úrovni dílčích povodí“.** Dunaj má řadu důležitých mezinárodních přítoků. Pro ně je obzvláště důležité vypracovat zvláštní plány povodí (řeky Tisa, Sáva a Prut). Jsou-li již vytvořeny orgány (např. Komise pro povodí Sávy, skupina pro Tisu), je nutno posílit jejich spolupráci a výměnu informací. Není-li tomu tak (např. v případě řeky Prut), je třeba tento proces zahájit nebo podpořit. To platí rovněž pro potřebnou práci v deltě Dunaje, kde jsou nezbytné dohody o společné správě.

⇒ *Příklad projektu – „Vypracování a přijetí plánů povodí pro přítoky Dunaje“.* Tento projekt se v současnosti uskutečňuje pro řeky Tisa a Sáva. V případě Tisy spolupracuje v současnosti Rumunsko, Slovensko, Maďarsko, Ukrajina a Srbsko na základě memoranda o porozumění, které bylo podepsáno v roce 2004 a které koordinuje skupina pro Tisu zřízená v rámci ICPDR. První předloha integrovaného plánu povodí Tisy je předmětem veřejných konzultací a konečná verze by měla být hotova do konce roku 2010. Pokud jde o Sávu, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Srbsko a Slovinsko podepsaly rámcovou dohodu o povodí Sávy a vytvořily Mezinárodní Komisi pro povodí Sávy (ISRBC). S finanční podporou Evropské komise se připravuje úplný plán povodí, který by měl být hotov do konce roku 2011 (Vedoucí organizace: příslušný orgán správy povodí; lhůta: konec roku 2011)

⇒ *Příklad projektu – „Vypracování a přijetí plánu pro deltu Dunaje“.* Delta je jedním z dílčích povodí, které byly určeny v širší oblasti Dunaje. K rozvoji společného sběru údajů, společného výzkumu a společných iniciativ s ohledem na vodní hospodářství v deltě je dosud zapotřebí mnoho práce. Navzdory složitým společensko-hospodářským a politickým záležitostem, které ovlivňují tuto oblast, začaly tři dotčené země (Rumunsko, Moldavsko a Ukrajina) úžeji spolupracovat za podpory ICPDR. Je nutno vypracovat a schválit úplný plán pro deltu, případně s podporou projektu, jež bude financován z programu přeshraniční spolupráce Rumunska, Ukrajiny a Moldavska v rámci ENPI. (Vedoucí země: Rumunsko, Ukrajina a Moldavsko)

➤ **Opatření – „Další investice a podpora pro systémy sběru informací, které již vyvinula ICPDR“.** Činnosti jako nadnárodní monitorovací síť, společné průzkumy Dunaje nebo databáze GIS (geografický informační systém) poskytují základní informace, které jsou potřebné k určení hlavních problémů a přijetí opatření k dosažení cílů rámcové směrnice o vodě. Tyto nástroje musí doplňovat opatření, práva a povinnosti podle směrnice INSPIRE⁴⁵, být dále podporovány dotčenými zeměmi a vyvinuty tak, aby odpovídaly novým problémům a otázkám spojeným například se scénáři týkajícími se změny klimatu nebo migrací ryb. Mělo by dojít k zlepšení standardizace metod odběru vzorků a rozboru a měly by existovat jednoznačné závazky týkající se splnění cílů v oblasti odběru vzorků a rozboru.

⇒ *Příklad projektu – „Provedení dalšího společného průzkumu Dunaje do roku 2013 a dokončení rozvoje stávající databáze GIS pro Dunaj“.* V oblasti vodního hospodářství jsou nanejvýš důležité sběr a analýza údajů a další harmonizace jiných vnitrostátních

---

⁴⁴ Viz: <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/mm2010.htm>

⁴⁵ Směrnice 2007/2/ES – infrastruktura pro prostorové informace v Evropském společenství.

metod monitorování a hodnocení. Za tímto účelem je nutno dále rozvíjet stávající práci, která již byla provedena, a sledování kvality vody se musí stát trvalým znakem. Co se týká systému GIS, zásadní bude zajištění jeho slučitelnosti se systémem WISE, který vyvinula EU, a zpřístupnění výsledků ostatním klíčovými aktéry. (Vedoucí organizace: ICPDR; lhůta: rok 2013)

⇒ *Příklad projektu – „Stanovení a vytvoření GIS pro Sávu“. Strategii týkající se GIS pro Sávu přijala ISRBC v roce 2008. Hlavním cílem strategie týkající se GIS pro Sávu je vytvoření účinného (geo-) informačního systému a infrastruktury pro prostorové informace na podporu široké škály činností v oblasti plánování vodního hospodářství. V prosinci 2009 poskytla Evropská komise grant na podporu ISRBC při přípravě a provedení jejího plánu povodí. Tímto způsobem budou zpřesněny a ověřeny soubory shromážděných vnitrostátních údajů a uskuteční se první činnosti v souvislosti s vytvářením hlavních funkcí geoportálu pro Sávu. (Vedoucí organizace: ISRBC; lhůta: prosinec 2013)*

➤ ***Opatření – „Další podpora významných investic do budov a modernizace čistíren městských odpadních vod v celém povodí Dunaje, včetně opatření k vybudování kapacit na regionální a místní úrovni pro navrhování takovéto infrastruktury“.*** Je nutno zcela splňovat požadavky právních předpisů EU v oblasti ochrany životního prostředí a využít účinně možnosti financování poskytovaného EU k zajištění úplného primárního, sekundárního a terciárního čištění, jak je stanoveno v právních předpisech EU. Podunajské země, které nejsou členy EU, se rovněž vyzývají, aby urychlily investice do čistíren odpadních vod, jak se zavázaly při přijetí plánu povodí Dunaje na konci roku 2009. Tato potřeba je obzvláště naléhavá ve velkých aglomeracích, jako je Bělehrad. K dispozici je úplný seznam potřebných zařízení, který vypracovala ICPDR⁴⁶.

⇒ *Příklad projektu – „Provedení projektu spolupráce Modrý Dunaj za účelem výměny technologií, zkušeností a pracovníků v oblasti čištění městských odpadních vod“.* Projekt zpočátku zahrnuje podunajská města Ulm a Vidin a zaměřuje se zejména na nové technologie, jež mají odstraňovat odpad z farmaceutických výrobků. (Vedoucí organizace: Univerzita v Ulmu; lhůta: rok 2014)

➤ ***Opatření – „Vytvoření ochranných pásem podél řek k zachycování živin a podpora alternativního jímání a čištění odpadních vod v malých venkovských sídlech“.*** To je důležité opatření, jež by se mělo pokládat za opatření doplňující účinky vytvoření sítě čistíren odpadních vod. Je třeba pokud možno ověřit jiné, méně nákladné a složitější způsoby snižování množství znečišťujících látek vypouštěných do řek (alternativní kanalizace). Pokud jde o příklady projektů, viz priorita „Rizika pro životní prostředí“.

➤ ***Opatření – „Podpora a rozvoj aktivního procesu dialogu a spolupráce mezi orgány odpovědnými za zemědělství a životní prostředí s cílem zajistit přijetí opatření, která se zabývají znečištěním, jež je způsobeno zemědělstvím“.*** Zásadní je, aby hlavní zúčastněné strany působící v oblasti ochrany životního prostředí a zemědělství (ministři, avšak rovněž sdružení zemědělců a občanská společnost) spolupracovaly s cílem společně prosadit konkrétní opatření k snižování znečištění způsobeného hnojivem a hnojem, a to pomocí nástrojů, jako jsou osvědčené zemědělské postupy a ekologické zemědělství. Tato práce by se měla rozšířit tak, aby doplňovala směrnici o dusičnanech a vedla k úplnému provedení uceleného/komplexního plánu k snížení vypouštění živin v regionu. V členských státech může být podpořena prvním a druhým pilířem společné zemědělské politiky, kde již takovéto zásahy existují.

---

⁴⁶ Viz: http://www.icpdr.org/participate/sites/icpdr.org/participate/files/DRBMPmaps_all.pdf

- **Opatření – „Přijetí právních předpisů na příslušné úrovni s cílem omezit přítomnost fosfátů v pracích prostředcích“.** Toto klíčové opatření se pokládá za velmi nákladově efektivní iniciativu k omezení znečištění, která může v Podunají rychle a účinně snížit znečištění způsobené živinami.
- **Opatření – „Zpracování nebezpečných látek a kontaminovaného kalu pomocí nejnovějších a nejlepších dostupných technologií a vypracování a podpora sanačních opatření v případech nebezpečných dosud fungujících či opuštěných průmyslových lokalit a skládek odpadu“.** Je důležité investovat do výzkumu a inovací k snížení rizik spojených s výrobou nebezpečných látek a jejich odstraňováním, které mohou mít katastrofální důsledky pro kvalitu podzemních a povrchových vod.
- **Opatření – „Zajištění náležité kontroly a postupného nahrazování látek, které se považují za problematické pro Podunají“** a které byly podle nařízení REACH⁴⁷ určeny jako látky vzbuzující mimořádné obavy, a to vypracováním dokumentace podle přílohy XV k identifikaci těchto látek za účelem jejich zařazení do přílohy XIV nařízení REACH.
- **Opatření – „Omezení stávajícího přerušování kontinuity toku pro migraci ryb v povodí Dunaje“.** ICPDR určila 900 míst, v nichž je vodní tok narušen tak, že brání migraci ryb. Ve stávajícím plánu povodí Dunaje je dohodnuto, že bude vybudováno 108 prostředků pro zlepšení migrační prostupnosti, což představuje dobrý začátek, v dalších letech se však musí toto opatření rozšířit. Zásadní význam má rovněž úplné provedení společně schváleného akčního plánu pro jesetera⁴⁸ a investování do dalšího výzkumu tras migrace ryb a chování ryb.
  - ⇒ *Příklad projektu – „Zhotovení studie proveditelnosti týkající se obnovení kontinuity toku v oblasti Železných vrat“.* Populace jeseterů a jiných ryb se snižují, jelikož existence velkých přehrad brání migraci ryb, a tudíž jejich reprodukci. Jednu z největších překážek tvoří přehrada vodní elektrárny Železná vrata mezi Rumunskem a Srbskem. Je nutno zhotovit studii proveditelnosti týkající se možnosti migrace ryb přes přehradu. (Vedoucí země: Rumunsko a Srbsko; lhůta: konec roku 2012)
  - ⇒ *Příklad projektu – „Provedení posouzení s ohledem na obnovení rovnováhy sedimentů v Dunaji“.* Je nutno nalézt přeshraniční řešení problému týkajícího se vybrání říčního dna a nedostatečných sedimentů. Přehrady vodních elektráren a bagrování na Dunaji způsobují vážné problémy s ohledem na rovnováhu sedimentů říčního systému, což vede k prohlubování koryta řeky ve volně tekoucích úsecích. Koordinace v rámci strategie pomůže zajistit určení a provedení nejlepších řešení. Jedná se rovněž o důležitý projekt v souvislosti s protipovodňovou ochranou.
  - ⇒ *Příklad projektu – „Přezkoumání biologické rozmanitosti a ekologického stavu sedimentů, vody a bioty v povodí Sávy“.* Projekt by se měl zaměřit především na integraci směrnic EU v oblasti ochrany životního prostředí v zemích v povodí Sávy. Bude vytvořen systém pro účinnou výměnu údajů a zajištěn přenos know-how mezi partnery projektu a ostatními příslušnými institucemi v povodí Sávy. Na základě shromážděných údajů bude posouzen ekologický stav povodí Sávy. Výsledky projektu budou sloužit jako základ pro uplatňování směrnic EU a udržitelné činnosti v oblasti vodního hospodářství, které jsou důležité pro plán povodí Sávy, jakož i nakládání s přírodním bohatstvím a správu chráněných oblastí. (Vedoucí organizace: ISRBC, lhůta: rok 2014)

⁴⁷ Nařízení č. 1907/2006.

⁴⁸ Viz: <http://www.iad.gs/docs/reports/SAP.pdf>

- **Opatření – „Podpora opatření k omezení odběru vody“.** Vzhledem ke konkurenci mezi použitími vody k různým účelům (pitná voda, zavlažování, průmysl, energetika) a možnému omezenému množství dostupné vody v budoucnu je nutno vypracovat opatření s cílem stanovit koncepci řízení odběru vody, přičemž zvláštní pozornost bude věnována řízení poptávky po vodě, například prosazování účinných technik zavlažování v zemědělství, omezení používání vody v průmyslu a podpora kultury úspory vody podle sdělení Evropské komise o problému nedostatku vody a sucha v EU⁴⁹.
- **Opatření – „Zvyšování obecné informovanosti a usnadnění výměny osvědčených postupů týkajících se integrovaného vodního hospodářství v povodí Dunaje mezi osobami s rozhodovací pravomocí na všech úrovních a mezi obyvateli regionu“.** Je velmi důležité, aby veškeré obyvatelstvo, a zejména mladí lidé byli informováni o problémech, s nimiž se region potýká, pokud jde o kvalitu vody a vodní hospodářství. Je nutno navázat na stávající iniciativy jako Den Dunaje nebo Danube Box a rozšířit je.
- **Opatření – „Podpora opatření, jejichž cílem je doplnění chybějících znalostí, vypracování a předávání nástrojů, metod a pokynů týkajících se zabezpečení dodávek pitné vody“.** Dodávky pitné vody jsou v regionu problematickou záležitostí a mezi stávajícími infrastrukturami existují velké rozdíly, přičemž některé sítě vykazují nadprůměrné míry netěsnosti a podprůměrnou úroveň zajišťování kvality. To by se mohlo zlepšit podporou intenzivní spolupráce mezi dodavateli pitné vody. Je nutno projednat způsoby zavedení zásady návratnosti nákladů a obecné záležitosti týkající se stanovování cen vody a vzájemně si vyměňovat zkušenosti.
- **Opatření – „Další posílení postupů integrovaného řízení pobřežních zón a plánování námořních prostor na západních březích Černého moře“.** Lidské činnosti mají tendenci rozvíjet se v pobřežních a mořských oblastech společně a dostávají se do vzájemného konfliktu a do konfliktu s potřebou ochrany stanovišť a krajiny. Je nutno podporovat integrované řízení pobřežních zón a plánování námořních prostor jakožto nástrojů pro plánování prostorového a časového rozložení lidských činností v pobřežních a mořských oblastech a zavést výměnu zkušeností, a to rovněž v návaznosti na pilotní projekty vypracované v rámci projektu PlanCoast. Vzhledem k mnoha záležitostem, které přesahují hranice států, může integrované řízení pobřežních zón a plánování námořních prostor zajistit úplné přínosy teprve tehdy, pokud všechny pobřežní regiony zavedou takovéto systémy, budou využívat slučitelné a srovnatelné systémy a poučí se ze zkušenosti druhých. Tyto činnosti se uskuteční s přihlédnutím k rámcové směrnici o strategii pro mořské prostředí, doporučení EU týkajícímu se integrovaného řízení pobřežních zón a činností v oblasti integrovaného řízení pobřežních zón na základě Bukurešťské úmluvy o ochraně Černého moře před znečištěním.

---

⁴⁹ KOM(2007) 414 v konečném znění.

5) ŘÍZENÍ RIZIK PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Představení dané záležitosti

Změna klimatu představuje pro všechny části Evropské unie velkou výzvu a bude vyžadovat zvláštní reakce, jak je nastíněno v bílé knize Evropské komise z dubna 2009. Je pravděpodobné, že v celé Evropě, a tudíž rovněž v Podunají, bude častěji docházet k extrémním povětrnostním jevům. Jelikož voda hraje v regionu zásadní úlohu (poněvadž se území kryje s hydrologickým povodím druhé největší řeky v Evropě), můžeme předpokládat, že tyto jevy povedou k vyššímu kolísání hladiny vody, což bude mít přímé dopady na občany a podniky v regionu.

Je pravděpodobné, že v příštích letech budou vážné problémy představovat na straně jedné četnost a závažnost záplav, avšak rovněž sucho, lesní požáry, bouře, eroze, námraza a nedostatek vody na straně druhé. Vážným problémem je rovněž přílišné teplo a nedostatek vody, a to jak s ohledem na každodenní život lidí, tak i s ohledem na dopad na zemědělství, průmysl a volnočasové činnosti.

Povodí Dunaje se mimoto vyznačuje existencí velkého počtu rizikových průmyslových lokalit, které představují trvalé nebezpečí pro životní prostředí a občany. Minulé příklady vážného znečištění ukázaly, že dochází k haváriím a že pro prevenci, odstranění či snížení škod jsou nezbytné poznatky o potenciálních rizicích, připravenost a rovněž mechanismy rychlé reakce.

Na evropské úrovni byl v roce 2001 vytvořen evropský mechanismus civilní ochrany na podporu uvolnění mimořádné pomoci v případě závažných pohrom, a to rozhodnutími Rady 2001/792/ES Euratom⁵⁰ a 2007/779/ES, Euratom⁵¹. Mechanismus lze aktivovat při reagování na jakýkoli druh přírodní nebo člověkem způsobené pohromy, jako je zemětřesení, záplavy, lesní požáry, technické nebo radiační havárie, znečištění vod v důsledku námořních havárií nebo teroristické útoky. Účastníky tohoto mechanismu je v současnosti 31 zemí: 27 členských států a Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Chorvatsko. Mechanismus je dostupný kandidátským zemím a spolupracuje rovněž s ostatními regionálními organizacemi a se třetími zeměmi.

V oblasti civilní ochrany zaujímají Evropská komise a zúčastněné státy k zvládnutí katastrof integrovaný přístup, včetně prevence, připravenosti a reakce. V oblasti prevence patří ke schváleným prioritám: vypracování politik pro předcházení pohromám na základě poznatků (šíření osvědčených postupů, vypracování společných pokynů k posuzování a mapování rizik) a spojování příslušných aktérů a politik v celém cyklu zvládnutí katastrof (rozvíjení získaných poznatků, posilování nástrojů včasného varování).

Zvláštnosti Podunají

V současnosti je práce na přezkoumání možných různých scénářů týkajících se změny klimatu omezená a ještě méně práce se uskutečňuje s ohledem na vypracování smysluplných a účinných reakcí na úrovni povodí. Strategie pro Podunají poskytne včasnou příležitost k zavedení požadovaných prvků, na jejichž základě bude v nejbližší možné budoucnosti vypracována strategie pro Dunaj týkající se přizpůsobení se změně klimatu. Zásadní bude to, aby existoval úplný

---

⁵⁰ Viz: http://eur-lex.europa.eu/pri/en/oj/dat/2001/l_297/l_29720011115en00070011.pdf

⁵¹ Viz: http://ec.europa.eu/environment/civil/prote/legal_texts.htm

průřezový, integrovaný přístup ke změně klimatu, jelikož ta může mít dopad na velký počet odvětví (pitná voda, zemědělství, plavba, cestovní ruch atd.).

Všechny země v Podunají mezitím vyjádřily společný záměr posílit spolupráci v oblasti předcházení přírodním a člověkem způsobeným pohromám, jako jsou rozsáhlé záplavy nebo průmyslové havárie, připravenosti na tyto pohromy a reakci na ně. Tyto události mají nepříznivý dopad na přírodní krajinu a biologickou rozmanitost, vedou však rovněž k zániku života a škodám týkajícím se ekonomických činností a sociálních infrastruktur. Obzvláštní význam má předcházení povodním.

Směrnice EU o povodních poskytuje právní rámec pro koordinovaný přístup k posuzování a řízení povodňových rizik. To znamená, že na úrovni dílčích povodí je nutno vypracovat akční plány protipovodňové ochrany, což v konečném důsledku povede k přijetí jednotného plánu řízení povodňových rizik pro celý Dunaj. V prohlášení ministrů, které přijaly podunajské země v rámci spolupráce v oblasti vodního hospodářství, se uvádí, že „předcházení záplavám a protipovodňová ochrana nejsou krátkodobými úkoly, nýbrž trvalými úkoly, jež mají nejvyšší prioritu“. Prohlášení signatáře zavazuje k „vypracování jednoho mezinárodního plánu řízení povodňových rizik nebo souboru plánů řízení povodňových rizik na základě akčního programu ICPDR pro udržitelnou protipovodňovou ochranu“. Tato práce v současnosti probíhá. Akční plány protipovodňové ochrany jsou již přijaty pro 17 dílčích povodí⁵² a za nimi budou následovat plány řízení povodňových rizik, jež by měly být v souladu se směrnicí o povodních dokončeny v roce 2015.

Mnoho regionů v celém Podunají je obzvláště ohroženo vysokým rizikem povodní, jak ukázaly katastrofické události v roce 2006. Tyto záplavy postihly horní tok (Německo, Rakousko), střední tok (Slovensko, Maďarsko, Srbsko, Chorvatsko) a dolní tok (Rumunsko, Bulharsko, Moldavsko) Dunaje a rovněž některé jeho přítoky (Česká republika). Záplavy si vyžádaly deset lidských životů, z 30 000 osob učinily dočasně bezdomovce a způsobily škody ve výši 500 milionů EUR. Kromě mimořádně vysokých srážek byla pohroma způsobena rovněž zánikem retenčních oblastí, jako jsou záplavové oblasti a mokřady. Další rozsáhlé záplavy postihly v roce 2010 zejména Slovensko, Maďarsko, Českou republiku, Rumunsko, Moldavskou republiku, Ukrajinu, Slovinsko a Chorvatsko.

Rovnováha mezi poptávkou po vodě a její dostupností dosáhla v mnoha oblastech Evropy kritické úrovně (nedostatek vody). Mnoho oblastí je mimoto nepříznivě zasaženo změnami hydrologického cyklu a strukturou srážek (větší vyprahlost a rostoucí četnost období sucha). Změna klimatu zcela jistě tyto nepříznivé dopady v budoucnu zhorší s častějšími a vážnějšími obdobími sucha v celé Evropě a v sousedních zemích.

V minulých třiceti letech se v EU výrazně zvýšila četnost a intenzita období sucha. Odhaduje se, že počet oblastí a osob postižených suchem mezi rokem 1976 a 2006 vzrostl téměř o 20 % a že nedostatkem vody bylo až dosud postiženo nejméně 11 % evropského obyvatelstva a 17 % jeho území. Celkové peněžní náklady sucha v minulých třiceti letech se odhadují na 100 miliard EUR. Odhady nákladů jsou však založeny na nahlášených škodách a náklady zahrnují pouze přímé náklady, nikoli ekologické a sociální náklady.

Jak ukazují úniky (arzenu, kyanidu, alkalické odpadní vody) při průmyslových haváriích, k nimž došlo v roce 2000 v Baia Mare a Baia Borsa a v roce 2010 v Ajce, vážné znečištění v důsledku havárie představuje problém. Vážné nebezpečí představují především různé těžební činnosti

---

⁵² Těmito 17 dílčími povodími jsou: horní tok Dunaje – Inn – rakouská část Dunaje – Morava, Váh, Hron a Ipel' – střední tok Dunaje v Panonii – Dráva a Mura – Sáva – Tisa – jižní tok Dunaje v Panonii – Banát – Velika Morava – bulharské přítoky – přítoky v jižním a středním Rumunsku – koridor na dolním toku Dunaje – Prut a Siret – delta Dunaje.

v Karpatech. Dochází rovněž k únikům ze starých průmyslových zařízení nebo kontaminovaných lokalit. V celém Podunají je nezbytná práce na předcházení těmto událostem a na jejich rychlém a účinném zvládnání. Již existuje soupis vysoce rizikových a kontaminovaných lokalit. Tento soupis je nutno rozšířit a pravidelně aktualizovat a mohl by přispět k rozvoji procesů v oblasti mapování a posuzování rizik v regionu ve spojení se zdokonalením infrastruktury včasného varování, která určuje a dokumentuje hrozby. Tento proces sleduje ICPDR⁵³.

Evropský mechanismus civilní ochrany byl několikrát aktivován v případě mimořádných událostí v Podunají, včetně nedávných záplav v Maďarsku (květen-červen 2010), šíření nákazy virem H1N1 v Bulharsku a na Ukrajině (2009), možného protržení kalové nádrže v Kalužské oblasti (Ukrajina, 2010), krize způsobené nedostatkem zemního plynu v Moldavsku (2009), záplav na Ukrajině (2008), záplav v Rumunsku a Moldavské republice (2008, 2010) a průmyslové havárie v Ajce v Maďarsku (říjen 2010).

Opatření

➤ ***Opatření – „Vypracování a přijetí jednoho komplexního plánu řízení povodňových rizik na úrovni povodí nebo souboru plánů řízení povodňových rizik, které jsou koordinovány na úrovni mezinárodního povodí.*** Tento komplexní plán nebo soubor plánů by měl stanovit společnou dohodu na úrovni celého povodí, pokud jde o plánovaná opatření a společná řešení s cílem zabránit tomu, aby byly problémy „vyváženy k sousedům“. Opatření by mělo podpořit přístupy založené na zelené infrastruktuře a ekosystémech, které poskytují dlouhodobá, udržitelná řešení, často s nižšími investicemi a náklady na údržbu, a zajišťují územní a funkční propojitelnost a všestranně výhodná řešení.

⇒ *Příklad projektu – „Dokončení projektu DANUBE FLOODRISK, který se uskutečňuje v současnosti, a plné využití jeho výstupů (program Evropské územní spolupráce v jihovýchodní Evropě)“.* Mnoho orgánů v Podunají (na celostátní, regionální a místní úrovni) a rovněž občanská společnost zdůraznily význam tohoto existujícího projektu a vyzvaly příslušné osoby s rozhodovací pravomocí, aby plně využily budoucích výstupů tohoto projektu. V důsledku spolupráce mezi zeměmi bude pro dunajské záplavové oblasti vypracován soubor jednotných map nebezpečí a povodňových rizik, které poskytnou základ pro náležité činnosti v oblasti řízení rizik a plánování. K tomu může dojít pouze prostřednictvím větší harmonizace údajů. Metodika bude otestována prostřednictvím tří pilotních projektů pro provedení konkrétních opatření na místní úrovni na základě vypracovaných map. (Vedoucí organizace: Ministerstvo životního prostředí, Rumunsko; lhůta: duben 2012)

⇒ *Příklad projektu – „Podpora nadnárodní ochrany zbývajících záplavových oblastí podél celého toku Dunaje provedením stávajících iniciativ a prosazováním nových iniciativ, včetně podél přítoků“.* V jednotlivých částech povodí Dunaje již existují vynikající příklady ochrany nebo obnovení záplavových oblastí, jež by bylo možno dokončit nebo rozšířit. K příkladům patří úsek mezi Neuburgem a Ingolstadtem nebo Modrý pás biologické rozmanitosti, který podporuje Bund Naturschutz v Bavorsku, či Zelený koridor na dolním toku Dunaje. (Vedoucí země: Bavorsko a Bulharsko)

➤ ***Opatření – „Podpora obnovování mokřadů a záplavových oblastí jako účinných prostředků zlepšení protipovodňové ochrany a obecněji analýza a určení nejlepší reakce na riziko záplav (včetně „zelené infrastruktury“)“.*** Protipovodňová ochrana vyžaduje přijetí zvláštních opatření, která se mohou v regionu lišit v závislosti na řadě zeměpisných či hydromorfologických prvků. Budování zesílených hrází a břehů není vždy nejudržitelnějším

---

⁵³ Viz: http://www.icpdr.org/icpdr-pages/accidental_pollution.htm

způsobem ochrany oblasti před možnými záplavami. Mokřady a záplavové oblasti (které tokům poskytují prostor) rovněž významně přispívají k ochraně a zachování biologické rozmanitosti a ekosystémů, mají příznivý dopad na filtrování vody a předcházejí erozi. Mimoto poskytují velký potenciál pro zelenou turistiku. Tento přístup je nutno prozkoumat v rámci 17 dílčích povodí Dunaje systematictěji.

⇒ *Příklad projektu – „Podpora iniciativ v povodí Moravy-Dyje“. Nivy v povodí Dunaje, Moravy a Dyje jsou jedinou třístrannou ramsarskou lokalitou na celém světě. Uskutečňuje se důležitý projekt založený na spolupráci s cílem zajistit ochranu „niv Dunaje, Moravy a Dyje“ (Donau March–Thaya–Auen), což povede k snížení povodňových rizik v záplavových oblastech a k zlepšení kanálů vodních toků v městských oblastech. To zahrnuje rovněž rozvoj platformy, která vypracuje třístranný plán hospodaření a strategii na podporu šetrného, kvalitního cestovního ruchu, který nepoškozuje životní prostředí, včetně rekreační plavby. Některé prvky projektu již podporuje program přeshraniční spolupráce mezi Rakouskem a Slovenskem. (Vedoucí země: Rakousko, Česká republika a Slovensko)*

➤ **Opatření – „Rozšíření pokrytí evropského systému varování před povodněmi (EFAS) na celé povodí Dunaje, zvýšení úsilí o zajištění připravenosti na regionální úrovni (včetně lepší vzájemné znalosti vnitrostátních systémů) a další podpora společných reakcí na přírodní pohromy, a zejména záplavy, včetně systémů včasného varování“.** V oblasti předcházení mimořádným událostem na přeshraniční či nadnárodní úrovni a reagování na tyto události již existuje kromě evropského mechanismu civilní ochrany řada dalších iniciativ. Systém EFAS je systémem včasného varování v případě záplav a jedním z opatření týkajících se celého povodí ve stávajícím akčním plánu protipovodňové ochrany ICPDR. Tento systém začne brzy fungovat. Je však nutno systémy varování modernizovat a v celé oblasti koordinovat civilní ochranu od místní po nadnárodní/evropskou úroveň.

⇒ *Příklad projektu – „Zavedení souboru čidel a ovladačů podél celého toku a jejich zapojení do sítě prostřednictvím širokopásmové infrastruktury, což umožní dohlížet na události a předcházet rizikům“. Bezdrátová identifikovatelná zařízení a využití technologií internetu věcí v ekologických aplikacích a při ochraně životního prostředí je jedním z nejslibnějších scénářů týkajících se používání vzájemně propojených moderních komunikačních sítí založených na širokopásmovém připojení v budoucnu a celosvětově se budou bezdrátová identifikovatelná zařízení více využívat v programech šetrných k životnímu prostředí. Projekt může navázat na zkušenosti s projekty SENSEI, WISEBED, IoT-A, SmartSantander a na IERC – Evropský výzkumný klastr pro internet věcí. Klastr je napojen rovněž na podobné přístupy a projekty v asijských zemích, jako je Čína a Japonsko, v nichž kvůli obrovským pohromám a oblastem s potenciálním rizikem zemětřesení existují důkladné postupy pro zavádění těchto zařízení. Současně jsou dotčena rovněž dvě evropská opatření na podporu internetu věcí za účelem informování a zapojení místních orgánů a podniků, pokud jde o možnost vytvoření sítě čidel a ovladačů. Ačkoliv existují malá zkušební prostředí a bylo dosaženo výsledků u podobných sítí mobilních zařízení, je zapotřebí podpora rozsáhlého zavádění a rozvoje odpovídajících počítačových systémů. (Lhůta: rok 2013)*

➤ **Opatření – „Posílení operativní spolupráce mezi orgány v podunajských zemích odpovědnými za reagování na mimořádné události a zlepšení interoperability dostupných prostředků“.** V případě rizik, která jsou společná významnému počtu zemí v regionu (tj. záplavy), je důležité posílit přeshraniční spolupráci a zajistit, aby orgány civilní ochrany znaly patřičně systémy ostatních států, dostupné prostředky a možné nedostatky a pracovní postupy

a aby mohly týmy fungovat bezproblémově rovněž v případě závažných mimořádných událostí, které vyžadují dvoustrannou, evropskou nebo mezinárodní reakci. Je nutno uvážit rovněž vypracování a používání společných pokynů/postupů při mapování a hodnocení rizik, zprávy včasného varování a reakce na mimořádné události. Taktéž je důležité zabývat se rozvojem kapacit pro dohled a reakci na mimořádné hrozby pro veřejné zdraví, které vzbuzují mezinárodní obavy, a rovněž hrozby pro zdraví s přeshraničním významem. Tato záležitost představuje jeden z požadavků podle ustanovení nového mezinárodního zdravotního řádu⁵⁴.

⇒ *Příklad projektu – „Vypracování strategií k zvýšení odolnosti místních komunit vůči přírodním pohromám prostřednictvím stávajícího projektu MONITOR II, který se uskutečňuje v současnosti (program Evropské územní spolupráce v jihovýchodní Evropě)“.* Zvládání přírodních katastrof představuje v zemích jihovýchodní Evropy společný problém. Doposud nebylo mapování rizik a pohotovostní plánování na nadnárodní úrovni koordinováno ani dostatečně vymezeno. Těmito nedostatky se bude zabývat projekt MONITOR II, a to vypracováním společné metodiky a rozvojem systému „průběžného informování o situaci“, který umožní pravidelnou aktualizaci map rizik a pohotovostních plánů, a zajistí tudíž jejich použitelnost v reálném čase v případě katastrof. K zúčastněným stranám patří veřejné orgány, politici, pohotovostní služby a odborníci. (*Vedoucí organizace: rakouské Spolkové ministerstvo zemědělství a lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství; lhůta: květen 2012*)

➤ *Opatření – „Průběžná aktualizace stávající databáze lokalit s rizikem havárie (soupis těchto lokalit), kontaminovaných lokalit a míst používaných ke skladování nebezpečných látek“.* To vyžaduje spolupráci s dotčenými institucemi/organizacemi při snižování rizik na nejnižší možné úrovni a opatření by mělo zahrnovat harmonizaci bezpečnostních norem, větší informovanost a schopnost reagovat na havárie a společné zvládání krizí.

➤ *Opatření – „Vypracování postupů a plánů rychlé reakce v případě znečištění toku v důsledku průmyslové havárie“.* To by mělo zahrnovat posílení stávajícího systému včasného varování pro oblast Dunaje, dostupnost vybavení potřebného pro konkrétní zásah, jako jsou absorbenty uniklých látek, plovoucí hráze atd., harmonizaci pohotovostního plánování a podporu společných cvičení. To vše by mělo být založeno na informacích, které již shromáždila ICPDR⁵⁵ a jež by měly být dále rozšířeny k zajištění účinnosti stávajících opatření a podnikání dalších kroků, nejsou-li tato opatření účinná. Práce na tomto opatření bude úzce souviset s prací v rámci evropského mechanismu civilní ochrany (tj. s ohledem na uvolnění vybavení a prostředků pro rychlý zásah, harmonizované pohotovostní plánování a postupy reakce, společná cvičení a odbornou přípravu)⁵⁶.

⇒ *Příklad projektu – „Provedení komplexního projektu týkajícího se přeshraničního řízení rizik v deltě Dunaje“.* Zásadní záležitostí je společná odpovědnost za ochranu osob, životního prostředí a klimatu před průmyslovými haváriemi v deltě Dunaje, v jejich průběhu a posléze. Přenos technologií a informací do zemí východní a jihovýchodní Evropy by měl pomoci podstatně snížit riziko havárie a přispět k přeshraniční připravenosti na mimořádné události. Projekt, jenž řídí Německo a účastní se ho Rumunsko, Moldavsko a Ukrajina, je zaměřen na zajištění nadnárodního zvládání havárií, lepší předcházení riziku průmyslových havárií, vypracování harmonizovaných bezpečnostních norem pro průmyslové závody a minimalizaci dopadů v případě havárie prostřednictvím společného

⁵⁴ Viz: <http://www.who.int/ihr/en/>

⁵⁵ Viz: http://www.icpdr.org/icpdr-pages/accidental_pollution.htm

⁵⁶ Viz: „Na cestě k důraznější evropské reakci na katastrofy: úloha civilní ochrany a humanitární pomoci“ – KOM(2010) 600, 26.10.2010.

zvládnání krizí. K dosažení těchto cílů se přijímají opatření k přípravě na zavedení bezpečnostních technologií v těchto zemích, zejména s ohledem na zkušenosti, které byly v této oblasti získány v Německu. (Vedoucí země: Německo a Rumunsko; lhůta: rok 2013)

⇒ **Příklad projektu – „Posílení operativní spolupráce mezi orgány v podunajských zemích odpovědnými za reagování na mimořádné události a zlepšení interoperability dostupných prostředků k snížení škod, na ochranu občanů a k zajištění náležité reakce na mimořádné události“.** K dosažení těchto cílů zahrnuje projekt určení rizik, která jsou ve společném zájmu, a charakterizaci zvláštností jednotlivých zemí, soupis/mapování dostupných prostředků na vnitrostátní úrovni a určení možných nedostatků, obecné a specifické vzdělávání, vypracování společných interoperabilních pracovních postupů (včetně zpráv včasného varování a reagování na mimořádné události), cvičení (doprovázených schůzkami za účelem předání získaných poznatků).

➤ **Opatření – „Předvídaní regionálních a místních dopadů změny klimatu prostřednictvím výzkumu“.** Iniciativy v této výzkumné oblasti by se měly zabývat zvláštními problémy v Podunají. Je nutno iniciovat výzkumné projekty týkající se dopadů změny klimatu na infrastrukturu, zdraví, bezpečnost potravin a životní prostředí. Mimoto je třeba podporovat mezinárodní vědeckou spolupráci v této oblasti a současně zajistit úzkou koordinaci s celkovou činností na úrovni EU. Do konce roku 2010 bude zahájena přípravná akce „Klima v Karpatské kotlině“. Toto opatření přispěje ke studiím týkajícím se proměnlivosti a změny regionálního klimatu a k aplikované klimatologii. Bude zahrnovat rovněž analýzu citlivosti vodstva a ekosystémů v regionu na dopady změny klimatu a jiné tlaky způsobené člověkem a určení možných opatření pro přizpůsobení se změně klimatu, zaměření se na přizpůsobivé vodní hospodářství a přístupy založené na ekosystémech. Tato práce by se měla využít na úrovni povodí.

⇒ **Příklad projektu – „Podpora nadnárodní spolupráce prostřednictvím ICPDR v zájmu vypracování strategie pro Podunají týkající se přizpůsobení se změně klimatu“,** včetně vypracování a splnění politického závazku, který byl přijat prostřednictvím ICPDR s ohledem na úplnou strategii pro region týkající se přizpůsobení se změně klimatu, jež má být vypracována pod vedením ICPDR. Tato strategie by měla vycházet z postupného přístupu, zahrnovat přehled příslušného výzkumu a shromážděných údajů, posouzení zranitelnosti a zajistit, aby opatření týkající se plavby, zemědělství a energetiky byla odolná vůči změně klimatu. (Vedoucí organizace: ICPDR; lhůta: rok 2012)

⇒ **Příklad projektu – „Vypracování a provedení plánu přizpůsobení se vodstvu a klimatu pro povodí Sávy“.** Podle nejnovějších zjištění týkajících se změny klimatu se předvídá, že v povodí Sávy budou zaznamenány vyšší teploty a větší srážky a delší období sucha. Tyto změny budou mít dopad na řízení vodních zdrojů, zásobování vodou, hydroenergetiku, zemědělství, plavbu a protipovodňovou ochranu. Dopady změny klimatu budou mít významné důsledky pro investice do vodohospodářských systémů. K zaplnění mezery v poznacích o dopadech změny klimatu na vodohospodářské odvětví a k informování subjektů s rozhodovací pravomocí (např. vlád a ostatních vnitrostátních orgánů) ohledně způsobů zvyšování odolnosti investic do kritické infrastruktury v oblasti vodního hospodářství vůči změnám klimatu a zlepšení integrovaného řízení vodních zdrojů zahájila Světová banka projekt s názvem plán přizpůsobení se vodstvu a klimatu pro povodí Sávy (WATCAP). (Vedoucí organizace: ISRBC; lhůta: červenec 2011)

➤ **Opatření – „Rozvoj činností v oblasti územního plánování a výstavby v souvislosti se změnou klimatu a větší hrozbou záplav“.** Činnosti v oblasti protipovodňové ochrany znamenají spolupráci vnitrostátních, regionálních a místních orgánů s ohledem na využívání půdy

a územní plánování. Infrastruktura pro prostorové informace pro Podunají musí být vyvinuta prostřednictvím větší spolupráce, koordinace a výměny údajů, jak se požaduje ve směrnici INSPIRE. Je třeba určit a integrovaným způsobem schválit přiměřené využívání půdy a v celé oblasti povodí Dunaje je nutno přijmout prioritní opatření, jako je podpora řádného lesního hospodářství a obhospodařování pastvin, omezení orné půdy na svazích kopců na minimum nebo ochrana biologické rozmanitosti a obnova ekosystémů a přirozených toků řek. Rozvoj měst a bytová výstavba musí zohledňovat faktory související se změnou klimatu. Města v povodí by měla být vybízena k sdílení zkušeností a osvědčených postupů v této oblasti.

- ⇒ *Příklad projektu – „Vyhodnocení dopadů změny klimatu na dostupnost a bezpečnost veřejného zásobování pitnou vodou prostřednictvím stávajícího projektu CC-WaterS, který se uskutečňuje v současnosti (program Evropské územní spolupráce v jihovýchodní Evropě)“.* K přípravě jihovýchodní Evropy na problémy se zajištěním zásobování společností vodou po několik desetiletí jsou zapotřebí nadnárodní opatření. Tvůrci politik a dodavatelé vody musí vypracovat postupy udržitelného hospodaření s vodními zdroji s přihlédnutím ke stávajícím a budoucím vlivům změny klimatu. V rámci projektu CC-WaterS spolupracují vládní orgány, dodavatelé vody a výzkumné ústavy v jihovýchodní Evropě a zavádějí společně vypracovaná řešení. Náležitý základ poskytnou vzájemně se doplňující znalosti partnerů, které jsou zdokonaleny prostřednictvím použitelných výsledků minulých projektů. (Vedoucí organizace: Vodárenská společnost Vídeň, Rakousko; lhůta: duben 2012).
- ⇒ *Příklad projektu – „Vypracování a zavedení pohotovostního plánu pro povodí Sávy pro případ znečištění vody“.* Cílem projektu je stanovení účinných opatření pro případ úniku látek v důsledku havárie, které mohou nepříznivě ovlivnit použití vody k různým účelům (pitná voda, voda pro chov zvířat, zavlažování, průmysl, plavba atd.), jakož i kvalitu řek a vodních ekosystémů, zejména v oblastech zvláštního významu. Za účelem účinného a účelného řízení bude vyvinuta platforma pro modelování a výměnu informací, jejímž prostřednictvím budou všechny odpovědné orgány a instituce informovány o případném úniku škodlivých látek, budou moci sledovat vývoj situace a koordinovat společnou reakci na tuto událost. Vodní toky jako transportní médium v případě znečištění v důsledku havárie s rozsáhlým přeshraničním rozměrem vedou k tomu, že se projektu účastní všechny země v povodí Sávy. Projekt usiluje o financování z programu Evropské územní spolupráce v jihovýchodní Evropě. (Vedoucí organizace: ISRBC; lhůta: rok 2014)

6) OCHRANA BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI, KRAJINY A KVALITY OVZDUŠÍ A PŮDY

Představení dané záležitosti

Podunají představuje jeden vzájemně propojený a závislý ekosystém, který zahrnuje bohatou a jedinečnou flóru a faunu⁵⁷. Podunají je rozmanité a zahrnuje nejen samotnou řeku Dunaj, její přítoky, nížiny a pozoruhodnou deltu, nýbrž rovněž velkou část Karpat, Balkán a část Alp.

Příroda a ekosystémy v oblasti Dunaje poskytují neocenitelné ekologické zboží a služby (potraviny, vláknina a sladká voda, regulace klimatu a množství vody na území, ochrana půdy, recyklace živin, pohlcování odpadů). Rozmanitá krajina s nedotčenými mokřady a lesy může mimoto ztlumit dopady změny klimatu. Může rovněž absorbovat některé znečištění a odpady. To je nezbytné pro společensko-hospodářský rozvoj a blaho lidí. Klíčovou úlohou společnosti je proto pečovat o environmentální zdraví. Vzhledem k významu a možné zranitelnosti Podunají má vysokou prioritu ochrana a obnova jeho přírodního bohatství a rovněž budování zelené infrastruktury.

Velký dopad na kvalitu vody má znečištění z kontaminovaných lokalit nebo skládek odpadu v oblasti. V povodí Dunaje je hlavním zdrojem rozptýleného znečištění způsobeného zemědělstvím eroze z obdělávaných půd. Při ochraně biologické rozmanitosti a krajiny existuje řada zásad, které je nutno dodržovat.

Aby byla environmentální opatření účinná, musí být naplánována ve spojení s možným rozvojem například cestovního ruchu, stavebnictví, energetiky, dopravy a zemědělství. Je nutno uvážit rovněž migraci lidí, kulturní rozdíly, rozvoj měst/venkova a regionální bezpečnost. Před vybudováním nové infrastruktury je třeba ověřit možnost zvýšení efektivity stávající infrastruktury (energetika, spotřeba domácností, doprava). Klíčem k vypracování náležitých místních strategií pro rozvoj venkova/měst je krajinné (územní) plánování.

Zásadní význam má dodržování právních předpisů EU v oblasti ochrany životního prostředí, které jednoznačně zlepšují životní prostředí v zemích EU kolem Dunaje⁵⁸. *Acquis* EU by mělo v možném rozsahu (nebo přinejmenším na základě podobných zásad) stanovit rámec pro ochranu životního prostředí v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích, jakož i v ostatních třetích zemích, které se podílejí na strategii.

Zvláštnosti Podunají

---

⁵⁷ Podunají je domovem více než 2 000 rostlinných druhů a více než 5 000 živočišných druhů. Žije v něm více než polovina evropských populací medvědů, vlků a rysů a nacházejí se v něm důležité ptáččí rezervace pro druhy jako pelikán kadeřavý. Delta Dunaje je jedním z největších mokřadů na světě s vzácnou faunou a flórou a rovněž s třiceti různými typy ekosystému. Toto bohaté přírodní dědictví vedlo k vytvoření 2 860 míst zařazených do soustavy Natura 2000 nacházejících se v povodí Dunaje (včetně 230 míst podél samotného Dunaje). Z osmi členských států, které se podílejí na strategii, mají dva (Slovinsko a Bulharsko) nejvyšší míru pokrytí místy zařazenými do soustavy Natura 2000 v celé EU.

⁵⁸ Hlavními faktory při ochraně ekosystémů jsou zejména rámcová směrnice o vodě, směrnice o odpadních vodách, směrnice o stanovištích a ptácích, rámcová směrnice o odpadech a směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí. Pro deltu Dunaje a pobřežní oblasti Černého moře má mimoto význam rámcová směrnice o mořském prostředí.

Přírodní dědictví Podunají má evropský význam. V regionu se nachází velká část zbývajících velkých oblastí volné přírody v Evropě a rovněž bohatá kulturní krajina. Dunaj a jeho přítoky jsou životně důležité pro přírodní ekosystémy a zajišťují ekologické vazby, které jsou nezbytné pro celkové evropské environmentální zdraví.

Toto jedinečné přírodní bohatství je vystaveno rostoucímu tlaku. Biologická rozmanitost a škála ekosystémů regionu se postupně zmenšují – mizí jednotlivé druhy a životní prostory, mokřady a záplavové oblasti. Mimoto se zvyšuje odlesňování, znečištění půdy a ovzduší. Venkovské oblasti zaznamenávají úbytek obyvatelstva a opouštění půdy.

Mnohé z toho je zapříčiněno rychlým rozvojem průmyslu, měst, dopravy a zemědělství a živelným růstem v minulých letech: přírodní zdroje jsou nadměrně využívány. Potřebná environmentální infrastruktura není dosud náležitě rozvinuta. Znečištění půdy zhoršují skládky komunálního odpadu nevyhovující předpisům a četné kontaminované lokality. Informovanost veřejnosti o ekologických potřebách ve východní části regionu není dostatečná stejně jako znalosti a využívání dostupných osvědčených postupů.

Opatření

Mnoho opatření k ochraně biologické rozmanitosti a krajiny v povodí Dunaje je již zahrnuto ve společném programu opatření v rámci plánu povodí Dunaje, jenž vyhotovila ICPDR (podrobnosti viz kapitola o kvalitě vody). Tato strategie plně podporuje provádění těchto opatření a rovněž uskutečňování jiných evropských a mezinárodních právně závazných ekologických iniciativ, které se týkají Podunají⁵⁹. Níže uvedená opatření je nutno považovat za doplňková k již existujícím opatřením.

Pokud jde o ochranu biologické rozmanitosti nebo zachování a zlepšení kvality půdy a krajiny, je nutno zajistit koordinaci mezi opatřeními, která se předpokládají na vnitrostátní úrovni. Je třeba plně využívat stávající nástroje vytváření sítí, koordinace a spolupráce, zejména nástroje, které jsou dostupné v rámci Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, jako jsou celostátní sítě pro venkov a Evropská síť pro rozvoj venkova.

Ochrana biologické rozmanitosti a krajiny

- ***Opatření – „Příspěvek k vizi EU do roku 2050 a cíli EU 2020 v oblasti biologické rozmanitosti“.*** V roce 2010 byla hlavami států a předsedy vlád členských států EU na jarním zasedání Evropské rady přijata dlouhodobá vize a hlavní cíl v oblasti biologické rozmanitosti v Evropě pro období po roce 2010. Evropská komise v současnosti vypracovává strategii, která nastíní způsob dosažení cíle týkajícího se biologické rozmanitosti, jenž byl stanoven pro rok 2020. Opatření v rámci strategie pro Podunají plně přispějí k provádění strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti po roce 2010 s cílem zastavit úbytek biologické rozmanitosti a zhoršování služeb ekosystémů a pokud možno je obnovit.
- ***Opatření – „Účinná správa míst zařazených do soustavy Natura 2000 a jiných chráněných oblastí“.*** Místa zařazená do soustavy Natura 2000, která byla určena podle směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích, a rovněž ostatní chráněná místa by měla v zásadě mít své vlastní plány hospodaření či jiný druh smluvního rámce. V praxi však tyto plány často fungují izolovaně a nikoli dostatečně účinně. Je nezbytná účinná správa s využitím nadnárodní spolupráce (vytváření sítí). Opatření by mělo zahrnovat výměnu zkušeností a budování kapacit pro správní orgány chráněných oblastí / míst zařazených do soustavy Natura 2000; zapojení

---

⁵⁹ Zmínit je nutno Ramsarskou úmluvu, Alpskou úmluvu, Karpatskou úmluvu nebo Úmluvu o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států.

komunit; řízení návštěvníků a rozvoj cestovního ruchu; koordinované plánování hospodaření, provádění a hodnocení. Rovněž je nezbytné zvýšit informovanost veřejnosti o místech zařazených do soustavy Natura 2000 a o chráněných oblastech, například s pomocí celostátních ekologických sítí a sítí pro venkov nebo Evropské sítě pro rozvoj venkova. Opatření by bylo možno provést například prostřednictvím stávající Dunajské sítě chráněných území a Karpatské sítě chráněných území. Jako užitečný příklad může sloužit ALPARC⁶⁰.

⇒ *Příklad projektu – „Realizace Dunajské sítě chráněných území (DANUBEPARKS)“.* Tento projekt, podporovaný programem Evropské územní spolupráce v jihovýchodní Evropě, je zaměřen na spolupráci, koordinaci, konzultace a posílení vazeb mezi vnitrostátními správními orgány chráněných území v podunajských zemích a jejich pravomocí. Je nutno vytvořit a využít vazby a synergie mezi projektem DANUBEPARKS a bavorskými projekty, jako je „Zelený Dunaj“. (Vedoucí organizace: Auen Park, Rakousko; lhůta: rok 2012)

⇒ *Příklad projektu – „Úplné vytvoření biosférické rezervace Mura-Dráva-Dunaj“.* Jakmile bude tato rezervace vytvořena, mohla by se stát největší evropskou přeshraniční chráněnou oblastí mokřadu a vážným uchazečem o zapsání na seznam UNESCO. Navrhovatelé projektu by se měli zaměřit na nalezení podpory pro rezervaci ze strany pěti zemí, jimiž řeka protéká⁶¹ (AT, HR, HU, SRB a SI), za účelem správy chráněné oblasti, budování kapacit, zvyšování informovanosti veřejnosti a propagace a rovněž na podporu činnosti souvisejících s místním rozvojem, včetně propagace cestovního ruchu a místních výrobků.

⇒ *Příklad projektu – „Poskytování odborných znalostí týkajících se delty Dunaje a podobných chráněných oblastí“.* Tato iniciativa se zaměří na pracovníky a odborníky z delty Dunaje a podobných chráněných oblastí za účelem rozvoje poznatků, modelů a procesů simulace souvisejících s deltou Dunaje a rovněž rozhraním s Černým mořem. To bude zahrnovat vzdělávací činnosti a podporu doktorského a postdoktorského studia.

➤ **Opatření – „Ochrana a obnovení nejcennějších ekosystémů a ohrožených živočišných druhů“.** Je žádoucí větší ochrana zbývajících přírodních ekosystémů, jako je delta Dunaje nebo Karpaty, obnovení mokřadů, zalesňování jiné než orné půdy, ochrana okrajových lesů a biosanace vysoce zasažených oblastí s podporou environmentálního výzkumu. To je zásadní rovněž pro ochranu ohrožených živočišných druhů, jako je jeseter ruský⁶², medvěd hnědý, vlk, rys a divocí koně, kteří žijí v deltě Dunaje. Důležitou součástí tohoto opatření je výzkum a vypracování soupisu druhů a stanovišť evropského a celostátního významu a jejich monitorování. Je třeba se zabývat rovněž střety s lidmi a nedovoleným obchodem s volně žijícími zvířaty.

⇒ *Příklad projektu – „Obnovení přírodního prostředí, fauny a flóry a vegetace podél Dunaje“.* Projekt by měl navázat na zkušenosti získané s projekty týkajícími se horního toku Dunaje, jako je „Švábské údolí Dunaje“ nebo „Sluneční strany Dunaje“. (Vedoucí region: Bavorsko)

⇒ *Příklad projektu – „Určení a ochrana pralesů v povodí Dunaje“.* V Podunají se nacházejí největší zbývajcí plochy panenských lesů a pralesů v Evropě mimo Ruska. Ačkoliv jsou domovem zboží a služeb ekosystémů, stav mnoha z nich je nejistý a tyto lesy jsou káceny.

⁶⁰ Platforma pro chráněná území v oblasti Alp.

⁶¹ Společné prohlášení o vytvoření rezervace dosud podepsaly pouze Chorvatsko a Maďarsko.

⁶² Otázky biologické rozmanitosti přímo spojené s vodními ekosystémy jsou podrobněji projednány v prioritní oblasti č. 3.

Činnosti v rámci projektu budou zahrnovat určení a posouzení stávajícího stavu pralesů v regionu; vypracování opatření pro jejich ochranu a vzdělávání a zvyšování informovanosti a rovněž budování kapacit.

- ⇒ *Příklad projektu – „Podpora ochrany genetického fondu a spolupráce na genové bance v povodí Dunaje“.* Projekt spočívá v určení a přezkoumání druhů a odrůd plodin, ovoce a zeleniny, které jsou typické pro záplavové oblasti Dunaje, v bankách a sbírkách genofondu ex situ i na jejich původních stanovištích (in situ). Mimoto je zapotřebí shromáždění, ochrana/zachování a obnovení tradičních zemědělských metod spojených s těmito druhy a odrůdami. Aby bylo dosaženo těchto cílů, je nezbytná přeshraniční spolupráce genových bank při ochraně a zachování rostlinných genetických zdrojů pro potravinářské a zemědělské účely.
- **Opatření – „Společné ověření vhodnosti přezkumu Úmluvy o rybolovu ve vodách Dunaje“.** Úmluva o rybolovu ve vodách Dunaje byla podepsána v roce 1958 a od té doby je v platnosti. Úmluva však neodráží nejnovější geopolitické změny v oblasti ani vývoj politiky související s ochranou životního prostředí nebo udržitelným rybolovem. Toto by strany úmluvy měly přezkoumat.
- **Opatření – „Rozvoj zelené infrastruktury za účelem spojení jednotlivých biogeografických regionů a stanovišť“.** Stanoviště (včetně míst zařazených do soustavy Natura 2000) mohou lépe zachovat a zvyšovat svou hodnotu, jsou-li vzájemně propojena, a to je způsob, jak zajistit, aby byly i nadále poskytovány služby ekosystémů. Opatření by mohlo zahrnovat vědecký výzkum za účelem nalezení nových způsobů spojování stanovišť, konzultace s příslušnými komunitami a zúčastněnými stranami, pečlivé a integrované územní plánování k rozvoji a uplatňování postupů a technologií pro ekonomické investice a rozvoj infrastruktury přinášející prospěch biologické rozmanitosti. Součástí plánování týkajícího se budování infrastruktury by měla být výstavba tzv. ekomostů, ekoduktů a ekologických „nášlapných kamenů“.
- ⇒ *Příklad projektu – „Dokončení zeleného koridoru na dolním toku Dunaje“.* To je nejambicióznější projekt ochrany a obnovení mokřadů v Evropě, který podporuje Rumunsko, Bulharsko, Moldavsko a Ukrajina. Činnosti zahrnují lepší správu chráněné oblasti; přípravu a provedení obnovy mokřadu, konzultace s místními zúčastněnými stranami a opatření k opětovnému napojení záplavových oblastí na říční systém; podporu pro činnosti související s místním rozvojem, včetně rozvoje cestovního ruchu a místních výrobků.
- ⇒ *Příklad projektu – „Rozvoj alpsko-karpatského koridoru“.* Cílem tohoto projektu je obnova a zlepšení funkce a propustnosti tradičního přírodního koridoru pro jeleny, rysy, vlky a medvědy v městské aglomeraci Vídeň-Bratislava prostřednictvím „křížení“ a zelených mostů. Přeshraniční projekt ve spolupráci mezi Rakouskem a Slovenskem se již nachází ve fázi realizace. (Vedoucí země: Horní Rakousko)
- **Opatření – „Omezení šíření nepůvodních invazních druhů“.** Opatření posoudí dopad nepůvodních invazních druhů na ekosystémy v Podunají, stanoví ekologicky šetrné způsoby omezování jejich šíření, podpoří výzkum k určení ekologicky šetrných způsobů udržování jejich populací pod kontrolou nebo k jejich odstranění a zvýší informovanost o nebezpečí nepůvodních invazních druhů.
- **Opatření – „Snižování množství pesticidů dostávajících se do životního prostředí v Podunají“.** K snížení kontaminace Podunají pesticidy by země v Podunají měly účinně

využívat možnosti rámcové směrnice o pesticidech⁶³, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů. Rámcová směrnice o pesticidech stanoví cíle a účinné způsoby snižování celkového množství používaných pesticidů i jejich toxicity. Opatření by se mělo zaměřit zejména na vypracování ambiciózních programů a koncepcí k celkovému snížení množství pesticidů či k jejich snížení v konkrétních oblastech a rovněž na iniciování správy citlivých míst nebo na omezení při používání pesticidů, například vytvořením ochranných pásem nebo kompenzačních oblastí.

- **Opatření – „Bezpečné odstranění starých pesticidů a jiných starých chemických látek v Podunají“** a provedení rezoluce Světové zdravotnické organizace (WHO) o zlepšení zdravotního stavu prostřednictvím řádného nakládání se starými pesticidy a jinými starými chemickými látkami, která byla přijata na 63. Světovém zdravotnickém shromáždění, jež se konalo v květnu 2010 v Ženevě.
- **Opatření – „Příprava a realizace nadnárodního územního plánování a vypracování politik pro funkční zeměpisné oblasti (povodí, pohoří atd.)“**. Ochrana ekosystémů a přírodního bohatství spolu s prosazováním perspektivy udržitelného růstu přispívají k zlepšování kvality života a pracovních příležitostí místního obyvatelstva. Cílem je vypracování koordinovaných politik pro územní plánování se zaměřením na ochranu a současně udržitelný rozvoj funkčních zeměpisných oblastí na základě jejich předností a potenciálu.
  - ⇒ *Příklad projektu – „Realizace projektu VASICA – Visions and Strategies in the Carpathian area (víze a strategie v karpatské oblasti)“, včetně projektu BIOREGIO Karpaty. VASICA je prvním nadnárodním dokumentem týkajícím se územního rozvoje v celé oblasti Karpat. Jeho hlavním cílem je podpora karpatského prostoru jako oblasti hospodářského, sociálního a environmentálního pokroku a udržitelnosti. Projekt BIOREGIO Karpaty podpoří regionální rozvoj a lepší ekologické propojení v karpatské oblasti. (Vedoucí organizace: Úřad Programu OSN pro životní prostředí pro Karpatskou úmluvu)*

Ochrana a zlepšení kvality půdy

- **Opatření – „Zajištění náležitého zpracování pevného odpadu“**. Je nutno vytvořit integrované systémy nakládání s odpady a zavést je na celostátní, regionální a místní úrovni. Je třeba vybudovat střediska pro nakládání s komunálním a bezpečným odpadem a rovněž sanovat a uzavřít skládky odpadu nevyhovující předpisům a vysoce znečištěné a kontaminované lokality a divoké skládky. Opatření by mělo zahrnovat rovněž zvyšování informovanosti o nutnosti snižování množství odpadů a jejich recyklace.
- **Opatření – „Vytvoření standardizovaných a slučitelných informací o krajinném pokryvu na nadnárodním základě“**. V rámci Globálního monitoringu životního prostředí a bezpečnosti (Global Monitoring for Environment and Security (GMES))⁶⁴ je jednou z hlavních služeb, které budou k dispozici, služba monitorování půdy. Pro Podunají jsou však k dispozici poměrně omezené informace o půdních zdrojích. Opatření by se proto měla zaměřit na možnost shromáždění harmonizovaných informací o krajinném pokryvu z vnitrostátních zdrojů a na vytvoření standardizovaných a slučitelných informací o krajinném pokryvu na nadnárodním základě.

---

⁶³ Směrnice 2009/128/ES.

⁶⁴ Globální monitoring životního prostředí a bezpečnosti (GMES) je společná iniciativa [Evropské komise](#) a [Evropské vesmírné agentury](#), jejímž cílem je dosažení nezávislé a funkční kapacity pozorování Země.

➤ **Opatření – „Zvyšování informovanosti o ochraně půdy“.** Toto opatření by mohlo být prováděno ve spolupráci s Evropským spolkem půdy (European Land and Soil Alliance (ELSA)), který zahrnuje více než 100 členů ze 7 členských států⁶⁵. Na komunální úrovni a v oblasti vzdělávání by měla být iniciována další partnerství v Podunají⁶⁶.

⇒ *Příklad projektu – „Provedení strategie pro ochranu půdy“.* Bude vyvinuto odpovědné, vícefunkční využívání půdy a vazby na regionální rozvoj a rovněž nové nástroje řízení a pojem „učící se region“. Projekt by měl navazovat na práci, kterou v této oblasti již uskutečňuje Academia Danubiana⁶⁷.

Zlepšení kvality ovzduší

➤ **Opatření – „Snížení množství látek znečišťujících ovzduší“.** Všechny země v Podunají podepsaly Úmluvu o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států. V souladu s touto úmluvou je nutné podávat zprávy o množství látek znečišťujících ovzduší v regionu. Opatření by se mělo soustředit na shromažďování údajů a snižování množství znečišťujících látek.

⇒ *Příklad projektu – „Využití databázi GIS ke stanovení kritické zátěže s ohledem na látky znečišťující ovzduší pro ekosystémy v Podunají“.* Tento projekt vypracovává rumunské Ministerstvo životního prostředí a lesnictví. Budou určeny kritické zátěže způsobené ukládáním látek znečišťujících ovzduší s dopady v podobě acidifikace, eutrofizace a vytváření přízemního ozonu.

Vzdělávání osob ohledně významu přírodního bohatství, ekosystémů a služeb, které poskytují

➤ **Opatření – „Zvyšování informovanosti široké veřejnosti potvrzováním a propagací potenciálu přírodního bohatství jako hnací síly udržitelného regionálního rozvoje“.** Toto opatření zlepší vnímání zachovalé přírody jako cenného bohatství. Jako součást tohoto opatření se předpokládá propagace zelené, šetrné turistiky a ekoturistiky.

⇒ *Příklad projektu – „Spojování lidí s Dunajem“.* Cílem projektu je zvýšit informovanost lidí o přínosech Dunaje a jejich zájem a podporu, pokud jde o hodnoty řeky. Projekt bude zahrnovat komunikační kampaně s akcemi jako výlet lodí po Dunaji, putovní výstava o Dunaji, film o Dunaji, Den Dunaje, návštěva chráněných oblastí na Dunaji atd. (Vedoucí organizace: ICPDR; lhůta: rok 2014)

➤ **Opatření – „Vzdělávání dětí a mládeže“.** Jelikož se tlak na biologickou rozmanitost zvyšuje a přírodní zdroje jsou stále vzácnější, je obzvláště nutné vzdělávat mladou generaci. To by mělo zahrnovat služby poskytované ekosystémy, význam přírodního bohatství a přínosy ochrany biologické rozmanitosti. Část opatření by mohla být věnována zavedení ekologické výchovy do učebních osnov v podunajských zemích.

⇒ *Příklad opatření – „Vytvoření sítě dunajských „lesních“ škol“.* Lesní školy prokázaly svou úspěšnost například při vzdělávání maďarských dětí a mohly by se dále rozšířit. Projekt určí úseky Dunaje s obzvláštní environmentální a kulturní hodnotou a vypracuje různé

⁶⁵ UK, NL, DE, CH, IT, AT, SK, některé obce v CZ.

⁶⁶ Spolupráci by bylo možno zvýšit prostřednictvím již existující pracovní skupiny „Ekologie se zaměřením na ochranu půdy“, která působí v rámci ARGE Donauländer.

⁶⁷ Academia Danubiana je instituce, která se zaměřuje na vědeckou a vzdělávací síť univerzit a jiných institucí v Podunají.

úrovně vzdělávání/programu pro základní a střední školy, ekoturistiku, lidové tradice atd. Bude vypracována řada programů s využitím síťových prvků a rovněž pilotní projekt, za nimiž bude následovat představení osvědčených postupů⁶⁸. (Vedoucí země: Maďarsko; lhůta: rok 2014)

- **Opatření – „Budování kapacit místních orgánů s ohledem na záležitosti spojené s ochranou životního prostředí“.** Za záležitosti související s ochranou životního prostředí, jako je nakládání s odpady nebo správa chráněných oblastí, odpovídají v první řadě místní orgány. Často jim však chybí potřebné znalosti a schopnosti, aby mohly vypracovat projekty v oblasti ochrany životního prostředí. V rámci tohoto opatření bude místním orgánům poskytnuto vzdělávání, bude zřízena skupina odborníků pomáhající regionům a městům při řešení problémů a budou vytvořeny sítě pro výměnu osvědčených postupů.

---

⁶⁸ Je nutno nalézt synergie s projektem „Pokladnice Dunaje: děti a mladí lidé získávají zkušenosti s nejmezinárodnější řekou na světě“ vypracovaným Naturschutz Bayern e.V.

C) BUDOVÁNÍ PROSPERITY PODUNAJÍ

BUDOVÁNÍ PROSPERITY PODUNAJÍ

Tento pilíř se zaměřuje na inovace, informační společnost, konkurenceschopnost podniků, vzdělávání, trh práce a komunity žijící na okraji společnosti. Celkovým cílem je zlepšení prosperity Podunají. Toho lze dosáhnout lepší spoluprací v zájmu snížení výrazných rozdílů v regionu v mnoha oblastech, jichž se týkají tato opatření. Tato spolupráce může zahrnovat zdokonalení právních předpisů, výměnu zkušeností a provádění společných projektů.

Tento pilíř se zaměřuje na tři prioritní oblasti: 1. rozvoj znalostní společnosti pomocí výzkumu, vzdělávání a informačních technologií, 2. podporu konkurenceschopnosti podniků a 3. investice do lidí a dovedností (vzdělávání a odborná příprava, trh práce a komunity žijící na okraji společnosti).

Tento pilíř významně podporuje strategii Evropa 2020:

1. Přispívá k inteligentnímu růstu, jelikož podporuje všechna tři témata tohoto cíle: inovace zlepšením rámcových podmínek pro přeměnu nápadů na výrobky nebo služby, které lze prodat na trhu; vzdělávání zlepšením lidského kapitálu regionu a digitální společnost lepším přístupem k internetu a dostupností elektronického obsahu.
2. Přispívá k udržitelnému růstu, jelikož inovace a nové technologie přispějí k boji proti změně klimatu, k zvyšování energetické účinnosti a snižování znečištění z dopravy. Prioritní oblast týkající se konkurenceschopnosti podniků mimoto zlepší podnikatelské prostředí, zejména pro malé a střední podniky.
3. Přispívá k růstu podporujícímu začlenění, jelikož prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy posiluje lidský kapitál. Toto bude doplněno lepším fungováním makroregionálního trhu práce. Je zdůrazněn rovněž boj proti chudobě, zejména u komunit žijících na okraji společnosti.

Tyto prioritní oblasti je nutno uvážit spolu s ostatními oblastmi politiky. Strategie podporuje integrovaný přístup. Zvyšování konkurenceschopnosti podniků má například kladný dopad na hospodářství a trh práce, musí však být vyváženo ve vztahu k přitažlivosti měst a regionů, kvalitě života občanů a životního prostředí. Všechny tyto dopady nelze brát v úvahu jednotlivě, nýbrž je nutné je posoudit komplexně, aby bylo zajištěno nejudržitelnější řešení.

Příklady financování vztahujícího se na region

Výdaje stanovené v rozpočtu strukturálních fondů⁶⁹ na období 2007–2013⁷⁰

Výzkum, inovace, podnikání 13,9 miliardy EUR

Inovace v podnicích	5,1 miliardy EUR
Infrastruktury VTR	2,6 miliardy EUR
Přenos technologií	1,4 miliardy EUR
Činnosti VTR ve výzkumných střediscích	0,9 miliardy EUR
Ostatní	3,9 miliardy EUR

Informační společnost 3,6 miliardy EUR

Služby a aplikace	1,8 miliardy EUR
Technologie a infrastruktury	1,4 miliardy EUR
Ostatní	0,4 miliardy EUR

Lidský kapitál 13,0 miliard EUR

Přízpůsobivost pracovníků	3,0 miliardy EUR
Přístup k zaměstnání	3,4 miliardy EUR
Vzdělávání a vzdělávací systémy	3,5 miliardy EUR
Celoživotní učení	1,6 miliardy EUR
Ostatní	1,5 miliardy EUR

Začlenění 7,6 miliardy EUR

Sociální začleňování	1,6 miliardy EUR
Zdravotní infrastruktura	2,2 miliardy EUR
Vzdělávací infrastruktura	1,8 miliardy EUR
Ostatní	2,0 miliardy EUR

Jiné zdroje financování

K tomuto pilíři přispějí další programy EU, zejména: 7. rámcový program pro výzkum, národní programy, programy přeshraniční spolupráce a programy pro více přijímajících zemí v rámci nástroje předvstupní pomoci (NPP), řada programů evropského nástroje sousedství a partnerství (ENPI) (např. regionální programy nebo programy přeshraniční spolupráce), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), Evropský rybářský fond (ERF) a program pro konkurenceschopnost a inovace. Důležité projekty jsou financovány rovněž celostátními, regionálními a místními politikami. Velkému počtu projektů je mimoto již poskytnuto významné financování prostřednictvím úvěrů a/nebo spolufinancování ze strany různých mezinárodních a dvoustranných finančních institucí, jako je Evropská investiční banka (EIB), Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), Světová banka, Rozvojová banka Rady Evropy (CEB) a jiní půjčovatelé.

Nedávno bylo pro země západního Balkánu vyvinuto dodatečné úsilí s cílem lépe koordinovat a kombinovat nástroje pro granty a úvěry prostřednictvím investičního rámce pro západní Balkán⁷¹

⁶⁹ Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) včetně přeshraniční spolupráce, Fond soudržnosti a Evropský sociální fond pro členské státy. Nástroj předvstupní pomoci a evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI) nejsou zahrnuty.

⁷⁰ Využití strukturálních fondů však závisí na konkrétních operačních programech, které byly vypracovány a schváleny na počátku programového období 2007–2013 v úzké spolupráci mezi Evropskou komisí a příslušnými členskými státy / regiony. Ty by měly poskytovat možnosti financování pro financování zvláštních opatření/projektů v závislosti na prioritách a opatřeních/akcích stanovených v příslušných operačních programech.

(WBIF). Podobný nástroj jako WBIF, investiční facilitita sousedství, funguje v Moldavské republice a na Ukrajině.

---

⁷¹ Investiční rámec pro západní Balkán (WBIF) je nástroj kombinování grantů a úvěrů pro kandidátské země a potenciální kandidátské země.

7) ROZVOJ ZNALOSTNÍ SPOLEČNOSTI POMOCÍ VÝZKUMU, VZDĚLÁVÁNÍ A INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ

Představení dané záležitosti

Schopnost společnosti vytvářet a využívat poznatky je klíčovým faktorem pokroku a růstu. Znalostní společnost potřebuje konkurenceschopnou výzkumnou a vzdělávací infrastrukturu, instituce, které podporují a usnadňují inovace, a vysoce výkonné informační a komunikační technologie. Tyto rámcové podmínky se v Podunají významně liší, celkově jsou však pod úrovní EU-27. Pro podporu opatření a projektů by proto bylo možno více využít Evropský sociální fond (ESF).

Ve zprávě o pokroku inovací v Evropě jsou některé země v regionu hodnoceny jako „vedoucí inovátoři“, zatímco jiné pouze jako „inovační následníci“. Podobný rozdíl lze zjistit, pokud jde o kvalitu terciárního vzdělávání a konkurenční postavení v globalizovaném vzdělávacím prostředí. Studie o mobilitě výzkumných pracovníků (studentů, absolventů a vysokoškolských pracovníků) ukazují, že země v jihovýchodní Evropě jsou v porovnání s ostatními zeměmi EU znevýhodněny, zejména v oblasti mezinárodní mobility ve výzkumu, jakož i s ohledem na schopnost přilákat dvoustrannou spolupráci v oblasti VaV. Navzdory rozdílům je region rovněž spojen dlouhodobými a intenzivními obchodními vazbami a společným historickým a politickým vývojem, což poskytuje dobrý základ pro spolupráci.

Růstu v Podunají může obzvláště napomoci používání informačních a komunikačních technologií. Existuje příležitost k rychlé modernizaci s využitím špičkových technologií a obejitím mezistupňů. Soukromý a veřejný sektor by mohly dosáhnout rychlého pokroku při účinnějším a účelnějším poskytování služeb, například prostřednictvím elektronické veřejné správy, elektronického obchodu, elektronického vzdělávání a elektronického zdravotnictví nebo prostřednictvím inteligentního využívání dopravní infrastruktury s více druhy dopravy, a to s podporou technologií, jako jsou systémy říčních informačních služeb nebo e-freight. Mezi podniky, akademickou obcí, veřejnou správou a občany by mohlo docházet k mnohem lepší výměně informací a poznatků. Strategie Evropa 2020 toto uznává a zdůrazňuje význam úplného využívání informačních a komunikačních technologií⁷² s cílem zajistit, aby se z inovativních nápadů staly výrobky a služby vytvářející růst a pracovní místa a pomáhající řešit evropské a světové společenské výzvy. Jako první výzvu, kterou je nutno se zabývat prostřednictvím evropského inovačního partnerství zavedeného ve sdělení o Unii inovací ze dne 6. října 2010⁷³, vybrala Evropská komise zdravé a aktivní stárnutí. To je však nutno postavit proti skutečnosti, že ukazatele týkající se informačních a komunikačních technologií, jako je přístup domácností k internetu nebo rozšíření

---

⁷² Zapojení občanů a podniků do informační společnosti závisí na snadné dostupnosti informačních a komunikačních technologií. Lidé potřebují přístup k počítačům, dobrému internetovému připojení a elektronickému obsahu / elektronickým službám. V rámci strategie Evropa 2020 stanovila EU tyto cíle: 1. do roku 2013 by měli mít všichni obyvatelé přístup k širokopásmovému připojení; 2. do roku 2020 by měli mít všichni obyvatelé přístup k výrazně rychlejšímu internetu (nad 30Mb/s) a 3. nejméně polovina evropských domácností by měla mít do roku 2020 internetové připojení rychlejší než 100 Mb/s.

⁷³ http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/innovation-union-communication_en.pdf#view=fit&pagemode=none

širokopásmových služeb, vykazují v určitých částech Podunají nízké hodnoty, což zdůrazňuje potřebu investic a spolupráce v této oblasti⁷⁴.

Zvláštnosti Podunají

Vzhledem k polarizaci v Podunají, pokud jde o ukazatele inovací a IKT, je nutno prosazovat mechanismy šíření a cílenou podporu výzkumné infrastruktury. K podněcování excelence ve výzkumu a vývoji je třeba zlepšit spolupráci mezi poskytovateli znalostí, podniky a veřejným sektorem a rozvíjet pobídky k silnější spolupráci. Je zapotřebí lepší koordinace celostátních a regionálních finančních prostředků k podněcování výzkumu a vývoje v regionu a k plnému využívání Evropského výzkumného prostoru. Měly by se využít a prostřednictvím mnohostranné koordinace zlepšit stávající dvoustranné dohody. Tato spolupráce by mohla být založena na zeměpisné blízkosti nebo oblastech excelence. Spolupráce by měla navazovat na již existující struktury, jako je Dunajská konference rektorů⁷⁵, a měla by využívat zkušeností, jež byly získány s ohledem na dílčí regiony, jako je výzkumný program SEE-ERA net plus⁷⁶.

Opatření

Navrhovaná opatření jsou v souladu s řadou pilířů Digitální agendy pro Evropu, zejména pilířem č. 4 „přístup k rychlému a superrychlému internetu“, č. 5 „výzkum a inovace“, č. 6 „posílení digitální gramotnosti, dovednosti a začlenění“ a č. 7 „přínos IKT pro společnost EU“.

➤ **Opatření – „Spolupráce při provádění stěžejní iniciativy Unie inovací⁷⁷ strategie Evropa 2020 v podunajských zemích“** a sledování pokroku při dosahování cílů strategie Evropa 2020, pokud jde o VaV, inovace, podnikání a vzdělávání.

⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření mechanismu vzájemného přezkumu regionálních strategií inteligentní specializace“⁷⁸ v zájmu zlepšení regionální spolupráce a s cílem zamezit překrývání a rozptýlení politického úsilí a finančních zdrojů. Přezkumu by se mohli účastnit odborníci z institucí v oblasti výzkumu a vývoje / vzdělávání z Podunají a tvůrci politik ze správních orgánů v Podunají. Případně by bylo možno posoudit na úrovni Podunají otázku „kritické míry“, jednoho z hlavních bodů inteligentní specializace. (Vedoucí organizace: navrhne Společné výzkumné středisko)*

➤ **Opatření – „Lepší koordinace celostátních a regionálních finančních prostředků a finančních prostředků EU k podněcování excelence ve výzkumu a vývoji ve výzkumných oblastech, které jsou specifické pro Podunají“.** Inovační politiky, nástroje a programy

⁷⁴ V roce 2009 mělo přístup k internetu 65 % domácností v Evropské unii (měřeno jako procentní podíl na celkovém obyvatelstvu), v Podunají však byl tento podíl mnohem nižší (např. v Bulharsku a Rumunsku 30 %). Pokud jde o širokopásmové připojení, zatímco v EU činila míra rozšíření pevných širokopásmových služeb 23 % (počet pevných širokopásmových připojení na 100 obyvatel, se započítáním domácností i podniků), v zemích Podunají byla mnohem nižší (např. v Bulharsku a na Slovensku činila 11 % a v Rumunsku 12 %).

⁷⁵ Dunajská konference rektorů (zahrnuje 51 členských institucí ze 13 zemí, postrádá však společné zdroje, a to finanční i institucionální).

⁷⁶ SEE-ERA-Net plus je projekt vytvoření sítě, jehož cílem je zapojit členské státy EU a země jihovýchodní Evropy do Evropského výzkumného prostoru spojením výzkumných činností se stávajícími národními, dvoustrannými a regionálními programy VTR. (<http://plus.sec-era.net/start.html>)

⁷⁷ „Unie inovací“, aneb jak přeměnit nápady v pracovní místa, ekologický růst a sociální pokrok (<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1288&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>)

⁷⁸ Sdělení Evropské komise s názvem Příspěvek regionální politiky k inteligentnímu růstu v rámci strategie Evropa 2020 (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/smart_growth/comm2010_553_cs.pdf)

financování by měly podpořit excelenci a inteligentní specializaci, tj. zaměřit se na hlavní problémy Podunají a rozvíjet hlavní silné stránky výzkumu v oblastech, které jsou důležité pro dlouhodobý konkurenceschopný rozvoj regionu. Je nutno co nejlépe využívat stávající národní a regionální programy a programy EU, jako jsou programy strukturálních fondů, programy rozvoje venkova, 7. rámcový program pro VaV, program pro konkurenceschopnost a inovace a Evropský strategický plán pro energetické technologie. Je nezbytná koordinace s iniciativami v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích.

⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření Dunajského výzkumného prostoru prostřednictvím koordinace finančních prostředků“. Projekt bude využívat finanční prostředky ze stávajících celostátních nebo regionálních výzkumných fondů k vytvoření Dunajského výzkumného prostoru. Jako dobré příklady budou sloužit již existující iniciativy, například program SEE-ERA-net. Projekt společně určí výzkumné oblasti⁷⁹, které mají pro Podunají zvláštní význam, a připraví výzvy k předkládání projektů. Projekt dále určí regionální centra excelence. Zvláštní důraz se bude klást na zvyšování institucionální a výzkumné kapacity potenciálních partnerů ve výzkumu v členských státech a ve třetích zemích. Práce bude navazovat na stávající iniciativy a instituce a co nejlépe je využívat⁸⁰. (Vedoucí země: navrhne GŘ pro výzkum, Maďarsko)*

➤ **Opatření – „Posílení kapacit výzkumné infrastruktury“.** Cílem je modernizace regionálních inovačních systémů v celém regionu, posílení kapacity výzkumné infrastruktury a lepší spojení existujících vědeckých nadací v zájmu zlepšení podmínek pro inovace. Pokud chybí konkurenceschopná výzkumná infrastruktura, je nutno vybudovat novou infrastrukturu. Jako základ by se měly využít stávající programy a iniciativy EU a jednotlivých států.

⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření společných mezinárodních výzkumných středisek pro další studium“. Střediska přilákají vědce světové úrovně a poskytnou výzkumné infrastruktury v oblastech, v nichž chybí. Rumunsko navrhlo pilotní projekt týkající se výzkumného střediska, jež se zaměřuje na témata výzkumu související s Dunajem. (Vedoucí země: Rumunsko)*

➤ **Opatření – „Posílení spolupráce mezi univerzitami a výzkumnými zařízeními a zlepšení výsledků výzkumu a vzdělávání zaměřením se na jedinečné přednosti“.** Univerzity a výzkumné ústavy v Podunají by se měly zapojit do větší spolupráce v různých oblastech, jako je analýza stávajících vzdělávacích a výzkumných programů v regionu a vypracování společných programů společného zájmu, programy mobility pro studenty a výzkumné pracovníky, společné výzkumné projekty, výměna osvědčených postupů (např. při uskutečňování Boloňského procesu) nebo příprava inovativních vzdělávacích programů pro cílové skupiny, které jsou pro univerzity nové (např. programy celoživotního učení pro starší občany). Budoucí spolupráce by měla navazovat na stávající programy, jako jsou programy EU

---

⁷⁹ Oblasti hlavního výzkumného zájmu v Podunají by mohly zahrnovat mimo jiné udržitelná dopravní řešení, předcházení rizikům a řízení rizik, vodstvo, změnu klimatu, lesnictví nebo ekologicky účinnou a obnovitelnou energii, zelené technologie nebo IKT.

⁸⁰ Stávající činnosti 7. RP jako ERA-WIDE, řídicí platforma pro země západního Balkánu, stipendia Marie Curie, centra služeb IRSES nebo Euraxess. Činnosti by měly navazovat rovněž na programy budování kapacit jako „Regiony znalostí a výzkumný potenciál“ a příslušné sítě klastrů, jako je iniciativa „Potravinový klastr“. Případně by měly být využity iniciativy v rámci nástroje předvstupní pomoci k posílení výzkumných kapacit v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích.

Erasmus a Erasmus Mundus, Leonardo da Vinci nebo Jean Monnet, a co nejlépe využívat existující struktury, například Dunajskou konferenci rektorů⁸¹.

⇒ *Příklad projektu – „Podpora výměny studentů a vědců v Podunají“. Projekt BAYHOST⁸² podporuje, určuje a koordinuje výměnu studentů a vědců ve střední, východní a jihovýchodní Evropě prostřednictvím stipendijních programů a projektů. Dunajské fórum BAYHOST je vyhrazeno pro výměnu mezi službami profesního poradenství v zemích Podunají a vyměňují si osvědčené postupy a příklady úspěchu. (Vedoucí region: Bavorsko)*

⇒ *Příklad projektu – „Zdůrazňování zvláštností Podunají ve studijních programech vysokých škol“. Pilotní projekt navrhuje Andrassyho univerzita v Budapešti⁸³. Zvláštní přidaná hodnota může spočívat ve vypracování společných studijních programů s ostatními univerzitami v regionu, které se týkají témat, jež mají pro Podunají obzvláštní význam. Měly by se využít programy EU jako TEMPUS nebo Jean Monnet. (Vedoucí organizace: Andrassyho univerzita Budapešť)*

➤ **Opatření – „Vypracování a provedení strategií pro lepší poskytování a využívání informačních a komunikačních technologií v Podunají“.** Zvláštní důraz by se měl klást na zlepšení pokrytí a rozšíření širokopásmových služeb ve venkovských oblastech. Některé části společnosti vyžadují cílené politiky v oblasti IKT, například skupiny málo využívající IKT, skupiny bez přístupu k IKT nebo ostatní skupiny se zvláštními vzdělávacími potřebami. Vzhledem k tomu, že více než 30 % Evropanů internet nepoužívá vůbec, či jej nepoužívá pravidelně, je ve strategii Evropa 2020 a Evropské digitální agendě jako klíčová priorita stanovena digitální gramotnost⁸⁴.

⇒ *Příklad projektu – „Navázání na stávající projekty k podpoře informační společnosti v zaostávajících nebo venkovských oblastech“⁸⁵. To lze uskutečnit vybízením zúčastněných stran v Podunají, aby se připojily ke stávajícím projektům EU⁸⁶.*

⇒ *Příklad projektu – „Navázání na stávající projekty k podpoře informační společnosti pro malé a střední podniky“⁸⁷. To lze uskutečnit vybízením zúčastněných stran v Podunají, aby se připojily ke stávajícím projektům EU či aby na ně navazovaly⁸⁸.*

---

⁸¹ Příklady existujících institucí a iniciativ: Dunajská konference rektorů, která spojuje univerzity v Podunají (www.d-r-c.org), Konference rektorů univerzit v alpsko-jadranské oblasti, Regionální síť pro střední a jihovýchodní Evropu Asociace přírodovědných univerzit (ICA – CASEE) nebo Salcburská skupina.

⁸² BAYHOST je zkratka pro Bavarian Academic Centre for Central, Eastern and South-Eastern Europe.

⁸³ Německy hovořící Andrassyho univerzita v Budapešti představuje podunajský institut (www.andrassyuni.hu).

⁸⁴ K vyloučeným skupinám, na něž je nutno se zaměřit, patří zejména osoby s nízkými příjmy, osoby s nízkým dosaženým vzděláním, starší osoby, zdravotně postižené osoby, mladí lidé na okraji společnosti, migranti a další skupiny, například Romové.

⁸⁵ Program CADSES (INTERREG IIIB) financoval dva důležité projekty v této oblasti: TELEACCESS (vytvoření telecenter na podporu přístupu k informační společnosti ve venkovských oblastech) a EMBRACE (síť malých a středních podniků, která svým členům poskytuje nástroje, jako jsou prostředky elektronického obchodu).

⁸⁶ Program pro konkurenceschopnost a inovace předpokládá možnost existence partnerů, kteří se připojí ke stávajícímu projektu.

⁸⁷ Program CADSES (INTERREG IIIB) financoval dva důležité projekty v této oblasti: EMBRACE (síť malých a středních podniků, která svým členům poskytuje nástroje, jako jsou prostředky elektronického obchodu) a ELISA (e-learningová platforma pro malé a střední podniky). Program pro konkurenceschopnost a inovace (CIP) – program na podporu politiky informačních a komunikačních technologií podporuje rovněž projekt RFID-ROI-SME, jehož cílem je zvýšit informovanost evropských malých a středních podniků o potenciálu RFID na podporu jejich zapojení do celosvětové hospodářské soutěže a k zvýšení jejich produktivity.

⇒ *Příklad projektu – „Zajištění vzdělávání založeného na IKT, které je určeno široké veřejnosti, zejména upřednostňovaným cílovým skupinám, jako jsou osoby s nízkými příjmy, starší osoby nebo zdravotně postižené osoby. Jako příklad mohou sloužit veřejná místa přístupu k internetu v rámci iniciativy e-Maďarsko, která stanoví rámec pro řadu projektů. Program e-Konzultanti poskytuje vzdělávání v oblasti IKT, a podporuje tudíž schopnost široké veřejnosti pracovat s digitálními technologiemi. (Vedoucí země: Maďarsko)*

➤ **Opatření – „Vypracování internetových strategií“.** Tyto strategie se budou zabývat otázkami, jako je dostupnost internetu, svoboda projevu na internetu a ochrana kritických infrastruktur.

➤ **Opatření – „Využívání elektronického obsahu a elektronických služeb k zvyšování účinnosti a účelnosti veřejných a soukromých služeb“.** Informační a komunikační technologie obecně, a konkrétně elektronická veřejná správa, elektronické vzdělávání, elektronická kultura, elektronické zdravotnictví, elektronický obchod a začlenění občanů do informační společnosti (e-inclusion), které se zabývají aktivním a zdravým stárnutím a nezávislým životem, mohou zajistit větší rychlost, účinnost, účelnost a dostupnost veřejných služeb, a tak ušetřit zdroje na straně poskytovatele i uživatele. Důraz je nutno klást na dostupnost technické infrastruktury, jako je širokopásmové připojení a technické vybavení, na budování kapacit a výměnu osvědčených postupů, pokud jde o návrh a zavedení elektronického obsahu, například prostřednictvím kompetenčních center pro informační a komunikační technologie na vnitrostátní a regionální úrovni. Je nutno co nejlépe využívat fondy EU (strukturální fondy nebo stimulační balíček EU⁸⁹, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova). Ve vzdálených regionech by bylo možno využít družicové komunikace díky projektu „Galileo Advanced Innovation Services (GAINS)“⁹⁰. Měly by existovat rovněž lepší synergie mezi budováním energetických, dopravních a telekomunikačních sítí k snížení nákladů na zavádění širokopásmového připojení.

⇒ *Příklad projektu – „Větší využívání elektronických podpisů / elektronické identifikace v elektronickém obchodu a elektronické správě“ ve spolupráci s orgány z Podunají, a to v souladu s akčním plánem z listopadu 2009 pro elektronické podpisy a elektronickou identifikaci⁹¹. To má rovněž zajistit, aby byly aplikace v oblasti elektronického podpisu a identifikace interoperabilní na přeshraničním základě podle velkého pilotního projektu STORK, jehož partnery je mnoho regionů v členských státech⁹². To by mělo umožnit nákladově efektivní a účelnější jednání při poskytování veřejných služeb v celém regionu. Užitečné by mohly být zkušenosti s projektem S.A.F.E., zejména s ohledem na fázi realizace⁹³. (Vedoucí organizace: navrhne Slovinsko)*

---

⁸⁸ Program pro konkurenceschopnost a inovace, program PROGRESS a program celoživotního učení předpokládají možnost existence partnerů, kteří se připojí ke stávajícímu projektu.

⁸⁹ Stimulační balíček EU vyhradil na rozvoj širokopásmových komunikací ve venkovských oblastech částku ve výši přibližně 360 milionů EUR (pro EU-27). Cílem tohoto balíčku je podpora úplného pokrytí širokopásmovými službami v celé Unii do roku 2010 nebo nejpozději do roku 2013.

⁹⁰ „Galileo Advanced Innovation Services (GAINS)“ je projektem (spolufinancovaným ze 7. rámcového programu EU pro výzkum), jehož cílem je zavedení „inovační dálnice“ jako bezproblémového procesu koordinovaných aplikačních inovačních služeb navazujících na projekt Galileo ve třech hlavních fázích: uznání nápadu, vývoj výrobků a služeb a zakládání nových podniků.

⁹¹ KOM(2008) 798, 28.11.2008.

⁹² www.eid-stork.eu

⁹³ S.A.F.E. – Secure Access to Federated E-Justice/E-Government.

- ⇒ *Příklad projektu – „Podpora dostupnosti služeb elektronické veřejné správy v regionu“.* To může působit jako katalyzátor rozvoje celého regionu například prostřednictvím projektů určených na podporu a usnadnění přeshraničního elektronického zadávání veřejných zakázek, jako je projekt PEPPOL (Pan-European Public Procurement On-Line)⁹⁴. Celkovou představu o tomto projektu lze získat z prohlášení ministrů o elektronické veřejné správě⁹⁵ a z chystaného akčního plánu EU pro elektronickou veřejnou správu. (Vedoucí organizace: navrhne Slovinsko, Bádensko-Württembersko)
- ⇒ *Příklad projektu – „Podpora dostupnosti služeb elektronického zdravotnictví v regionu“.* Podunají by mělo usilovat o zopakování a rozšíření předběžných výsledků velkého pilotního projektu epSOS⁹⁶, jehož cílem je rozvoj, otestování a potvrzení interoperability souhrnů o pacientech a elektronických předpisů přesahující hranice států, a rovněž projektu Netc@rds⁹⁷, jehož cílem je usnadnění přístupu k neplánované zdravotní péči poskytované v zahraničí a uhrazení této péče. To přispěje k zajištění bezpečnosti pacientů, zvýší účinnost zdravotní péče a podpoří hospodárnost. Toto opatření bude obzvláště důležité vzhledem k velké přitažlivosti Podunají pro turisty a vysoké mobilitě občanů v této oblasti (Vedoucí organizace: navrhne GŘ pro informační společnost)
- *Opatření – „Podpora vzniku inovačních nápadů týkajících se výrobků a služeb a jejich širokého uplatnění v oblasti informační společnosti s využitím koncepce živých laboratoří“.* Prostřednictvím živých laboratoří vyvíjejí podniky, univerzity a orgány veřejné správy společně nové výrobky, a to za účasti zákazníků/uživatelů od počátečních fází, včetně návrhu. Přístup založený na otevřenosti novému výzkumu a vývoji trhu a orientovaný na veřejnost a občany by se mohl zaměřovat zpočátku na části regionu s podobnými potřebami nebo charakteristikami a později být případně využit širěji.
- ⇒ *Příklad projektu – „Podpora inovací a úspěchu podniků na nových trzích“.* Cílem projektu je podněcování a podpora rozvoje rozšířenější kultury inovací na nových trzích a pro nové trhy, včetně pobídek k vytváření nových trhů, šíření nových technologií, zlepšování ochrany duševního vlastnictví a norem a posouzení dopadů nových legislativních nebo regulačních návrhů na inovace.

---

⁹⁴ www.peppol.eu

⁹⁵ Listopad 2009, <http://www.egov2009.se/wp-content/uploads/Ministerial-Declaration-on-eGovernment.pdf>

⁹⁶ www.epsos.eu

⁹⁷ www.netcards-project.com

8) PODPORA KONKURENCESCHOPNOSTI PODNIKŮ, VČETNĚ VYTVÁŘENÍ KLASTRŮ

Představení dané záležitosti

V makroregionu se nacházejí některé evropské regiony špičkové výkonnosti, jiné však značně zaostávají. Vedoucí regiony vykazují důkladné a zavedené systémy podpory inovací, zatímco v ostatních regionech instituce a rámcové podmínky chybí, teprve se zřizují nebo reformují. Zemědělské, venkovské a tradiční podniky mají silnou základnu a přítomnost, aby mohly využít technologickou a organizační modernizaci. K plnému využití výhod plynoucích z růstového potenciálu regionu a na podporu konkurenceschopnosti odvětví je nutno zlepšit rámcové podmínky a zajistit jejich větší soudržnost. K dosažení tohoto cíle existuje mnoho možností.

Pro jednotlivá odvětví je nutno rozvinout síť dlouhodobé, nadnárodní spolupráce mezi institucemi podporujícími inovace a podnikání a přitom využít rovněž příležitosti v rámci Evropského výzkumného prostoru (EVP). Je nutno podporovat rozvoj klastrů a center excelence a měla by se usnadnit spolupráce klastrů přesahující hranice států a jednotlivá odvětví. Je třeba vytvořit vazby na vzdělávací a výzkumnou politiku. Je třeba využít existující studie týkající se mapování klastrů, které byly v regionu provedeny prostřednictvím evropských iniciativ, a navázat na ně⁹⁸. V zájmu zlepšení podmínek pro podniky, zejména malé a střední, by se měly v celém regionu posílit institucionální kapacity agentur na podporu podnikání a průmyslových sdružení.

Podunají má rovněž velký potenciál přispět k dotvoření jednotného trhu. Kvůli nejnovějším procesům rozšíření EU dosud přetrvávají nedostatky v jeho zavádění, které souvisí zejména s odvětvím služeb, daňovou soutěží a migračními toky. Stávající obchodní vazby mezi podniky v Podunají však naznačují velký potenciál pro budoucí hospodářský růst a hospodářskou integraci, pokud by se podařilo odstranit překážky přeshraničního obchodu a zjednodušit stávající pravidla⁹⁹. Dále je nutno odstranit překážky v dopravě (které brání regionální a ještě více mezinárodní mobilitě a obchodu).

Zvláštnosti Podunají

Pro Podunají, které se skládá z různých zemí a inovačních prostředí s různou úrovní vyspělosti, je zásadní posílení nadnárodní spolupráce. To se musí uskutečnit na úrovni politiky i na úrovni podniků, a dosáhnout tudíž větší regionální soudržnosti a udržitelného hospodářského růstu. Nejvyšší přidané hodnoty bude dosaženo, budou-li upřednostněna odvětví, s ohledem na něž region vykazuje existující silné stránky.

Opatření

- ***Opatření – „Posílení spolupráce a výměny znalostí mezi malými a středními podniky, akademickou obcí a veřejným sektorem v Podunají v příslušných oblastech působnosti“.*** Toho lze dosáhnout rozvojem klastrů, výstavbou nových a využitím stávajících technologických parků a spojováním stávajících sítí. Spolupráci je nutno podněcovat v oblastech, v nichž v Podunají existují zvláštní znalosti. Spolupráce a výměna znalostí v oblasti strategií týkajících se inteligentní specializace může usměrnit výběr specializace

⁹⁸ Evropské středisko pro sledování klastrů, síť klastrů ve střední a východní Evropě, Evropská skupina pro klastrovou politiku.

⁹⁹ Evropská srovnávací tabulka inovací 2009 / sociálně-ekonomická analýza pro strategii EU pro Podunají.

v zájmu zajištění souladu s perspektivami rozvoje celého Podunají¹⁰⁰. Důraz je nutno klást zejména na opatření podporující internacionalizaci malých a středních podniků a usnadňující mezioborovou spolupráci. Jako základ, na němž lze dále stavět, by mohly být využity stávající iniciativy jako Evropské středisko pro sledování klastrů, Evropská iniciativa pro excelenci klastrů, vědecká a průmyslová síť, síť klastrů ve střední a východní Evropě nebo projekt ACCESS.

- ⇒ *Příklad projektu – „Příprava programu Podunají pro klastry a sítě malých a středních podniků“.* Cílem je podněcovat rozvoj klastrů a nadnárodní spolupráci klastrů, včetně inovačních systémů a sítí malých a středních podniků na podporu hospodářského růstu. Jako první krok by projekt měl zavést v Podunají podpůrné nástroje Evropské iniciativy pro excelenci klastrů¹⁰¹, zejména vzdělávací program pro organizace klastrů, ukazatele kvality a systém srovnávacích měřítek pro řízení klastrů a internetovou Evropskou platformu pro spolupráci klastrů¹⁰². Za druhé by měl projekt podpořit spolupráci klastrů a společné označení klastrů v Podunají. Za tímto účelem by projekt mohl využít Klub manažerů evropských klastrů vytvořením decentralizované platformy v Podunají. (Vedoucí organizace: GŘ pro podniky a průmysl)
- ⇒ *Příklad projektu – „Usnadnění přenosu tvůrčích znalostí v Podunají“.* Toho lze dosáhnout zřízením nových středisek designu, včetně řemeslného designu, jejichž cílem je podpora místních nebo regionálních výrobních odvětví ve všech sektorech při vývoji nových výrobků a služeb. Mimoto by bylo možno uvážít nové formy podpory inovací, například inovační poukázky, které usnadní přenos znalostí z tvůrčích služeb do tradičních podniků. (Vedoucí organizace: GŘ pro podniky a průmysl)
- ⇒ *Příklad projektu – „Podpora inovací služeb v Podunají“.* Projekt má čtyři hlavní cíle: a) shromažďování vysoce kvalitních statistických údajů ze zemí v Podunají za účelem analýzy stávajícího stavu a potenciálu inovací ve službách náročných na znalosti; b) určení rozsahu a cílů nadnárodní spolupráce mezi klastry působícími v pododvětvích služeb, jako jsou IKT, tvůrčí odvětví a odvětví kultury obecně, ekologické/zelené inovace, odvětví mobility, cestovní ruch, doprava a energetika; c) harmonizace celostátního a regionálního financování v malém měřítku pro inovační projekty založené na spolupráci; d) zlepšení rámcových podmínek, které jsou nezbytné pro udržitelnou podporu spolupráce klastrů v oblasti služeb, a rovněž usnadnění internacionalizace rychle rostoucích podniků služeb. Tato práce bude spojena s příslušnými stávajícími iniciativami, jako je projekt EU INNO-Net financovaný v rámci iniciativy PRO INNO Europe pro období 2009–2012. (Vedoucí organizace: GŘ pro podniky a průmysl)
- ⇒ *Příklad projektu – „Lepší využívání tvůrčího potenciálu, dědictví a kulturního bohatství regionu rozvojem silných stránek tvůrčích odvětví, odvětví kultury, zábavy a cestovního ruchu“.* Tento projekt by se měl pokud možno zaměřit na stávající iniciativy na místní úrovni a na úrovni EU a podněcovat spolupráci mezi nimi. Silný potenciál k větší spolupráci lze nalézt například v mediálním průmyslu (televize, rozhlas, filmy), festivalech, populární hudbě a sportu.

---

¹⁰⁰ Cílem strategií inteligentní specializace je dosažení co největšího dopadu programů regionální politiky k splnění cílů stanovených ve strategii Evropa 2020, jak je uvedeno ve sdělení Komise „Příspěvek regionální politiky k inteligentnímu růstu v rámci strategie Evropa 2020“.
(http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/smart_growth/comm2010_553_cs.pdf)

¹⁰¹ Pro více informací viz www.cluster-excellence.eu

¹⁰² Pro více informací viz www.cluster-excellence.eu/collaboration

- ⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření podunajské sítě pro inovativní environmentální technologie“ s cílem podporovat rozvoj přitažlivé, konkurenceschopné a udržitelné infrastruktury v Podunají. Síť spojí podniky, výzkumné ústavy, regionální a místní orgány a jejím cílem je zavedení inovativních environmentálních technologií v Podunají, jako jsou nejmodernější zařízení na zpracování odpadu a čistírny odpadních vod, inovativní energetické systémy (přednostně energie z obnovitelných zdrojů a vysoká energetická účinnost) a technologie čištění vzduchu a vody. Jako součást podunajské sítě by bylo možno začlenit stávající spolupráci v Podunají. (Vedoucí země: Německo / Bádensko-Württembersko)*
- ⇒ *Příklad projektu – „Podpora zavádění ekologicky účinných výrobních procesů v malých a středních podnicích“. Projekt „actclean“ podporuje malé a střední podniky při omezování jejich vlivu na životní prostředí, snižování nákladů a zvyšování prodeje prostřednictvím konzultací, navazování kontaktů a výměny znalostí. Prosazování environmentálních technologií a systémů řízení prostřednictvím spojení poptávky a nabídky poskytne malým a středním podnikům technické a manažerské know-how na straně jedné a na straně druhé usnadní předávání již existujících řešení ostatním podnikům. (Vedoucí organizace: Spolková agentura životního prostředí a Spolkové ministerstvo životního prostředí, Německo)*
- *Opatření – „Zlepšení podpory podniků k posílení kapacit malých a středních podniků v oblasti spolupráce a obchodu. Spolupráce by měla spojovat příslušné agentury na podporu podnikání, organizace klastrů, obchodní komory nebo průmyslová sdružení v Podunají s cílem rozvíjet podpůrné služby pro podniky, které souvisí s přeshraniční spoluprací v oblasti VaV, obchodem a internacionalizací¹⁰³. Hlavním prvkem spolupráce by mělo být posílení institucionální kapacity zúčastněných agentur na podporu podnikání prostřednictvím cílené podpory a výměny zkušeností a osvědčených postupů. Je třeba co nejlépe využívat stávající fóra a instituce, například Enterprise Europe Network nebo již vytvořené sítě obchodních komor, jako je Sdružení obchodních komor Podunají. Je-li to možné a vhodné, je nutno zohlednit zvláštní situaci malých a středních podniků v kandidátských zemích, pokud jde o financování.*
- ⇒ *Příklad projektu – „Pořádání každoročních obchodních fór spojujících podniky, vlády, regionální organizace a akademickou obec z Podunají“. Cílem je zlepšit spolupráci a obchodní příležitosti malých a středních podniků v Podunají v soukromém sektoru, avšak rovněž spolupráci s akademickou obcí a veřejným sektorem na podporu růstu, inovací a konkurenceschopnosti v Podunají. K iniciativám, na něž je nutno navázat, patří iniciativy obchodních komor, Středoevropská iniciativa, Enterprise Europe Network nebo Vienna Economic Forum. Případně je možná výměna osvědčených postupů například s Pobaltským rozvojovým fórem. (Vedoucí organizace: Rakouská obchodní komora, IEDC-Bled School of Management)*
- ⇒ *Příklad projektu – „Podpora podnikatelů a malých a středních podniků v Podunají“. Tento projekt se soudržným způsobem zabývá příležitostmi a výzvami pro malé a střední podniky, které působí a provádějí výzkum v Podunají. Koordinuje práci obchodních komor, průmyslových sdružení, organizací klastrů a vládních orgánů s cílem určit zvláštní potřeby*

¹⁰³ Tyto služby mohou souviset s informováním a poradenstvím ohledně právních předpisů EU, jazykovým vzděláváním, poradenskými službami pro spolupráci v oblasti VaV, společnými obchodními cestami do regionu, schůzkami za účelem navázání spolupráce / vytváření sítí.

(potenciálních) růstových odvětví nebo odvětví s klíčovými dovednostmi¹⁰⁴. Zejména určuje a zavádí inovativní přístupy k přenosu znalostí z univerzit a výzkumných ústavů do podniků, zejména malých a středních¹⁰⁵. Využívá co nejlépe stávající iniciativy jako South East European Centre for Entrepreneurial Learning – SEECEL¹⁰⁶.

- **Opatření – „Podpora podniků prostřednictvím vysoce výkonných systémů odborné přípravy a kvalifikací“.** Nedostatek kvalifikovaných pracovníků a vysoká nezaměstnanost nekvalifikovaných pracovníků v regionu mají důsledky pro konkurenceschopnost podniků a lze je odstranit zlepšením systémů kvalifikací v podunajských zemích, a tudíž zvýšením celkové úrovně kvalifikací a příležitostí pracovníků. Prostřednictvím užší spolupráce s příslušnými institucemi trhu práce a obchodními komorami si lze vyměňovat existující osvědčené postupy, a tudíž podpořit „evropský rámec kvalifikací“. Je třeba vyvinout podpůrné nástroje pro podniky podílející se na zvyšování schopností a produktivity svých pracovníků. Je nutno plně využít stávající instituce a subjekty v regionu¹⁰⁷.

⇒ **Příklad projektu – „Vypracování společných programů profesního vzdělávání a odborné přípravy za účasti podniků“ s cílem zvýšit účinnost programů odborné přípravy a kvalifikací v regionu.** Projekt by mohl spojovat soukromý sektor, orgány veřejné správy v oblasti vzdělávání a trhu práce a občanskou společnost, jako jsou obchodní komory, za účelem vypracování a koordinace programů profesního a jazykového vzdělávání, koordinace studijních plánů a výměny hostujících lektorů a studentů. Je nutno analyzovat potřebu nových pilotních vzdělávacích středisek. Jako příklad se navrhuje zřízení střediska pro profesní vzdělávání v elektrotechnickém průmyslu v Bratislavě. (Vedoucí země a organizace: Slovensko; Sdružení obchodních komor Podunají)

- **Opatření – „Upřednostnění účinného provádění opatření stanovených v „Small Business Act“ pro Evropu¹⁰⁸“.** Mohlo by se zlepšit správní zjednodušení při zakládání podniku, získání obchodních povolení nebo podání návrhu na vyhlášení konkursu. Důraz by se měl klást rovněž na zajištění přístupu malých a středních podniků ke kapitálu podporou stávajících a případně zavedením nových a inovativních nástrojů financování v regionu, zejména pro podniky v počáteční fázi rozvoje¹⁰⁹. Stávající finanční nástroje EU je třeba co nejúčinněji využívat k zajištění financování malých a středních podniků v případě existence složitých tržních podmínek¹¹⁰. Je nutná výměna a zavádění příkladů osvědčených postupů týkajících se jednoho správního místa. Při napomáhání malým a středním podnikům, které chtějí začít obchodovat

¹⁰⁴ K těmto oblastem se silnými stránkami patří strojírenství, mechatronika, ekologická energetika, environmentální technologie, mobilita šetrná k životnímu prostředí, technologie plastů, technologie materiálů, zdravotnictví, přírodní vědy, IKT, tvůrčí odvětví, potravinářství a biotechnologie.

¹⁰⁵ Je nutno co nejlépe využít existující instituce a sítě, jako je Southeast Europe Management Forum Bled – Kopaonik.

¹⁰⁶ Co se týká třetích zemí, je třeba usnadnit koordinaci s Evropskou nadací pro vzdělávání, iniciativami OECD a iniciativou Regionální konkurenceschopnost pro západní Balkán.

¹⁰⁷ Je nutno usilovat o koordinaci rovněž s Evropskou nadací pro vzdělávání, která přispívá k rozvoji systémů vzdělávání a odborné přípravy v partnerských zemích EU.

¹⁰⁸ „Small Business Act“ pro Evropu: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/>

¹⁰⁹ Příklady by mohly zahrnovat přeshraniční fondy rizikového kapitálu, přeshraniční systémy záruk nebo přeshraniční fondy pro poskytování malých grantů, které umožňují využít při investování do malých a středních podniků nebo při poskytování záruk za jejich úvěry úspor z rozsahu a sortimentu.

¹¹⁰ Stávajícími programy EU, které se mohou zabývat financováním malých a středních podniků, jsou mimo jiné: program pro konkurenceschopnost a inovace (CIP), rámcové programy, strukturální fondy, iniciativa JASMINE, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a programy pro více přijímajících zemí v rámci NPP. Mimoto by bylo možno prosazovat „praktickou příručku“ pro potenciální příjemce podpory z CIP a rámcových programů: http://cordis.europa.eu/eu-funding-guide/home_en.html

v zemích západního Balkánu, je nutno využít stávající střediska pro podporu podnikání v regionu, posílit spolupráci mezi nimi a rozšířit jejich služby.

- **Opatření – „Zvyšování konkurenceschopnosti venkovských oblastí, a zejména zemědělského odvětví“** usnadněním podnikání na venkově, podporou inovací a spolupráce v zemědělství a podporou diverzifikace venkovských ekonomik, včetně využití odvětví mobility. Toho lze dosáhnout programy odborné přípravy a vzdělávání, lepší spoluprací při produkci, distribuci a uvádění produktů na trh, například prostřednictvím klastrů, a společným rozvíjením a zaváděním osvědčených postupů v oblasti jakosti zemědělských produktů. Je třeba podporovat vzájemnou výměnu osvědčených postupů v celém potravinovém řetězci ze strany příslušných orgánů, provozovatelů potravinářských podniků a zemědělců a usilovat o úzkou spolupráci s Evropským úřadem pro bezpečnost potravin. V tomto ohledu je nutno co nejlépe využívat iniciativu v oblasti vzdělávání s názvem „Zlepšení školení pro zvýšení bezpečnosti potravin“, která je určena členskými státy a třetími zeměmi¹¹¹. Je nutno plně prozkoumat vazby mezi městem a venkovem a potenciál informačních technologií k usnadnění přemísťování původně především městských podniků, pracovních míst a činností. Je třeba plně využívat financování, které je dostupné v rámci Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, a to prostřednictvím národních podpůrných programů a nadnárodní spolupráce (přístup Leader).

⇒ *Příklad projektu – „Podpora rozvoje oblastí rybolovu za účasti místních akčních skupin v oblasti rybolovu“ na podporu diverzifikace ekonomických činností a vytváření nových pracovních příležitostí v oblastech rybolovu. Místní akční skupiny v oblasti rybolovu jsou třístranné partnerské struktury (hospodářský subjekt, místní orgány a občanská společnost), které zahrnují venkovské komunity i komunity v malých městech s vysokým podílem ekonomických činností souvisejících s rybolovem. Tyto oblasti jsou postiženy omezenou dostupností rybolovných zdrojů, znečištěním vod nebo omezenou efektivností těchto ekonomických činností. V rámci Evropského rybářského fondu je k dispozici financování pro integrovaný udržitelný místní rozvoj oblastí rybolovu se zaměřením na zhodnocení uměleckého a kulturního dědictví, podporu inovací, diverzifikaci ekonomických činností, zejména (eko)turistiku, tradiční řemesla, a zajištění přidané hodnoty produktů rybolovu a současně na ochranu přírodních stanovišť.*

- **Opatření – „Odstranění přeshraničních překážek a problémů pro občany a podniky – Bezproblémová Evropa pro obyvatelné Podunají“¹¹².** Zvláštní pozornost je zapotřebí v případě, přetrvávají-li dosud nedostatky v zavádění jednotného trhu, které souvisejí například se službami, daňovou soutěží a migračními toky. Činnosti by měly navazovat na zavedené nástroje, například centra SOLVIT, jež mohou občanům a podnikům pomoci při uplatňování práv EU na volný pohyb a podnikání na přeshraničním základě. Pozornost by měla být případně věnována rovněž fyzické infrastruktuře s cílem usnadnit volný pohyb zboží a služeb.
- **Opatření – „Zlepšení rámcových podmínek pro malé a střední podniky v oblastech, v nichž chybí konkurenceschopná infrastruktura“.** To lze uskutečnit výstavbou společných nebo vzájemně provázaných průmyslových a technologických parků a dopravních, logistických a výstavních center. Zvláštní pozornost by měla být věnována venkovským a pohraničním regionům, v nichž je často konkurenceschopná infrastruktura pro malé a střední podniky nedostatečně rozvinutá, či chybí.

---

¹¹¹ Program „Zlepšení školení pro zvýšení bezpečnosti potravin“:
http://ec.europa.eu/food/training_strategy/index_en.htm

¹¹² K tomuto opatření by mohly přispět iniciativy k začlenění kandidátských a potenciálních kandidátských zemí na jednotný evropský trh. Země Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA), které se zabývají těmito záležitostmi v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích, mohou uvážit, zda přispějí k tomuto opatření.

9) INVESTICE DO LIDÍ A DOVEDNOSTÍ

Představení dané záležitosti

Investováním do lidí a co nejlepším využíváním svého lidského kapitálu může Podunají dosáhnout pokroku a růstu inteligentním způsobem podporujícím začlenění. K dosažení růstu založeného na znalostech a podporujícího začlenění je nutné zlepšit postavení lidí prostřednictvím vyšších úrovní zaměstnanosti, investic do dovedností, boje proti chudobě a modernizace trhů práce, systémů vzdělávání a sociální ochrany.

Při co nejlepším využívání svého lidského kapitálu může Podunají využít řadu příležitostí, musí se však rovněž zabývat určitými problémy¹¹³. Obyvatelstvo Podunají je mladší, než je průměr v EU-27, ačkoliv se celkový počet obyvatel začal kvůli přirozenému úbytku obyvatelstva snižovat. Ukazatele týkající se osob předčasně ukončujících školní docházku jsou v Podunají podstatně lepší než v EU-27, a to navzdory skutečnosti, že podíl obyvatel s dosaženým terciárním vzděláním je nižší. Nezaměstnanost je v Podunají méně zřetelná, zaměstnáno je však méně lidí a podíly zaměstnanosti v tradičních odvětvích, jako je zemědělství, jsou dosud vysoké. Na trhu práce je třeba věnovat pozornost mobilitě pracovníků. Je nezbytné poskytnout lidem reálné příležitosti pracovat v blízkosti svých domovů a umožnit jim přijímat na základě informací rozhodnutí o mobilitě, která přinesou prospěch všem. Lepší možnosti žít a pracovat blízko rodiny a místa původu vyžadují lepší místní pracovní příležitosti, přičemž je rovněž důležité, aby region netrpěl odlivem mozků a související nedostatečnou návratností investic do dovedností. Záležitosti spojené s mobilitou souvisí zejména s právními a správními faktory, sociálním zabezpečením a uznáváním kvalifikací. Kromě nepřímých překážek souvisejících s ubytováním, znalostí jazyka, zaměstnáním partnerů a manželů a „psychologických“ překážek je třeba se zabývat zejména otázkou návratu do země původu a nedostatečným uznáváním mobility. Migrační toky z důvodu práce probíhají ve směru z východu na západ, jsou motivovány značnými rozdíly v příjmech v Podunají, a vedou tudíž k odlivu mozků v některých částech a k nadměrné nabídce jinde. Tento vývoj může posílit rovněž otevření německého a rakouského trhu práce pro Českou republiku, Slovensko, Maďarsko a Slovinsko. Mobilita výzkumných pracovníků a studentů (a tudíž znalostí) je ve většině Podunají nižší než v ostatních částech Evropy a vyžaduje zvláštní pozornost¹¹⁴.

V zájmu plného využití potenciálu pracovních sil a v boji proti chudobě musí trh práce v Podunají více podporovat začlenění. Pokud jde o rovné příležitosti žen a mužů, nerovnosti jsou výraznější v horních částech regionu než v dolních. Celková míra zaměstnanosti žen a mužů je nižší než v EU-27. Kritickým faktorem udržitelného hospodářského růstu je zdravé obyvatelstvo, přičemž v regionu dosud přetrvávají velké rozdíly ve zdravotním stavu. V oblasti žije třetina obyvatelstva, která je v EU vystavena hrozbě chudoby, přičemž mnozí patří ke společenským žijícím na okraji společnosti, včetně 80 % Romů v Evropě. Zejména romské komunity trpí kromě chudoby i sociálním a hospodářským vyloučením, prostorovou segregací a podřadnými životními podmínkami. Zatímco se k jejich začleňování mnohokrát přistupuje pouze z hlediska diskriminace, stejně tak důležité jsou společensko-hospodářské aspekty a environmentální důsledky nevhodných

¹¹³ Zdroje: Eurostat, Evropská srovnávací tabulka inovací 2009, GŘ pro vzdělávání a kulturu, sociálně-ekonomická analýza.

¹¹⁴ Nízké úrovně příchozí mobility studentů ve velkých částech regionu s výjimkou Rakouska a Německa; vysoké úrovně odchozí mobility v Bulharsku, na Slovensku, v Chorvatsku, Německu a Rakousku. (EUROSTAT a GŘ pro vzdělávání a kulturu).

životních podmínek a infrastruktury. Nevěnování patřičné pozornosti deseti milionům Romů v oblasti má důsledky pro celou EU.

Zvláštnosti Podunají

Tato analýza vyžaduje opatření v celé škále oblastí s důrazem na větší soudržnost. Politiky v oblasti vzdělávání, trhu práce, začleňování, výzkumu a inovací by se měly vzájemně podporovat. Upřednostnit je třeba budování kapacit na všech úrovních, individuální, organizační, regionální, celostátní nebo makroregionální. To by mělo zahrnovat rozvoj klíčových schopností a organizačních dovedností, podporu inovativních partnerství a veřejnou správu v regionálním/celostátním kontextu. Je zapotřebí větší společné úsilí o zvyšování výkonnosti prostřednictvím společných evropských srovnávacích měřítek v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

Je nezbytná větší spolupráce institucí trhu práce, pokud jde o politiky, opatření a výměnu informací. Na podporu vzájemných výměn zaměstnanců, výzkumných pracovníků, studentů a odborníků a k omezování jednosměrných migračních toků je třeba posílit spolupráci mezi subjekty v oblasti primárního, sekundárního a terciárního vzdělávání a urychlit vzájemné uznávání povolání a diplomů. Zvláštní přidaná hodnota spočívá ve větším zapojení zemí západního Balkánu a ostatních třetích zemí v regionu do stávajících programů a struktur spolupráce. Jako základ by mohla sloužit stávající spolupráce mezi členskými státy a třetími zeměmi.

V Podunají existuje rovněž velký prostor pro spolupráci v boji proti sociálnímu a hospodářskému vyloučení komunit žijících na okraji společnosti, zejména Romů. Financování musí být cílené. Na základě osvědčených mezinárodních postupů je nutno vypracovat společné politiky. Opatření musí být osvědčená a účinná. Na úrovni veřejné správy to je často úroveň běžných zásahů v regionech a městech, kde je třeba dále zdůrazňovat lidská práva. Při jejich každodenním uplatňování musí hrát hlavní úlohu místní, regionální a celostátní orgány. Jak bylo uvedeno, zvláštní pozornost je nutno věnovat situaci romských komunit¹¹⁵. Obzvláště důležité jsou projekty, které otvírají hranice komunit a spojují Romy a osoby z ostatních komunit.

Opatření

- ***Opatření – „Zvyšování výkonnosti vzdělávacích systémů prostřednictvím užší spolupráce vzdělávacích institucí, systémů a politik“.*** Podpora účinnosti, inovací a řádné správy v oblasti vzdělávání a odborné přípravy je zásadní vzhledem k výzvám vyvolaným globalizací, demografickými změnami, rychlým technologickým vývojem a rostoucím tlakem na veřejné rozpočty. To by se mělo uskutečňovat zejména výměnou osvědčených postupů jednotlivých systémů vzdělávání a odborné přípravy prostřednictvím nadnárodní spolupráce, společného vypracovávání programů a materiálů, podpory výzkumu týkajícího se ekonomiky vzdělávání, vzájemného učení a budování kapacit, tj. za účelem politik a postupů založených na důkazech a k usnadnění procesu získávání zkušeností, stanovování strategií a politických opatření.

---

¹¹⁵ V závěrech ze zasedání Rady EU ve složení pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele dne 8. června 2010 bylo stanoveno deset základních zásad pro začleňování Romů. Některé z nich byly použity jako základ pro změnu nařízení o EFRR týkající se bydlení. Změna výslovně (nikoli však výhradně) umožní investice do nového bydlení nebo renovace bytového fondu v městských i venkovských oblastech jako součást integrovaného přístupu – koordinace politik v oblasti vzdělávání, bydlení, zaměstnanosti a zdraví. Důležité je rovněž rozvíjet vazby s již provedenými opatřeními v rámci Desetiletí začleňování Romů (2005–2015) a tato opatření posílit.

Zvláštní přidaná hodnota spočívá v zapojení třetích zemí a je třeba co nejlépe využít stávající programy a struktury spolupráce¹¹⁶.

⇒ *Příklad projektu – „Podpora udržitelných reforem v oblasti vzdělávání v Podunají“.* Platformy spolupráce pro udržitelné reformy v oblasti vzdělávání mohou zlepšit výsledky v oblasti vzdělávání a kvalitu vzdělávacích systémů v Podunají. K zavedeným platformám patří CECE¹¹⁷, která se zaměřuje na vzájemné učení, budování kapacit a společné projekty mezi členskými státy EU v regionu, a ERI SEE¹¹⁸, která se zaměřuje především na budování kapacit a přenos know-how mezi členskými státy EU a třetími zeměmi a působí jako rozhraní pro vývoj příslušných iniciativ EU, evropských a mezinárodních iniciativ v oblasti vzdělávání. Oba projekty přihlížejí ke strategickému rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy („ET 2020“)¹¹⁹. (*Vedoucí organizace: navrhne rakouské Spolkové ministerstvo školství, umění a kultury*)

⇒ *Příklad projektu – „Posílení sítě škol v Podunají“.* Cílem Akademie středoevropských škol (ACES)¹²⁰ je podpora vytvoření středoevropské sítě škol v současnosti v patnácti partnerských zemích. Cílem je podpora dialogu a spolupráce mladých lidí a vytvoření udržitelné sítě sdílených znalostí, vzájemného učení a inovací. Je nutná výměna osvědčených postupů s ostatními existujícími mezinárodními partnerstvími škol, jako je projekt PASCH¹²¹ (*Vedoucí organizace: navrhne rakouské Spolkové ministerstvo školství, vzdělávání a kultury*)

➤ **Opatření – „Podněcování spolupráce mezi hlavními zúčastněnými stranami v oblasti politik trhu práce a vzdělávacích a výzkumných politik za účelem rozvoje učících se regionů a učebních prostředí“.** K zvýšení inovačních schopností pracovních sil v Podunají je třeba dále rozvíjet nové formy partnerství a spolupráce mezi hlavními zúčastněnými stranami (trh práce, vzdělávání a odborná příprava, výzkum a zaměstnavatelé). Zaměstnavatelé (soukromí, veřejní a dobrovolní) musí hrát důležitou úlohu při určování znalostí, dovedností a schopností, které jsou zapotřebí v pracovním životě. K zvýšení zaměstnatelnosti a podnikatelského potenciálu všech učících se osob je nutno dále rozvíjet komunikaci a aktivní spolupráci mezi institucemi v oblasti vzdělávání a odborné přípravy na straně jedné a zaměstnavateli na straně druhé.

⇒ *Příklad projektu – „Posílení trhu práce v Podunají v rámci trhu práce EU“.* Zatímco vnitrostátní trhy práce v Podunají mají různé rámcové podmínky, začaly hospodářské vazby a migrace pracovníků bořit hranice mezi jednotlivými zeměmi a trhy. Cílem tohoto projektu je navázat na stávající projekty dvoustranné spolupráce a rozšířit je na Podunají. Projekt by mohl zdůrazňovat vzájemné uznávání povolání a kvalifikací a rovněž cílené politiky trhu práce (ženy, mládež, dlouhodobě nezaměstnané osoby, menšiny atd.), a tudíž posílit trh práce v Podunají.

---

¹¹⁶ Hlavním cílem je posílení Evropského prostoru vzdělávání, a tudíž přispění k úspěchu a udržitelnosti procesu integrace EU. Je nutno vzít v úvahu a splňovat zvláštní potřeby jednotlivých zemí a požadavky Evropského prostoru vzdělávání podle pracovního programu EU „Vzdělávání a odborná příprava 2020“. Práce by měla navázat na již existující projekty dvoustranné spolupráce a mnohostranné iniciativy.

¹¹⁷ Central European Cooperation in Education (Středoevropská spolupráce v oblasti vzdělávání): www.bmukk.gv.at/europa/bibildung/cece.xml

¹¹⁸ Education Reform Initiative in South East Europe (Iniciativa pro reformu v oblasti vzdělávání v jihovýchodní Evropě): www.erisee.org

¹¹⁹ ET 2020 http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm

¹²⁰ <http://www.aces.or.at/start.asp?ID=120245&b=829>

¹²¹ <http://www.pasch-net.de/deindex.htm>

⇒ *Příklad projektu – „Vypracování společných statistik pro trh práce v Podunají“.* Za účelem stanovení základu pro společné strategie trhu práce usiluje projekt o vytvoření náležitých statistických údajů o trhu práce v Podunají, včetně údajů o zvláštních potřebách trhu práce, tocích pracovních sil, hnacích silách a překážkách nadnárodní mobility pracovníků, rozdílech v pracovních podmínkách, disponibilním příjmu a systémech sociálního zabezpečení. Zvláštní přidaná hodnota spočívá v zapojení třetích zemí do této spolupráce. K rozvoji spolupráce na úrovni makroregionu je nutno využít stávající projekty dvoustranné spolupráce.

➤ **Opatření – „Podpora tvořivosti a podnikavosti“.** Přeorientování na podnikavost a tvořivost je důležitým předpokladem pro podniky, zejména malé a střední, a tudíž pro konkurenceschopnost Evropy. Toho lze dosáhnout zavedením inovativních učebních metod na podporu tvořivosti a podnikavosti na všech úrovních vzdělávání, prosazováním mezikulturního dialogu nebo prostřednictvím jazykového vzdělávání s využitím jazykové a kulturní rozmanitosti Podunají. Zvláštní pozornost je nutno věnovat venkovským oblastem a rozvoji alternativních pracovních příležitostí a hospodářské diverzifikace u osob zaměstnaných v tradičních odvětvích, v nichž dosud probíhá restrukturalizace, jako je zemědělství.

➤ **Opatření – „Podpora mobility zaměstnanců, výzkumných pracovníků a studentů zavedením evropského rámce kvalifikací“.** Země v Podunají budou koordinovat vypracování národních rámců kvalifikací. Zvláštní přidaná hodnota spočívá v podpoře třetích zemí při vypracovávání jejich národních rámců kvalifikací¹²².

⇒ *Příklad projektu – „Zvyšování kapacit hlavních zúčastněných stran v oblasti vzdělávání, vědy a výzkumu“.* Projekt programu *Mobilita pro budování kapacit v rámci regionální spolupráce v oblasti vzdělávání, vědy a výzkumu*¹²³ má podporovat příslušné kapacity prostřednictvím vzájemného učení a výměny odborných znalostí a know-how mezi jednotlivými ministerstvy odpovědnými za vzdělávání, vědu a výzkum při řízení regionálních a mezinárodních činností a programů v dotčených odvětvích. Jako opatření k zlepšení postavení zúčastněných stran přispěje projekt k posílení udržitelných regionálních partnerství a zahrnuje krátkodobé stáže v hlavních institucích a sítích spolupráce k rozvoji lidského kapitálu. (*Vedoucí organizace: navrhne rakouské Spolkové ministerstvo školství, umění a kultury*)

➤ **Opatření – „Společná analýza nedostatků při provádění politik v oblasti celoživotního učení a výměna osvědčených postupů při provádění“.** Jako priorita pro rozvoj znalostních společností bylo určeno stanovení komplexních strategií v oblasti celoživotního učení a jejich provádění. Kritickým problémem je zajištění jejich účinnosti a zvýšení jejich dopadů na jednotlivé učící se osoby. Podmínkou pro provádění těchto politik je vybudování institucionální kapacity subjektů působících v oblasti celoživotního učení.

➤ **Opatření – „Zlepšení koordinace průřezových politik při řešení demografických problémů a problémů souvisejících s migrací“.** Je nutno vyvíjet větší úsilí o rozvoj poznatků o stávající situaci, hnacích silách a dopadech migračních toků a demografické změny s cílem připravit základ pro větší spolupráci týkající se různých politik na všech úrovních veřejné správy. K zajištění náležité úrovně podpory je nezbytná koordinace průřezových politik mezi příslušnými ministerstvy, vzdělávacími institucemi, sociálními službami, zdravotnickými službami, orgány odpovědnými za kulturní politiku, bydlení a územní plánování a rovněž azylovými a imigračními úřady na místní, regionální a celostátní úrovni, jakož i dialog

¹²² Je nutno usilovat o koordinaci s Evropskou nadací pro vzdělávání.

¹²³ http://www.taskforcehumancapital.info/fileadmin/documents/TF_Mobility_Programme_2010.pdf

s občanskou společností. Je nutno uvážit územní důsledky sociálních, hospodářských a kulturních změn způsobených migrací a možné reakce v rámci rozvoje měst a venkova. Obzvláště užitečná bude spolupráce s existujícími organizacemi, jako je Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), s jejich existujícími analýzami a doporučeními.

➤ **Opatření – „Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení společenství žijících na okraji společnosti v Podunají, zejména romských komunit“.** K plnému využití potenciálu obyvatelstva Podunají je nezbytné zaměřit se zejména na zlepšení postavení skupin ohrožených chudobou a zajistit pro ně přístup a příležitosti. Nejzranitelnější jsou děti, staří lidé, mentálně a tělesně postižené osoby, přistěhovalci, bezdomovci, zástupci etnických skupin žijících na okraji společnosti. Zvláštní pozornost vyžadují romské komunity, jejichž podmínky jsou často obzvláště katastrofální a v Evropě 21. století nemají místo. Opatření k snižování počtu osob ohrožených chudobou musí být doplněna dalšími opatřeními s použitím integrovaného přístupu¹²⁴.

⇒ *Příklad projektu – „Zlepšení životních podmínek romských komunit“.* V Podunají žijí Romové často v prostředí bez pitné vody, kanalizace, přístupu k elektřině a k telekomunikačním službám. Kromě těchto podmínek odpovídajících zemím třetího světa se potýkají s přírodními riziky, jako jsou záplavy, nestabilní půda nebo blízkost nebezpečného odpadu. Projekty se musí zaměřit na potřeby týkající se základní infrastruktury, avšak rovněž na zajištění udržitelné obživy na venkově, zejména pro romské obyvatelstvo, a musí spojovat opatření k zmírnění chudoby s udržitelným řízením zdrojů. Je nutné mnohem lépe využívat možnosti financování, zejména například ze strukturálních fondů.

⇒ *Příklad projektu – „Navázání dialogu Romů s neromským obyvatelstvem“* je dlouhodobý závazek k zlepšení situace Romů v evropské společnosti tím, že v sociálních, environmentálních a kulturních projektech jsou Romům poskytovány příležitosti mimo jejich komunity. Cílem by mělo být rozšíření znalostí a dovedností a podpora jejich podnikatelských schopností. To zahrnuje rovněž zapojení neromského obyvatelstva do projektů na úrovni místních komunit, které se týkají Romů, následované zapojením například do veřejného vzdělávání. Iniciativy by mohly navazovat na stávající mechanismy – Romskou platformu EU a Desetiletí začleňování Romů – a mohly by být prováděny prostřednictvím stávajících grantových programů a ve spolupráci s nevládními organizacemi.

➤ **Opatření – „Provedení opatření přijatých v rámci Desetiletí začleňování Romů a stanovení dalších opatření, která mají být provedena“.** K zlepšení situace Romů je nezbytná koordinace úsilí mezi stávajícími iniciativami a akty, jako je Desetiletí začleňování Romů (2005–2015), platforma EU pro začleňování Romů¹²⁵, Romská síť EU a nevládní organizace působící v této oblasti v Podunají. Je nutné vybízet třetí státy k účasti na platformě EU pro začleňování Romů. Činnosti platformy by měly zlepšit koordinaci při provádění a využívání zdrojů na úrovni EU, avšak rovněž mezi kandidátskými a potenciálními kandidátskými zeměmi v Podunají, což povede k vyšším dopadům a účinnému využívání dostupných zdrojů. K řešení chronických

---

¹²⁴ Tato opatření by se mohla zaměřit zejména na vymýcení dětské chudoby, zlepšení rovnosti ve vzdělávacích programech (od předškolní výchovy po postgraduální vzdělávání), snížení počtu osob předčasně ukončujících školní docházku, zajištění přístupu k zdravotní péči, podporu aktivního zapojení na trhu práce, úsilí o zajištění důstojného bydlení pro všechny, řešení zadluženosti nebo poskytování vzdělávacích programů pro místní úředníky týkající se správy mnohonárodnostních komunit.

¹²⁵ Platforma pro začleňování Romů byla schválena a spuštěna během českého předsednictví v říjnu 2008. Jejím hlavním cílem je vyzývat vlády a hlavní zúčastněné strany k diskusi o začleňování Romů a o tématech jako vzdělávání, zdraví a bydlení během setkání pořádaných dvakrát ročně.

a dramatických sociálních a kulturních problémů je obzvláště nutné využívat osvědčené postupy a uplatňovat osvícené přístupy pocházející ze zbytku Evropy a ze světa. Je třeba podporovat hrdost a důstojnost Romů.

D) POSÍLENÍ PODUNAJÍ

POSÍLENÍ PODUNAJÍ

Pilíř týkající se „posílení Podunají“ se zabývá dvěma prioritními oblastmi: „budováním institucí a spoluprací“ a „bezpečnostními otázkami“.

Opatření a projekty se zaměřují na posílení fungování demokratických institucí, veřejné správy a organizací na ústřední, regionální a místní úrovni se zvláštním zaměřením na spolupráci v regionu. Zvláštní důraz je třeba klást rovněž na zajištění toho, aby bylo Podunají bezpečnějším místem k životu. Hlavními podmínkami inteligentního a udržitelného růstu podporujícího začlenění jsou lepší politické, občanské a správní struktury.

Je třeba více podporovat aktivní a náležitě organizovanou občanskou společnost. Větší zapojení občanské společnosti může zlepšit veřejné služby a posílit důvěru veřejnosti v tyto služby. Prostřednictvím pravidelného dialogu to usnadňuje rovněž společně dohodnutá řešení problémů. Zapojení občanské společnosti do provádění strategie a přidružení zúčastněných stran z občanské společnosti je zásadní pro úspěch strategie.

V tomto ohledu zdůrazňuje územní soudržnost přínosy partnerství se silným místním rozměrem. To zajišťuje, aby byly politiky navrženy a prováděny se znalostí místní situace, což by mělo napomoci jejich úspěchu.

K příkladům patří úvahy o zlepšení odpovědnosti parlamentů a jejich účasti na provádění strategie a na regionální a místní úrovni s důrazem na spolupráci.

Mobilita a integrovanější region znamenají rovněž nebezpečí stinných stránek, pokud jde o nedostatečnou bezpečnost. K řešení rizik větší mobility doprovázené zvětšujícím se přeshraničním obchodem a větší hospodářskou integrací je třeba se zaměřit na bezpečnost a spolupráci v oblasti bezpečnostních opatření.

Tento pilíř se proto zabývá bojem proti korupci a organizovanému zločinu a závažné trestné činnosti, praktickou spoluprací v oblasti politického azylu a předcházením nedovolenému překračování hranic v Podunají. Konkrétní opatření zahrnují přechod od pouhého informování a strategických dohod se zeměmi k operativním dohodám za účelem dosažení jednoznačných výsledků.

Tento pilíř přispěje ke strategii Evropa 2020. Pouze bezpečný a náležitě spravovaný region se může stát skutečně prosperující a přitažlivou oblastí pro život. K dosažení cílů strategie je zapotřebí koordinace úsilí na všech úrovních vládních a nevládních organizací.

Příklady financování vztahujícího se na region

Výdaje stanovené v rozpočtu strukturálních fondů¹²⁶ na období 2007–2013¹²⁷

Technická pomoc 3,4 miliardy EUR

Příprava, provádění	2,5 miliardy EUR
Studie a komunikace	0,9 miliardy EUR

Jiné zdroje financování

K tomuto pilíři přispějí další programy EU, zejména: národní programy, programy přeshraniční spolupráce a programy pro více přijímajících zemí v rámci nástroje předvstupní pomoci (NPP) a řada programů v rámci evropského nástroje partnerství a sousedství (ENPI) (např. regionální programy nebo programy přeshraniční spolupráce). Důležité projekty jsou financovány rovněž celostátními, regionálními a místními politikami. Velkému počtu projektů je mimoto již poskytnuto významné financování prostřednictvím úvěrů a/nebo spolufinancování ze strany různých mezinárodních a dvoustranných finančních institucí, jako je Evropská investiční banka (EIB), Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), Světová banka, Rozvojová banka Rady Evropy (CEB) a další půjčovatelé.

Nedávno bylo pro země západního Balkánu vyvinuto dodatečné úsilí s cílem lépe koordinovat a kombinovat nástroje pro granty a úvěry prostřednictvím investičního rámce pro západní Balkán¹²⁸ (WBIF). Podobný nástroj jako WBIF, investiční facilita sousedství, funguje v Moldavské republice a na Ukrajině.

---

¹²⁶ Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) včetně přeshraniční spolupráce, Fond soudržnosti a Evropský sociální fond pro členské státy. Nástroj předvstupní pomoci a evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI) nejsou zahrnuty.

¹²⁷ Využití strukturálních fondů však závisí na konkrétních operačních programech, které byly vypracovány a schváleny na počátku programového období 2007–2013 v úzké spolupráci mezi Evropskou komisí a příslušnými členskými státy / regiony. Ty by měly poskytovat možnosti financování zvláštních opatření/projektů v závislosti na prioritách a opatřeních/akcích stanovených v příslušných operačních programech.

¹²⁸ Investiční rámec pro západní Balkán (WBIF) je nástroj kombinování grantů a úvěrů pro kandidátské země a potenciální kandidátské země.

10) NAVÝŠENÍ INSTITUCIONÁLNÍ KAPACITY A SPOLUPRÁCE

Představení dané záležitosti

Země v Podunají se vyznačují různým prostředím, pokud jde o právní stát, transparentnost, demokracii, tržní hospodářství a celkovou politickou stabilitu. Vlády vykazují různé stupně decentralizace. Existují různé struktury financování, politické mandáty, politické pravomoci, územní působnost a různé fáze vztahů s EU.

Mezi jednotlivými zeměmi, mezi různými úrovněmi veřejné správy a institucemi a občanskou společností, jakož i mezi městskými a venkovskými oblastmi existují rovněž rozdíly v politické vyjednávací síle a institucionální kapacitě. Institucionální kapacity jsou ovlivněny rozdíly v ekonomické výkonnosti.

Je třeba zdůraznit význam měst v Podunají. Na samotné řece Dunaj leží více hlavních měst než na kterékoli jiné řece. Pro území však nejsou důležitá pouze hlavní města, nýbrž rovněž vysoký počet dalších velkých a středních měst, menší města a regiony představují poměrně polycentrickou strukturu. Vyvážená městská a regionální struktura nabízí velký potenciál k udržitelnému rozvoji, pokud se přiměřeně využívají posílené regionální a místní pravomoci.

Plné využívání tohoto potenciálu vyžaduje úsilí o zlepšování systémů nadnárodní, celostátní, regionální a místní veřejné správy. Ty by se měly zaměřit na správní kapacitu a optimalizaci způsobů řízení. V rámci strategie EU pro Podunají by měly napomoci při prohlubování spolupráce.

Společné problémy v Podunají lze nejlépe vyřešit strukturami spolupráce na mnohostranné úrovni. Skutečně účinná víceúrovňová veřejná správa usnadní sdílení zkušeností a know-how vedoucí k reálným výsledkům. To je hlavní praktický aspekt cíle týkajícího se územní soudržnosti, jenž je nyní zakotven v Lisabonské smlouvě. Spolupráce optimalizuje veřejnou správu lepším využíváním městského a regionálního potenciálu a přispívá rovněž k vyváženějšímu rozvoji v regionu.

Stávající iniciativy a formy spolupráce jsou cenné a měly by sloužit jako výchozí bod činnosti před vytvářením nových mechanismů¹²⁹. Na podporu opatření a projektů lze mimoto využívat více Evropský sociální fond (ESF).

Zvláštnosti Podunají

Region má odkaz v podobě hluboké politické transformace, včetně postkomunistické transformace, národního separatismu a zakládání nových států.

To znamená, že obzvláště důležité je překonání politických rozdílů a rovněž zlepšení institucionální kapacity a mechanismů řízení na nadnárodní úrovni. Zásadní jsou dobré vztahy se sousedními zeměmi. Ačkoliv přistoupení nebo vyhlídka na přistoupení k EU situaci zlepšily, zavedení nových systémů zabere určitý čas. To vyžaduje změny ve způsobu myšlení, budování

---

¹²⁹ Například existující struktury veřejné správy v rámci spolupráce Visegrádské skupiny od roku 1991.

důvěry mezi zúčastněnými stranami a zlepšování dovedností¹³⁰. Mnoho těchto aspektů lze nejlépe uskutečnit předáváním znalostí a výměnou zkušeností.

To platí zejména v případě, vyžadují-li problémy spolupráci přesahující hranice států. Jak ukazuje nedávná krize, to se vztahuje rovněž na finanční řízení, jež je nutno ve všech zemích regionu posílit jako součást širšího úsilí EU.

V některých zemích je občanská společnost dosud poměrně slabá. Spolupráce s orgány a dokonce i komunikace jsou omezené. Je nutno dále rozvíjet schopnost občanské společnosti ovlivňovat rozhodovací procesy v celém regionu, tvorbu politik a jejich provádění.

Jedním z projevů těchto nedostatků je to, že se v regionu liší schopnost účinně a účelně absorbovat finanční prostředky určené na rozvoj. Z praktického hlediska je nutno toto posílit a lépe koordinovat prostřednictvím přenosu know-how a jiných opatření, například poskytováním pomoci k posílení schopnosti navrhovat a provádět projekty s přeshraničním dopadem.

Opatření

➤ ***Opatření – „Potírání problémů v Podunají, které souvisejí s institucionální kapacitou a veřejnými službami“.*** Cílem tohoto opatření je zvyšování kvality veřejných služeb a optimalizace mechanismů veřejné správy pro mezinárodní spolupráci na všech úrovních veřejné správy. Při dosahování tohoto cíle hrají rozhodující úlohu vnitrostátní nebo mezinárodní partnerství různých celostátních, regionálních nebo místních orgánů. Je třeba posílit rovněž úlohu organizací občanské společnosti při budování institucionálních kapacit. Pozornost je nutno zaměřit na snižování nadměrné byrokracie a zlepšování kvality právních předpisů a správních postupů. Je třeba se zabývat i postupy elektronické správy a výměnou zkušeností s velkými infrastrukturními projekty společného zájmu. Je nutno posílit opatření proti korupci. Dotčené činnosti by mohly mít podobu odborné přípravy a budování kapacit s ohledem na osvědčené postupy a know-how vztahující se na účinné rozhodování, požadavky na transparentnost, informační tok, metody konzultací a plánování aktivních politik. Společnou pozornost je nutno věnovat rovněž finančnímu inženýrství, finančním programům, návrhu a provádění reforem veřejných financí, přípravě projektů, posuzování dopadů a plnění dohod. Činnosti v oblasti vytváření sítí by měly přispět k zlepšení dovedností, schopností a motivace zaměstnanců ve veřejném sektoru. Prostřednictvím společného učení a osvědčených postupů, včetně například zelených městských technologií, je nutno podporovat inovativní a udržitelný regionální rozvoj a rozvoj měst a udržitelné zemědělství. Sociální začleňování lze řešit prostřednictvím nových a lepších přístupů, které jsou šířeji sdíleny. V této souvislosti je rozhodující vzájemné působení s meziregionálními organizacemi, jako je Pracovní sdružení podunajských zemí, Shromáždění evropských regionů, Mezinárodní asociace pro výzkum Dunaje a Institut evropských regionů.

⇒ *Příklad projektu – „Zlepšení znalostí v oblasti řízení veřejných financí“.* K sdílení poznatků při navrhování a provádění reforem veřejných financí je nezbytné vzdělávání a výměna zkušeností. Za účasti příslušných vzdělávacích a výzkumných institucí (např. Lublaňské centrum excelence ve finančnictví ve Slovinsku) budou vydány pokyny ke stávajícím a budoucím úkolům při reformě řízení veřejných financí, zjednodušování centrálního bankovníctví a přijímání mezinárodních standardů.

⇒ *Příklad projektu – „Navazování na zkušenosti Rady ministrů kultury států jihovýchodní Evropy“.* Uznávajíce, že sdílení kulturních hodnot, výměna zkušeností a dědictví

---

¹³⁰ K tomuto cíli přispívá evropský projekt nově založené Regionální školy veřejné správy pro západní Balkán v Danilovgradu v Černé Hoře. (<http://www.respaweb.eu>)

představují jedinečný nástroj pro udržení klidu, míru a prosperity v regionu, spolupracují Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Černá Hora, Rumunsko, Srbsko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie a Turecko rovněž v rámci Rady ministrů kultury států jihovýchodní Evropy (Rakousko má status pozorovatele)¹³¹. To by bylo možno posílit, zejména s ohledem na její společný akční plán, který byl přijat v dubnu 2009.

⇒ *Příklad projektu – „Provedení Acta Danubiana – návrh na mezinárodní harmonizaci vědeckých studií týkajících se Dunaje“. Jsou zapotřebí harmonizované základní studie. Společné úsilí je nezbytné rovněž k spojení různých studií, šetření, navrhovaných a realizovaných investic zemí podél Dunaje, k harmonizaci údajů a monitorování.*

⇒ *Příklad projektu – „Využití evropských seskupení pro územní spolupráci (ESÚS) v Podunají“. ESÚS mohou podpořit provádění strategie pro Podunají. Mohou doplňovat stávající iniciativy v oblasti mezvládní spolupráce a navazovat na ně a usnadňovat spolupráci místních subjektů.*

➤ *Opatření – „Zvyšování důvěry občanů a zúčastněných stran v politické orgány“. Toto opatření by mělo zahájit diskusi o úloze civilní společnosti v tomto ohledu. Je zapotřebí otevřený dialog s různými orgány a institucemi a lepší uznání odborných znalostí a názorů občanské společnosti ve veřejné správě. Je třeba posílit komunikační dovednosti občanské společnosti na podporu opatření k budování důvěry (včetně řízení po ukončení konfliktu) v regionu. Je nutné posílit kulturu vytváření sítí (např. regionálních a místních sítí nebo sítí měst, vztahy se soukromým sektorem a rovněž s náboženskými a kulturními komunitami)¹³².*

➤ *Opatření – „Vytvoření Dunajského fóra občanské společnosti“ – prosazování myšlenky Dunajského občanského fóra jako pilíře zapojení občanské společnosti do strategie. Tyto projekty by mohly poskytnout zkušenosti v oblasti dialogu mezi občanskou společností a státem a rovněž vytváření přeshraničních a nadnárodních sítí. Hlavní úlohu by měl hrát Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) a rovnocenné subjekty v partnerských zemích, a to zejména s ohledem na záležitosti týkající se podnikání, zaměstnanosti, práce a sociálních otázek.*

➤ *Opatření – „Zajištění účinného toku informací a výměny na všech úrovních“. Je třeba se zabývat zlepšením schopnosti veřejné správy sdílet informace a know-how (včetně nových mechanismů pro sdílení vědeckého know-how a poznatků). Posílení mezioborových a meziinstitucionálních pracovních a konzultačních mechanismů rovněž na mezinárodní úrovni pomůže při řešení průřezových záležitostí a zohlednění průřezových vazeb. Příklady mohou zahrnovat rovněž sítě měst, regionů, městských a venkovských oblastí. Strategickým partnerem, který se aktivně účastní přípravy společných projektů, může být Rada dunajských měst a regionů¹³³. Tyto sítě mohou prosazovat spolupráci při revitalizaci měst, podpoře moderních městských technologií a projektů v oblasti bydlení a organizovat přenos poznatků atd. V tomto ohledu mohou být obzvláště užitečná evropská seskupení pro územní spolupráci (ESÚS). Je nutná rovněž spolupráce mezi plánovacími ústavy a institucemi, které vykonávají*

---

¹³¹ www.culturesee.org

¹³² Projekt „Education Twinning for European Citizenship, Heading for Excellence in the CENTROPE Region (EdTWIN)“ – se uskutečňuje v partnerství pod vedením Vídně (Školská rada města Vídně). Cílem tohoto projektu je 1. zvyšování informovanosti o kultuře a jazycích sousedů, 2. vytváření kladných postojů a 3. stanovení příslušných opatření s cílem zlepšit potřebné normy způsobilosti pro otevírání dveří a rozšiřování cest k CENTROPE, regionu excelence ve střední Evropě.

¹³³ Závěrečné prohlášení z IV. evropské konference Rady dunajských měst a regionů v Budapešti ze dne 11. června 2009.

úkoly související s pravomocemi, a to rozvíjením a uskutečňováním přeshraniční spolupráce při plánování týkajícím se sídel a regionů a v postupech vydávání povolení¹³⁴.

- ⇒ *Příklad projektu – „Navázání na Dunajské environmentální fórum“ – jednu z největších environmentálních sítí v Evropě. Tuto a podobné organizace lze podporovat s cílem využít jejich potenciál k aktivní účasti na řízení ochrany životního prostředí, vzdělávání veřejnosti a dalších důležitých funkcích občanské společnosti v regionu.*
- ⇒ *Příklad projektu – „Vypracování mapy spolupráce“ pro Podunají. Tato mapa by mohla pomoci posoudit a zmapovat projekty spolupráce týkající se sídel a regionů podél Dunaje, které se již v současnosti uskutečňují, jsou plánovány nebo pouze navrhovány.*
- ⇒ *Příklad projektu – „Vypracování společných pokynů k zlepšení územního plánování“. To by bylo užitečné k informování místních orgánů o osvědčených postupech týkajících se lidských sídel v Podunají a o způsobu stanovování priorit v oblasti infrastruktury a jiných investic. Integrované územní plánování by mělo zajistit, aby rozvoj na straně jedné zohledňoval infrastrukturní a hospodářské aspekty a na straně druhé environmentální a sociální aspekty.*
- ⇒ *Příklad projektu – „Přenos poznatků a zlepšení městských technologií a strategií“. Aglomerace v Podunají si musí vyměňovat a předávat know-how a vyvíjet a zavádět moderní technologie a strategie. Jsou zapotřebí inovativní a udržitelná řešení například v oblasti bydlení, mobility, při zvládání hospodářských strukturálních změn a zlepšování veřejných služeb. Existují technologie a strategie pro města a obce, které jsou šetrné k životnímu prostředí, jež je nutno lépe sdílet.*
- **Opatření – „Usnadnění správní spolupráce komunit, které žijí v pohraničních oblastech“.** Odstranění a překonání správních a právních překážek spolupráce a přizpůsobení regionálních pravomocí místním potřebám posílí spolupráci mezi institucemi a místními obcemi na místní, regionální i mezinárodní úrovni. Je nutno podporovat přímou regionální a místní spolupráci přesahující hranice států. Jedním ze znaků Podunají je to, že v pohraničních oblastech žijí různé národnostní menšiny. To naznačuje potřebu snazšího překračování hranic a lepší spolupráce. Menšiny opakovaně předkládají návrhy, jejichž cílem je zlepšení přeshraničních vztahů. Občané, podnikatelé a obce v pohraničních oblastech potřebují lepší informace a služby. Země účastníci se strategie pro Podunají by se mohly dohodnout na revizi vnitřních právních norem a ostatních správních předpisů, které brání rozvoji hospodářských a sociálních přeshraničních vazeb. Diskuse o možných mnohostranných mechanismech usmíření a přehled těchto mechanismů by mohly přispět rovněž k zlepšení politické spolupráce a dobrým sousedským vztahům. Určité problematrické záležitosti vyžadují vzájemně přijatelná řešení pro společnou prosperitu.
- **Opatření – „Vytvoření metropolitních regionů v Podunají“.** Je nutno iniciovat platformu existujících a nově vznikajících metropolitních regionů s cílem stanovit rámec pro učení a rozvoj společných myšlenek ve všech oblastech, které jsou důležité pro metropolitní rozvoj. Sítě měst by měly podporovat spolupráci a výměnu informací a zkušeností například mezi odborníky z veřejné správy, místní samosprávou a regionálními parlamenty. Existuje prostor pro výměnu poznatků o strategiích rozvoje aglomerací. To povede k rychlejšímu šíření

---

¹³⁴ Spolupráce v této oblasti pokračuje v zemích Visegrádské skupiny (Česká republika, Maďarsko, Polsko, Slovensko) společně s Rumunskem a Bulharskem, což vede ke koordinaci opatření v oblasti územního rozvoje. Závěry ze zasedání ministrů zemí Visegrádské čtyřky, Bulharska a Rumunska odpovědných za regionální rozvoj, které se konalo v Budapešti (Maďarsko) dne 29. března 2010.

osvědčených postupů a k určení slibných oblastí konkrétní spolupráce na úrovni orgánů veřejné správy a pro podniky.

- **Opatření – „Přezkum problémů týkajících se nízké míry absorpce finančních prostředků EU a zajištění lepší koordinace financování“.** V regionu je třeba zlepšit využívání různých možností financování. Je zapotřebí podpora potenciálních příjemců při jejich přípravě a k lepšímu oslovení cílových skupin. Iniciativa JASPERS¹³⁵ je forma pomoci členským státům EU ve střední a východní Evropě při přípravě velkých projektů, jejíž účinné využití povede k urychlení absorpce dostupných finančních prostředků. Je nutno zlepšit rovněž vazby mezi nástroji EU v oblasti „interního“ financování (programy strukturálních fondů, včetně programů Evropské územní spolupráce atd.) a nástroji EU v oblasti „externího“ financování (evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI), nástroj předvstupní pomoci (NPP)).
- **Opatření – „Podpora rozvoje místních finančních produktů pro rozvoj podniků a komunit“** – na podporu podnikavosti a rozvoje malých a středních podniků, k zlepšení postavení místních zúčastněných stran a napomáhání komunitám a současně k podpoře podniků orientovaných na budoucnost. Zvláštní pozornost vyžadují venkovské nebo zaostávající oblasti. Činnosti zahrnují technickou pomoc, například vzdělávání týkající určování příležitostí pro „zelené podniky“, rozvoj podnikání a plánování; programy mikroúvěrů a zvýhodněných úvěrů, například ve spolupráci s komerčními úvěrovými institucemi nebo prostřednictvím nebyrokratických malých grantů. Vývoj takovýchto produktů by neměl znamenat vytvoření nových zdrojů financování. Doporučuje se účinné a harmonizované využívání stávajících finančních mechanismů.
- **Opatření – „Ověření proveditelnosti dunajského investičního rámce“** – využití nebo rozšíření zkušeností získaných s investičním rámcem pro západní Balkán (WBIF) bez vytvoření paralelních struktur. Toto opatření by mohlo spojovat instituce, které financují projekty předložené koordinátory prioritních oblastí, zástupce evropského nástroje sousedství a partnerství (ENPI), vnitrostátní zdroje financování a mezinárodní finanční instituce. Projekty by mohli předkládat jednotliví koordinátoři prioritních oblastí. Projekty budou posuzovány několikrát ročně, například během schůzek všech dotčených stran. Cílem je navrhnout předkladatelům projektů možnost financování (grant, úvěr nebo jejich kombinace).

---

¹³⁵ Úřady iniciativy JASPERS se nacházejí ve Vídni a Bukurešti.

11) SPOLUPRÁCE PRO VĚTŠÍ BEZPEČNOST A BOJ PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU A ZÁVAŽNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI

Představení dané záležitosti

Předpokladem pro další rozvoj podunajských států v ovzduší míru, svobody, bezpečnosti, spravedlnosti a hospodářské prosperity je další posílení právního státu, boj proti korupci a organizovanému zločinu a závažné trestné činnosti, spolupráce v oblasti azylu a zamezení nedovolenému překračování hranic v Podunají.

Větší hospodářská integrace a zvětšující se přeshraniční obchod znamenají rostoucí nebezpečí organizovaného zločinu a závažné trestné činnosti v regionu (pašování, obchod s lidmi, černý trh). Kromě společenských škod, které způsobuje organizovaný zločin, může tento bránit rovněž rozvoji podnikání a omezovat další hospodářský růst. Nedávná historie a různé fáze integrace zemí v Podunají do EU činí z této záležitosti obzvláštní problém. Rozdíly ve vnitrostátních právních rámcích mohou vést k tomu, že přeshraniční vymáhání práva je zdlouhavé a obtížné a usnadňuje organizovaný zločin a závažnou trestnou činnost. Je proto třeba posílit rámce mezinárodní spolupráce a stávající iniciativy.

Ve většině zemí Podunají bylo nutno po změně režimu v roce 1989 a po rozpadu Jugoslávie radikálně změnit veřejnou správu. Ačkoliv přistoupení k EU (nebo vyhlídka na přistoupení) situaci zlepšilo, zavedení nových forem spolupráce zabere určitý čas, jelikož vyžaduje změnu ve způsobu myšlení, budování důvěry mezi zúčastněnými stranami a zlepšování dovedností. To je zásadní zejména ve vztahu k bezpečnosti a trestné činnosti. Jednou z agentur EU, která nabízí nové možnosti k posílení opatření v této oblasti, je Europol.

Zvláštnosti Podunají

Mnoho problémů v tomto ohledu je společných (nebo má důsledky) pro celý region. Ačkoliv se spolupráce v regionu zlepšila, je dosud zapotřebí odstranit určité rozpory a rozdíly. To vyžaduje společná opatření i výměnu zkušeností.

Oblast se vyznačuje větší mobilitou osob v rámci EU a přes její vnější hranice. Je proto zapotřebí lepší přeshraniční spolupráce, aby byla v celém regionu zaručena vysoká úroveň bezpečnosti, aniž by byla ohrožena ochrana lidských práv. Jednoznačný dopad na občany žijící v Podunají by mělo mít společné úsilí o zvýšení spolupráce na různých úrovních vymáhání práva.

Vízová politika EU v západním Balkánu se postupně liberalizuje a bylo dosaženo pokroku v jednáních s blízkými sousedy EU o záležitostech souvisejících s vízy. Moldavsko zahájilo s EU vlastní dialog o vízech. Tento pozitivní vývoj je v regionu obecně vítán a ukazuje, že EU a její blízcí sousedé v rostoucí míře sdílejí své zájmy, pokud jde o způsob řízení pohybu lidí.

Opatření

- **Opatření – „Podpora podunajských států při správní spolupráci a zlepšování kvalifikací orgánů odpovědných za vymáhání práva, soudních orgánů a ostatních úřadů“.** Stávající programy podporující spolupráci mezi podunajskými zeměmi v této oblasti by měly pokračovat i nadále a pokud možno se rozšířit. Rozhodující jsou společná opatření proti obchodu s lidmi.

Je třeba lépe sledovat vznik kriminálních organizací a tendence týkající se jejich činnosti. Společné hrozby pro vodní tok a oblast kolem Dunaje představují tyto formy trestné činnosti: pašování zboží; zneužívání oběhu zboží ze strany posádek lodí; převaděčství a obchod s lidmi. Tyto problémy je třeba řešit společně. Úspěch v této oblasti je důležitý pro rozvoj regionu a jeho hospodářský potenciál.

- ⇒ *Příklad projektu – „Zlepšení informačních toků mezi členskými státy a třetími zeměmi v Podunají“.* Je nezbytná výměna know-how, osvědčených postupů a informací mezi jednotlivými zeměmi proti proudu a po proudu Dunaje. Prvky tohoto projektu tvoří kvalitní vzdělávání a rozvoj koncepcí k zlepšení transparentnosti ve správních orgánech i podnicích. Projekt může zahrnovat rovněž síť excelence tvořenou stávajícími veřejnými vzdělávacími institucemi za účelem odborné přípravy správních úředníků z Podunají.
- ⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření platformy Europolu pro experty (EPE) v oblasti korupce ve spolupráci se sítí kontaktních míst EU pro boj proti korupci (EACN)¹³⁶ k zlepšení informačních toků mezi členskými státy a třetími zeměmi v Podunají“.* Pragmatický přístup k boji proti korupci. EPE poskytne expertům z policejních útvarů a protikorupčních orgánů na celostátní a místní úrovni platformu pro výměnu informací a odborných znalostí. Podpoří rozvoj a prosazování společných pracovních norem a osvědčených postupů a rovněž informací o veřejných zakázkách, výzvách k předkládání nabídek atd. Důležitými prvky tohoto projektu jsou kvalitní vzdělávání a vypracování koncepcí k zlepšení transparentnosti ve správních orgánech i podnicích. Bylo by možno uvážit rovněž účast soukromých partnerů.
- ⇒ *Příklad projektu – „Zvyšování spolupráce mezi odborníky z praxe a členy akademické obce v oblasti trestního práva s cílem podporovat podunajské státy při zlepšování kvalifikací orgánů v oblasti vymáhání práva, soudních orgánů a ostatních úřadů“.*
- ⇒ *Příklad projektu – „Provádění programu Fiscalis“¹³⁷.* Program¹³⁸ podporuje tyto druhy činnosti v oblasti fiskální politiky: rozvoj komunikačních systémů a systémů výměny informací, včetně společné komunikační sítě / společného systémového rozhraní (CCN/CSI), systém výměny informací o DPH (VIES), systémy pro spotřební daně, systém pro kontrolu přepravy zboží podléhajícího spotřebním daním (EMCS). To zahrnuje provádění mnohostranných kontrol ve vztahu k zdanění fyzických osob v různých zúčastněných zemích a organizování seminářů, workshopů, projektových skupin, studijních návštěv a vzdělávacích činností.
- *Opatření – „Zlepšení cíleného sběru a sdílení klíčových informací o trestné činnosti; získání představy o nejdůležitějších hrozbách v dotčených zemích; vypracování posouzení hrozeb závažné trestné činnosti a organizovaného zločinu pro Podunají“.* Existuje jednoznačná potřeba přizpůsobených analýz existujících hrozeb a účinnějšího využívání dohod Europolu o spolupráci se třetími zeměmi. Mimoto by mělo být pro Podunají vypracováno zvláštní posouzení hrozeb závažné trestné činnosti a organizovaného zločinu. Je nutno rozvíjet požadavky na zpravodajské informace v souladu s existujícími posouzeními hrozeb

¹³⁶ Rozhodnutí Rady 2008/852/SVV ze dne 24. října 2008.

¹³⁷ Program je otevřený všem členským státům, kandidátským a potenciálním kandidátským zemím a některým zemím, které se účastní evropské sousedské politiky, v závislosti na úrovni harmonizace jejich systémů s *acquis communautaire*. Program řídí generální ředitelství pro daně a cla (GR TAXUD) společně s výborem Fiscalis 2013.

¹³⁸ Memorandum o porozumění pro účast v programu Fiscalis 2007 bylo podepsáno dne 28. srpna 2006 a ratifikováno dne 1. prosince 2006. Uplatňování tohoto memoranda bylo automaticky rozšířeno na hlavní opatření programu Fiscalis 2013.

organizovaného zločinu, která vyhotovil Europol. Je nutno uvážit proces stanovení jednotných požadavků na zpravodajské informace pro posuzování hrozeb závažné trestné činnosti a organizovaného zločinu v EU i Podunají. Europol určí hlavní hrozby organizovaného zločinu a závažné trestné činnosti a posoudí úroveň korupce a transparentnosti podnikání v Podunají. V tomto posouzení hrozeb budou rovněž navrženy cíle a doporučení k řešení nejdůležitějších hrozeb organizovaného zločinu a závažné trestné činnosti. Na základě těchto doporučení bude vypracována regionální strategie SVV, včetně bezpečnostních programů a akčních plánů, která povede ke konkrétním operativním činnostem. Podle vnější strategie Europolu¹³⁹ a rozhodnutí Rady 2009/934/SVV¹⁴⁰ je nutno zlepšit výměnu zpravodajských informací o trestné činnosti mezi Europolem a třetími zeměmi v regionu.

⇒ *Příklad projektu – „Zvýšení toku zpravodajských informací o trestné činnosti ze zemí Podunají do analytického pracovního souboru Europolu“. Země v Podunají by měly být vybízeny k tomu, aby co nejvíce využívaly kapacity Europolu a sdílely příslušné zpravodajské informace o trestné činnosti v rámci analytických pracovních souborů v souladu s ustanoveními rozhodnutí Rady, kterým se přijímají prováděcí pravidla pro analytické pracovní soubory Europolu¹⁴¹. Výsledek analýzy bude sloužit jako základ pro posouzení hrozeb organizovaného zločinu v Podunají. Vyšší využívání analytických pracovních souborů Europolu zaručí, že všechny strategické iniciativy uskutečňované v regionu jsou převedeny do konkrétního operativního výsledku pro vyšetřovatele. Europol by mohl mimoto uspořádat informační schůzky a školení za účelem zvýšení příspěvku podunajských zemí k analytickým pracovním souborům Europolu a k posuzování hrozeb.*

⇒ *Příklad projektu – „Podpora zavedení síťové aplikace pro bezpečnou výměnu informací (SIENA) v zemích Podunají, které nejsou členskými státy EU“. Od listopadu 2010 mají všechny země Podunají, které nejsou členskými státy EU a které uzavřely s Europolem dohodu o strategické spolupráci¹⁴², možnost komunikovat a vyměňovat si informace se všemi členskými státy EU prostřednictvím aplikace Europolu SIENA. Vybízení k obecnému využívání tohoto společného evropského informačního systému (který již používají členské státy EU) všemi třetími zeměmi v regionu významně zvýší interoperabilitu, spolupráci a tok informací mezi orgány v oblasti prosazování práva v regionu.*

➤ *Opatření – „Posílení spolupráce Europolu s Iniciativou pro spolupráci v jihovýchodní Evropě – regionálním střediskem pro boj proti přeshraniční trestné činnosti (SECI/SELEC)“ jako důležitým aktérem v bezpečnostní oblasti v regionu.*

---

¹³⁹ Vnější strategie Europolu na období 2010–2014.

¹⁴⁰ Rozhodnutí Rady 2009/934/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají prováděcí pravidla upravující vztahy Europolu s partnery, včetně výměny osobních údajů a utajovaných informací; Úř. věst. L 325, s. 6.

¹⁴¹ Rozhodnutí Rady (2009/936/SVV) ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají prováděcí pravidla pro analytické pracovní soubory Europol, Úř. věst. L 325, s. 14.

¹⁴² Chorvatsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Moldavsko, Ukrajina.

- **Opatření – „Další rozvoj náležitě fungujících systémů správy hranic¹⁴³“.** Je nutné: posílit hraniční kontroly vnitrozemské vodní dopravy zahrnující překračování vnějších hranic přes řeku Dunaj a ostrahu hranic; usnadnit výměnu informací mezi útvary pohraniční stráže v Podunají; vybavit hraniční přechody čtečkami cestovních pasů s biometrickými údaji, kamerami průmyslové televize a on-line připojením na databáze Interpolu; posílit ostrahu hranic přístroji pro noční vidění a infračervenými snímači; pokračovat v odborné přípravě pohraniční stráže; zlepšit podmínky (cla, předpisy o vydávání povolení, jízdní řády a dopravní trasy) pro přeshraniční přepravu osob a zboží a zavést jednotné normy osvědčování kvality a analyzovat veterinární a zdravotní předpisy, které brání volnému pohybu zboží a služeb.
  - ⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření jednotných záznamů v rámci říčních informačních služeb, jež budou obsahovat údaje o právních subjektech, plavidlech a osobách, které jsou zajímavé z bezpečnostního hlediska“, jakož i záznamů o pohybu plavidel, nákladu a cestujících s cílem umožnit účinnější předcházení trestné činnosti a její potlačování, především pokud jde o pašování a nedovolený obchod.*
- **Opatření – „Posílení trestního stíhání internetové kriminality (kyberkriminality)“,** což je celosvětová, technická, přeshraniční a anonymní hrozba pro informační systémy, s ohledem na niž se orgány v oblasti prosazování práva potýkají s novými problémy. Hlavní problémy se týkají oblasti majetkové trestné činnosti a dětské pornografie.
- **Opatření – „Ověření možností rozšíření stávajícího pilotního projektu týkajícího se výměny předběžných celních informací v regionu“.** Celní správy třetích zemí ze západního Balkánu se již podílejí na rozvoji dvou aplikací informačních technologií používaných v elektronické výměně informací před příchodem zboží, a to s podporou EU. Rovněž Moldavsko a Ukrajina se podílejí na projektu automatické výměny informací před příchodem zboží (v rámci pomoci EUBAM).
  - ⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření projektu elektronické justice S.A.F.E., Secure Access to Federated eJustice/ eGovernment“.* Projekt S.A.F.E. stanoví technický rámec pro interoperabilní a bezpečné používání digitální identity přesahující správní hranice („oblasti důvěry“). Záměrem této iniciativy je zlepšení infrastruktury pro elektronickou komunikaci v oblasti soudnictví s cílem stanovit otevřená, interoperabilní a mezinárodně standardizovaná rozhraní, která umožňují bezpečný přístup ke komunikačním službám a rovněž bezpečnou a spolehlivou elektronickou komunikaci. Cílem koncepce S.A.F.E. je bezpečná registrace, ověření a schválení účastníků komunikace a bezpečné ukládání údajů. Projekt je ve společném zájmu většiny služeb elektronické veřejné správy a přesahuje komunikaci a elektronickou justici.

---

¹⁴³ Politika EU v oblasti cel a daní v Podunají se řídí zásadami, které platí pro jednotný trh a celní unii (členské státy EU), strategií rozšíření (Chorvatsko, Srbsko, Černá Hora a Bosna a Hercegovina) a evropskou politikou sousedství / Východním partnerstvím v případě Ukrajiny a Moldavska. Program Východního partnerství schválila Rada v květnu 2009.

V případě Ukrajiny a Moldavska patří k zvláštním cílům schváleným v akčních plánech v rámci dohod o partnerství a spolupráci přizpůsobení celních/daňových právních předpisů právním předpisům EU a mezinárodním standardům, zlepšení celní kontroly, včetně řízení rizik, zlepšení spolupráce celních orgánů a daňových úřadů s hospodářskými subjekty a daňovými poplatníky, zlepšení automatizace postupů a norem integrity.

V rámci Východního partnerství je cílem politiky EU usnadnění rozvoje legitimního obchodu a hospodářských vztahů v celém regionu a s EU, zlepšení bezpečnosti a ochrany dodavatelského řetězce a boj proti celním podvodům. V oblasti daní je cílem poskytování aktivní podpory partnerským zemím při daňové reformě, sbližování systémů nepřímých daní, spolupráci v oblasti politik pro boj proti podvodům a uplatňování zásad řádné správy v oblasti daní.

- **Opatření – „Ověření možností rozšíření stávajícího pilotního projektu týkajícího se výměny předběžných celních informací v regionu“.** Celní správy třetích zemí ze západního Balkánu se již podílejí na rozvoji dvou aplikací informačních technologií používaných v elektronické výměně informací před příchodem zboží, a to s podporou EU. Rovněž Moldavsko a Ukrajina se podílejí na projektu automatické výměny informací před příchodem zboží (v rámci pomoci EUBAM).
  - ⇒ *Příklad projektu – „Realizace projektu DREWS (Danube River Early Warning System (dunajský systém včasného varování))“, který umožní automatickou výměnu informací o nákladu překračujícím hranice mezi Srbskem a Chorvatskem přes Dunaj, a zavedení SEEMS/SEED, což umožní výměnu informací před příchodem zásilky mezi řadou třetích zemí na západním Balkánu.*
- **Opatření – „Řešení problému lepšího řízení migrace v Podunají“.** Pro Podunají by bylo možno vypracovat regionální profil na základě rozšířených migračních profilů 14 zemí, na něž se vztahuje strategie pro Podunají. Regionální profil by mohl být doplněn doporučeními a rovněž regionálním akčním plánem. Jeho cílem bude podpora diskuse a spolupráce v oblasti migračních politik, soudržnost a koordinace mezi vládami, ministerstvy a ostatními zúčastněnými stranami na místní a okresní nebo krajské úrovni (Mezinárodní organizace pro migraci).
- **Opatření – „Pokračující odminování oblastí v Podunají, v nichž existuje podezření na výskyt min“** (zemědělské oblasti, vodstvo, kanály, břehy, dopravní trasy, oblasti náchylné k záplavám, chráněné oblasti).
- **Opatření – „Zlepšení bezpečnosti potravin“** v regionu: Sjednocením technických standardů a norem, a tudíž snížením technických překážek obchodu se zemědělskými produkty, by se v Podunají mohla podstatně zlepšit bezpečnost potravin. V této souvislosti mají jednotlivé země životně důležitý zájem na užší spolupráci s ostatními partnery v Podunají, pokud jde o vytvoření systému bezpečnosti potravin a rozvoj venkova v širším smyslu.
- **Opatření – „Vytvoření standardizovaných operačních postupů pro společné činnosti v případě technicko-technologických havárií ve vodní dopravě, které přesahují hranice států“.**
  - ⇒ *Příklad projektu – „Vytvoření pohotovostních center na vodních cestách“, v nichž se budou nacházet úřady, orgány a vzdělávací zařízení podílející se na operativních činnostech souvisejících s plavbou (vodní policie, požární sbor, národní ústředí celní a finanční stráže, navigační služba, záchranné lodě, nouzová přistávací plocha pro vrtulníky, středisko nautických informací, vzdělávací středisko).*

Úloha Evropské investiční banky (EIB) ve strategii pro Podunají

Komise a Evropská investiční banka (EIB) mají dlouhodobou historii vzájemné spolupráce. Úloha EIB při provádění strategie může být proto rozhodující, zejména při uvolňování a kombinování zdrojů financování pro projekty, které jsou pro banku přijatelné.

EIB má velké zkušenosti se spoluprací s většinou členských států i třetích zemí v Podunají v široké škále různých odvětví. Hlavní úloha EIB při zajišťování dostupnosti dlouhodobého financování pro klíčovou infrastrukturu je vyzdvížena již nyní významnou podporou, kterou banka poskytla v Podunají v posledních 10 letech. Podporu poskytuje mimoto iniciativa JASPERS (společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech)¹⁴⁴, která byla vytvořena v roce 2006 s cílem pomoci členským státům vypracovat lepší žádosti týkající se projektů navrhovaných pro financování ze strukturálních fondů EU. V regionu existují rovněž další činnosti v oblasti technické pomoci, včetně Iniciativy pro západní Balkán, která poskytuje technickou pomoc na základě zkušeností a podrobných znalostí odvětvových politik a výkonnosti spolu s rozsáhlou sítí zahrnující členské státy, Evropskou komisi a ostatní mezinárodní finanční instituce.

Silná přítomnost EIB v regionu se projevuje rovněž rostoucími objemy úvěrů; podepsané úvěrové smlouvy se zvýšily z 8,6 miliardy EUR v roce 2007 na 11,8 miliardy EUR v roce 2009, včetně úvěrů v rámci strukturálních programů v Bulharsku, České republice, Maďarsku, Rumunsku a na Slovensku k spolufinancování operačních programů. Pokud jde o jednotlivá odvětví, částka ve výši přibližně 5,1 miliardy EUR byla vyhrazena na udržitelné dopravní a energetické propojení, částka ve výši 4,1 miliardy EUR na životní prostředí a vodní zdroje a částka ve výši 1,9 miliardy EUR na společensko-hospodářský rozvoj a rozvoj lidských zdrojů. Na počátku roku 2010 existovalo v regionu 274 aktivních a 122 dokončených úkolů iniciativy JASPERS, přičemž hlavními příjemci technické pomoci byly Rumunsko, Česká republika a Bulharsko.

Hlavním cílem akčního plánu pro Dunaj, jenž se v současnosti vypracovává v rámci strategie EU pro Podunají, je stanovit pro Dunaj cílenou politiku, která vyhovuje jeho ekologickým, dopravním a sociálně-ekonomickým potřebám. Strategie pro Podunají rozsáhle využívá kladnou zpětnou vazbu na základě strategie EU pro region Baltského moře, kterou přijala Evropská rada dne 26. října 2009 a k níž přispívá EIB. V minulosti financovala banka řadu čistíren odpadních vod a spolufinancovala projekty s vysokou prioritou týkající se odstraňování znečištění. EIB rovněž podporovala modernizaci infrastruktury potřebné pro začlenění jednotlivých oblastí do většího regionu Baltského moře. Na činnosti v regionu Baltského moře poskytla EIB v letech 2007–2009 celkové úvěry ve výši více než 20 miliard EUR, přičemž mezi rokem 2007 a 2009 se objemy úvěrů zvýšily ze 4 miliard EUR na 10 miliard EUR ročně.

Zkušenosti EIB získané v souvislosti se strategií pro region Baltského moře jsou rovněž cenným vstupem pro strategii pro Podunají. Příspěvek EIB ke strategii bude usilovat o zajištění přidané hodnoty ve všech zemích, jimiž protéká řeka. Vzhledem k odvětvovým zkušenostem banky a jejím prioritním úvěrovým cílům má EIB vhodné postavení k tomu, aby podporovala rozvoj ve všech odvětvích uvedených ve strategii pro Podunají, přičemž se zvláštní důraz klade na tyto dvě oblasti:

- podpora EIB na zlepšení plavby po Dunaji;

---

¹⁴⁴ Za účasti Evropské komise, EIB, KfW a EBRD.

- podpora EIB pro udržitelné vodní hospodářství v povodí Dunaje.

Stejně jako ve všech oblastech činnosti EIB jsou i úvěry v oblasti dopravy založeny na politice EU. V souladu s úvěrovou politikou v oblasti dopravy (2007) jsou vnitrozemské vodní cesty jedním z druhů dopravy, jež EIB upřednostňuje jako jeden z nejslibnějších druhů dopravy, pokud jde o snižování emisí skleníkových plynů na dopravní jednotku. V Podunají však byl v minulých letech počet projektů týkajících se vnitrozemské vodní dopravy poměrně omezený (viz tabulka č. 1). V oblasti řízení ochrany životního prostředí v povodí Dunaje se banka aktivně podílí na řadě investičních projektů, včetně iniciativ v oblasti technické pomoci s přímým dopadem na obnovení ekologického stavu Dunaje, a to jak prostřednictvím lepší, rychlejší přípravy projektů, tak i podporou navrhovatelů projektů při včasné dokončení projektů (viz tabulka níže).

EIB by mohla hrát rozhodující úlohu při provádění částí strategie pro Podunají, které se týkají plavby a obnovení ekologického stavu. Kromě své úvěrové činnosti v regionu by mohla EIB rozšířit rovněž svou technickou pomoc na podporu zemí regionu a jejich mezivládních organizací při i) poskytování podpory pro plavbu a strategie k obnovení ekologického stavu, ii) budování institucionální kapacity, včetně podpory pro slabší navrhovatele projektů, a iii) přípravě na určení a vypracování náležitých projektů pro financování EIB. V regionu je již poskytována technická pomoc, příkladem je iniciativa JASPERS, investiční rámec pro západní Balkán (WBIF)¹⁴⁵ nebo jiná podpora vyhrazená pro projekty, odvětví nebo finanční nástroje. Iniciativa JESSICA (společná evropská podpora udržitelných investic do městských oblastí) je iniciativa, která byla zahájena v roce 2006 a která využívá prostředky přidělené ze strukturálních fondů na období 2007–2013 k vytvoření revolvingových investičních nástrojů namísto dotací ve prospěch projektů rozvoje měst. Iniciativa JEREMIE¹⁴⁶ (společné evropské zdroje pro nejmenší až střední podniky), která byla rovněž zahájena v roce 2006, poskytuje členským státům EU prostřednictvím celostátních nebo regionálních řídicích orgánů možnost využít část prostředků přidělených ze strukturálních fondů na financování malých a středních podniků formou vlastního kapitálu, úvěrů nebo záruk, a to prostřednictvím revolvingového podílového fondu, který působí jako zastřešující fond. V září 2008 zahájilo svou činnost Evropské odborné centrum pro partnerství veřejného a soukromého sektoru (EPEC)¹⁴⁷, jehož cílem je posílení organizační kapacity veřejného sektoru za účelem účasti na činnostech partnerství veřejného a soukromého sektoru.

EIB spolupracuje rovněž s ostatními mezinárodními finančními institucemi, které působí v regionu (Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj (EBRD), Světovou bankou atd.) a nástroji EK pro přípravu projektů s cílem vytvořit soubor potenciálních projektů.

Příklady vybraných stěžejních projektů EIB a iniciativy JASPERS v Podunají

Plavba na Dunaji	Obnovení ekologického stavu povodí Dunaje
Projekty EIB	
Rumunsko: Ochrana břehů kanálu v Sulině: zlepšení podmínek pro plavbu v deltě Dunaje (38 milionů EUR)	Česká republika: Odstranění povodňových škod z roku 2009: odstranění škod způsobených povodněmi na Moravě a v Jižních Čechách v červnu 2009 (265 milionů EUR)

¹⁴⁵ EIB v partnerství s Evropskou komisí, EBRD a CEB.

¹⁴⁶ Vyvinuta Evropskou komisí a Evropským investičním fondem (EIF) který je součástí skupiny Evropské investiční banky.

¹⁴⁷ Založené EIB a Evropskou komisí.

Bulharsko: Dunajský přístav Lom: obnova a modernizace přístavní infrastruktury a zařízení (VII. panevropský koridor) (17 milionů EUR)	Česká republika: Rámcový úvěr na vodní hospodářství III – investice určené především na zlepšení, modernizaci a rozšíření systémů zásobování vodou a systémů odpadních vod (112 milionů EUR)
Bulharsko: Most přes Dunaj: výstavba nového kombinovaného (silničního a železničního) mostu v rámci IV. panevropského koridoru mezi městy Vidin (Bulharsko) a Calafat (Rumunsko) (70 milionů EUR)	Rakousko: Sicherung Energieversorgung Linz Výstavba zařízení pro kombinovanou výrobu tepla a elektřiny z odpadů a rozšíření plynové elektrárny s kombinovaným cyklem v Linci (110 milionů EUR)
Slovensko: Košický most v Bratislavě: výstavba nového silničního mostu přes Dunaj spolu s přípojnými městskými komunikacemi (45 milionů EUR)	Rumunsko: Vodohospodářský projekt Cluj/Salaj Cassa: investiční úvěr na spolufinancování rozšíření a obnovy systémů zásobování vodou a systémů odpadních vod v župách Cluj a Salaj v Rumunsku, s podporou z Fondu soudržnosti (26 milionů EUR)
Projekty iniciativy JASPERS	
Zlepšení plavby na Dunaji – Rumunsko: úsek 1 – společný úsek mezi Rumunskem a Bulharskem; úsek 3 – splavné kanály (vytváření/rozpojování sestav); úsek 4 přístav Calafat	Maďarsko: Protipovodňová ochrana: zesílení břehů Dunaje
Modernizace a rozvoj přístavu Konstanta – Rumunsko – <i>dokončen a uzavřen</i>	Slovensko: Voda a kanalizace včetně čištění: intenzifikace čištění odpadních vod, kanalizace a zásobování pitnou vodou v okrese Púchov
Rozvoj veřejné infrastruktury podél Dunaje a v dunajských přístavech – Rumunsko: rozvoj veřejné infrastruktury v dunajských přístavech; systém sběru odpadů – odstraňování nečistot z plavidel na Dunaji v úseku Sulina – Braila; systém sběru odpadů – odstraňování nečistot z plavidel na Dunaji v úseku Hârşova – Baziaş; RORIS II – VTMIS Dunaj – kanály – <i>dokončen a uzavřen</i> ; RORIS II – VTMIS Dunaj – Dunaj – <i>dokončen a uzavřen</i>	Slovensko: Voda a kanalizace včetně čištění: projekt jímání a čištění odpadních vod – Ružomberok, Liptovská Teplá, Liptovské Sliache
Práce na ochraně břehů kanálu v Sulině – Rumunsko	Rumunsko: Voda a kanalizace včetně čištění: rozšíření/modernizace systému zásobování vodou / kanalizačního systému v župě Iaşi

Environmentální monitorování na Dunaji – Rumunsko	Rumunsko: Protipovodňová ochrana: ochrana před pobřežní erozí
---	---